

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

**SPRAWOZDANIE Z MONITORINGU SIEDLISKA 7230 GÓRSKIE I NIZINNE TORFOWISKA
ZASADOWE O CHARAKTERZE MŁAK, TURZYCOWISK I MECHOWISK**

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk, cała Polska, wprowadzenie

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk, cała Polska, wprowadzenie

INFORMACJE OGÓLNE

1. Kod i nazwa rodzaju

7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk

2. Informacja w jakich regionach biogeograficznych występuje dane siedlisko

Alpejski

Kontynentalny

3. Koordynatorzy główni: obecny i w poprzednich badaniach

2016-2018: Joanna Perzanowska

2009-2011: Wojciech Mróz

4. Koordynatorzy krajowi: obecny i w poprzednich badaniach

2016-2018: Grzegorz Vončina

2009-2011: Anna Koczur

5. Współpracownicy obecni i w poprzednim badaniu

2016-2018: Andrzej Kalembe, Diana Mańkowska-Jurek, Ewa Gutowska, Katarzyna Kotowska, Grzegorz Vončina, Kiaszewicz Katarzyna, Stańko Robert, Lesław Wołejko, Karolina Banaszak, Pawlaczyk Paweł, Sylwia Wierzcholska, Vončina Grzegorz

2009-2011: Anna Cwener, Hanna Wójciak, Katarzyna Kiaszewicz, Pawlaczyk Paweł, Zbigniew Gołąb

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk, cała Polska, wprowadzenie

6. Eksperci lokalni obecni i w poprzednich badaniach

2016-2018: Filip Jarzombkowski, Grażyna Połczyńska-Konior, Grzegorz Vončina, Joanna Korzeniak, Joanna Perzanowska, Jolanta Kujawa-Pawlaczyk, Michał Smoczyk, Paweł Pawlikowski, Robert Stańko, Roksana Krause, Stanisław Rosadziński, Wojciech Mróz

2009-2011: Alicja Buczek, Anna Koczur, Anna Tyc, Barbara Utracka-Minko, Danuta Urban, Filip Jarzombkowski, Grzegorz Vončina, Jan Loch, Jolanta Kujawa-Pawlaczyk, Michał Smoczyk, Paweł Pawlikowski, Piotr Wasiak, Robert Stańko, Roksana Krause, Wacław Michalczuk

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk, cała Polska, wprowadzenie

7. Lata i miesiące obecnych i poprzednich badań z informacją, czy jeżeli były istotne różnice w porze badań oraz warunkach pogodowych pomiędzy kolejnymi powtórzeniami badań, mogły one wpłynąć na różnice w wynikach badań:

Region biogeograficzny	Stanowisko	Termin przeprowadzenia prac monitoringowych w latach		Uwagi
		2009-2011	2016-2018	
ALP	1874 Pod Ociemne	24.07.2009	12.06.2017	
ALP	1910 Dolina Szczawniczka	26.08.2009	3.06.2017	
ALP	1940 Ropichta	15.07.2009	6.06.2017	
ALP	1942 Za Stronią	15.07.2009	8.06.2017	
ALP	1945 Zaukier	16.07.2009	8.06.2017	
ALP	2032 Brysztan	20.07.2009	13.06.2017	
ALP	2054 Nad Łomnicą	20.09.2009	4.06.2017	
ALP	2056 Litawcowa	25.08.2009	4.06.2017	
ALP	2057 Wierchomla Mała	24.08.2009	3.06.2017	
ALP	2088 Durbaszka	24.07.2009	16.06.2017	
ALP	2093 Huściawa	24.07.2009	16.06.2017	
ALP	2096 Zaskalskie	20.07.2009	14.06.2017	
ALP	2107 Młaczne	21.09.2009	3.06.2017	
ALP	2141 Puścizna Rękowiańska południe	16. 07. 2009 r	09.06.2017	
ALP	2142 Bory Wylewisko	8. 09. 2009 r	06.2017	
ALP	2147 Hała Cebulowa	15.07.2009	25.06.2017 r.	
ALP	2148 Hała Krawcula	1.08.2009	24.06.2017 r.	
ALP	2149 Racza	04.07.2009r.; 25.07.2009r.	24.06.2017 r.	
ALP	2150 Złatna Huta	10.07.2009r.	24 i 25.06.2017 r.	
ALP	2151 Baligówka	9.09. 2009 r	09.06.2017	
ALP	2164 Puścizna Rękowiańska północ	10.09. 2009 r	09.06.2017	
ALP	2181 Wołosate	24. 06. 2009 r	4.07.2017	
ALP	2182 Wetlina	26. 06. 2009 r	3.07.2017	
ALP	2388 Hała Turbacz	22.08.2009, 24.08.2009	15.06.2017	
ALP	2395 Kocurka	24.08.2009, 25.08.2009	15.06.2017	
ALP	2396 Jamne	27.8.2009, 05.09.2009	15.06.2017	
CON	1870 Korea	3.08.2009	9.09.2017	
CON	1873 Przełęcz Polskie Wrota	6.09.2009	23.08.2017	
CON	1875 Dłużek	4.08.2009	9.09.2017	
CON	1887 Łażnica	3.08.2009	8.09.2017	
CON	1893 Słoszów	19.08.2009, 08.09.2009	25.08.2017	
CON	1895 Żmijowa Łąka	6.09.2009	14.07.2017	
CON	1913 Kosyń 1	16. 07. 2009 r., 01.09.2009 r.	7.08.2017	
CON	1915 Kosyń 2	16. 07. 2009 r., 01.09.2009 r.	-	Redukcja liczby stanowisk

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk, cała Polska, wprowadzenie

Region biogeograficzny	Stanowisko	Termin przeprowadzenia prac monitoringowych w latach		Uwagi
		2009-2011	2016-2018	
CON	1918 Kosyń 3	16. 07. 2009 r., 19.09.2009 r.	-	Redukcja liczby stanowisk
CON	1919 Kosyń 4	16. 07. 2009 r., 19.09.2009 r.	-	Redukcja liczby stanowisk
CON	1920 Kosyń 5	16. 07. 2009 r., 19.09.2009 r.	-	Redukcja liczby stanowisk
CON	1921 Kosyń-Bagno Sołtysy	16. 07. 2009 r., 19.09.2009 r.	7.08.2017	
CON	1926 Trępel	03.08.2009	9.09.2017	
CON	1933 Torfy Orońskie	25.08.2009	04.07.2017	
CON	1943 Bahno w Borkach	16.09.2009	1-2.09.2017	
CON	1958 Stare Biele	15.09.2009	2.09.2017	
CON	1964 Gogolewko	VI, VII, 17.08.2009	21.06.2017	
CON	1977 Niedarzyno	05.07.2009, 10.09.2009	21.06.2017	
CON	1978 Czaple	17.09.2009	21.07.2017	
CON	1982 Bukowina1	10.09.2009	20.06.2017	
CON	1984 Bukowina2	10.09.2009	21.06.2017	
CON	1986 Dąbie	04.09.2009	20.06.2017	
CON	2017 Bagno Staw 1	19. 07. 2009 r., 01.09.2009 r.	06.08.2017	
CON	2018 Bagno Staw 2	19. 07. 2009 r., 01.09.2009 r.	6.08.2017	
CON	2022 Bagno Bubnów 2	19. 07. 2009 r., 01.09.2009 r.	7.08.2017	
CON	2024 Bagno Bubnów 1	19. 07. 2009 r., 01.09.2009 r.	7.08.2017	
CON	2081 Łosiniany	16.09.2009	2.08.2017	
CON	2084 Sidra	17.09.2009	01.09.2017	
CON	2086 Bagno Całowanie - Bąki	16.08.2009	21.07.2017	
CON	2110 Bagno Całowanie - Trójkąt	16.08.2009	4.07.2017	
CON	2112 Raszów	29.07, 17.09	16.06.2017 12.09.2017	
CON	2113 Bagno Całowanie - Gole	16.08.2009	4.07.2017	
CON	2116 Bagno Ławki	27.08.2009	01.08.2017	
CON	2119 Grzędy - Grobla	27.08.2009	01.08.2017	
CON	2120 Błota Biebrzańskie - Nowy Lipsk	10.07.2009	4.08.2017	
CON	2121 Szuszałewo	17.09.2009	01.09.2017	
CON	2123 Dżicza Góra 1	12.08, 17.09	12.09.2017	
CON	2162 Dżicza Góra 2	12.08, 17.09	-	Redukcja liczby stanowisk
CON	2165 Perespa I	09.09.2009 r.	23.07.2017	
CON	2166 Perespa II	09.09.2009 r.	23.07.2017	
CON	2167 Rudka II	09.09.2009 r.	24.07.2017	
CON	2168 Rudka III	09.09.2009 r.	24.07.2017	
CON	2169 Swaryczów	09.09.2009 r.	19.08.2017	
CON	2170 Śniatycze	09.09.2009 r.	24.07.2017	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk, cała Polska, wprowadzenie

Region biogeograficzny	Stanowisko	Termin przeprowadzenia prac monitoringowych w latach		Uwagi
		2009-2011	2016-2018	
CON	2171 Plebanka I	15.09.2009 r.	18.08.2017	
CON	2172 Plebanka II	15.09.2009 r.	18.08.2017	
CON	2177 Rospuda	22.09.2009	4.09.2017	
CON	2178 Gremzdy	24.09.2009	20.08.2017, 21.08.2017	
CON	2179 Żytkiejmska Struga	23.09.2009	23.08.2017	
CON	2180 Kopaniarze	1.08.2009, 23.09.2009	25.08.2017	
CON	2184 Dowcień	24.09.2009	22.08.2017	
CON	2185 Gieret	26.09.2009	22.08.2017	
CON	2186 Żubrowo	24.09.2009	21.08.2017	
CON	2187 Sarnetki	22.09.2009	22.08.2017	
CON	2189 Dworzysko	22.09.2009	22.08.2017	
CON	2192 Kobyła Biel	26.09.2009	4.09.2017	
CON	2203 Storczykowe Mechowisko w Puszczy Drawskiej	7.10.2009	9.08.2017	
CON	2208 Dolina Zgnilca w Puszczy Drawskiej	7.10.2009	4.08.2017	
CON	2209 Korytnica w Puszczy Drawskiej	7.10.2009	29.07.2017	
CON	2210 Łunoczka w Drawieńskim Parku Narodowym	7.10.2009	29.07.2017 także wcześniejsze odwiedziny obiektu w latach 2012-2015	
CON	2211 Drawsko I	13.08.2009	5.08.2017	
CON	2214 Torfowisko Mnica	13.08.2009	5.08.2017	
CON	2216 Prostynia	16.09.2009	4.08.2017	
CON	2217 Rościn	16.09.2009	4.08.2017	
CON	2277 Sobowice	12.09.2009	05.08.2017	
CON	2300 Dżicza Góra 3	19.07	12.09.2017	
CON	2330 Pasterka	13.09	18.07.2017	
CON	2343 Małe Torfowisko Batorowskie	20.09	18.07.2017, 21.07.2017	
CON	2346 Jawiszówka	22.07, 11.09	12.08.2017	
CON	2350 Czartowskie Skały	29.06, 14.09	19.09.2017	
CON	2355 Kamień	12.09.2009	5.08.2017	
CON	2363 Okszków	12.09.2009	05.08.2017	
CON	2364 Bagno Serebryskie	12.09.2009	05.08.2017	
CON	2423 Ilanka1	27.09.2009	19.09.2017 .	
CON	2425 Ilanka2	27.09.2009r.	19.09.2017.	
CON	2428 Kijewo	26.09.2009r.	13.08.2017 .	
CON	2429 Konotop	26.09.2009r.	13.08.2017	
CON	2430 Kosobudki1	26.09.2009r.	13.08.2017	
CON	2431 Kosobudki2	26.09.2009r.	13.08.2017	
CON	2432 Jezioro Kruszyńskie	02.10.2009r.	13.08.2017	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk, cała Polska, wprowadzenie

Region biogeograficzny	Stanowisko	Termin przeprowadzenia prac monitoringowych w latach		Uwagi
		2009-2011	2016-2018	
CON	2433 Luboń1	01.10.2009r	13.08.2017	
CON	2434 Luboń2	01.10.2009r.	05.08.2017	
CON	2435 Okonek1	24.09.2009r.	04.08.2017	
CON	2436 Okonek2	24.09.2009r.	04.08.2017	
CON	2437 Rzecin1	08.10.2009r.	15.06.2017	
CON	2438 Rzecin2	08.10.2009r.	15.06.2017	
CON	2439 Rzecin3	08.10.2009r.	15.06.2017	
CON	2440 Rzecin4	08.10.2009r.	15.06.2017	
CON	2441 Bagno Stawek1	29.07.2009r.	12.08.2017	
CON	2442 Bagno Stawek2	29.07.2009r.	12.08.2017	
CON	2443 Jezioro Głuche Małe	01.10.2009r.	12.08.2017	
CON	2444 Zapceńskie Mechowiska1	01.10.2009r.	13.08.2017	
CON	2445 Zapceńskie Mechowiska2	01.10.2009r.	13.08.2017	
CON	2450 Chłopiny1	24.09.2009r.	19.09.2017	
CON	2451 Chłopiny2	24.09.2009r.	19.09.2017	
CON	5948 Darnków	-	08.09.2017	

Badania w regionie alpejskim były prowadzone w okresie 2009-2011 od końca czerwca do I dekady września. W 2017 roku badania prowadzono od początków czerwca do początków lipca. W okresie tym lepiej widoczne są kwitnące turzyce – gatunki istotne dla tego typu siedliska. Mogły pozostać niezauważone gatunki o późno letnim optimum kwitnienia, choć nie zaliczają się do gatunków charakterystycznych. W regionie kontynentalnym badania w 2017 roku trwały od końca czerwca do drugiej połowy września, podobnie jak w poprzednim okresie obserwacji. Wyniki z obu cykli są porównywalne.

8. Liczba stanowisk przypadająca na poszczególne etapy (cykle np. 2009-2011), ile nowych, ile usuniętych oraz niemonitorowanych w danym etapie (w latach 2016-2019)

Tab. 1. Liczba stanowisk przypadająca na poszczególne etapy badań dla siedliska Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Lata (cykl)	Dokładnie w latach	Liczba monitorowanych obszarów w regionach			Liczba usuniętych	Liczba dodanych	Liczba niemonitorowanych i nieusuniętych	Uwagi
		ALP	CON	RAZEM				
2009-2011	2009	26	95	121		121		
2016-2018	2017	26	91	117	5	1		

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk, cała Polska, wprowadzenie

W regionie alpejskim liczba badanych stanowisk jest taka sama w obu okresach obserwacji. W regionie kontynentalnym zrezygnowano po pierwszym okresie obserwacji z 5 (Dzicza Góra II, Kosyń 2, 3, 4, 5), natomiast dodano 1 stanowisko Darnków. Przyczyną było ograniczenie liczby stanowisk - w pobliżu znajdują się inne stanowiska monitoringowe.

W 2017 roku zaproponowano rezygnację z 10 stanowisk monitoringowych (Dzicza Góra 3, Jawiszówka, Dzicza Góra 1, Bahno w Borkach, Kosyń-Bagno Sołtysy, Czartowskie Skały, Pasterka, Bagno Całowanie – Bąki, Bagno Całowanie – Trójkąt, Bagno Całowanie – Gole), głównie ze względu na zanik siedliska na wskazanych stanowiskach lub dominację innych niż 7230 typów siedlisk przyrodniczych. Dla stanowisk: Czartowskie Skały proponuje się prowadzić monitoring siedliska 6230, a Dzicza Góra 1 - ewentualnie kontynuację monitoringu dla górskiej postaci siedliska 7140. Na stanowisku Pasterka stwierdzono drobnopowierzchniową mozaikę siedlisk wilgotnych, jednak nie jest to 7230, więc w zamian wykonano monitoring na stanowisku Darnków (w tym samym obszarze) i zaproponowano jego kontynuację.

Tab. 1A. Liczba obszarów przypadająca na poszczególne etapy badań dla siedliska Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Lata (cykl)	Dokładnie w latach	Liczba monitorowanych obszarów w regionach			Liczba usuniętych	Liczba dodanych	Liczba niemonitorowanych i nieusuniętych	Uwagi
		ALP	CON	RAZEM				
2009-2011	2009	7	24	31		31		
2016-2018	2017	7	32	39		8		

W regionie alpejskim prowadzono monitoring w 7 obszarach Natura 2000 w obu okresach obserwacji. W regionie kontynentalnym wzrosła liczba obszarów badanych z 24 do 32 (utworzono 8 nowych obszarów Natura 2000).

9. Informacja czy była zmieniana metodyka, w tym waloryzacja oraz kiedy i na czym polegała.

Metodyka monitoringu została zmieniona w 2012 roku, gdy została opublikowana.

Zrezygnowano ze wskaźnika Występowanie martwicy wapiennej, gdyż nie jest charakterystyczny dla siedliska 7230.

Zrezygnowano z kardynalności 2 wskaźników: Gatunki dominujące oraz Melioracje odwadniające.

Za kardynalne uznano dodatkowo 4 wskaźniki: Gatunki charakterystyczne, Pokrycie i struktura gatunkowa mchów, Zakres pH, Stopień uwodnienia.

Nastąpiła zmiana waloryzacji wskaźnika Pokrycie i struktura gatunkowa mchów, dla oceny U1:

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk, cała Polska, wprowadzenie

Pokrycie i struktura gatunkowa mchów	Było i jest: całkowite pokrycie mchów - ponad 50%, mchy brunatne zajmują łącznie ponad 70% całkowitej powierzchni zajmowanej przez wszystkie gatunki mchów	Było: całkowite pokrycie mchów w przedziale 20-50%, mchy brunatne zajmują powierzchnię od 20 do 65% całkowitej powierzchni zajmowanej przez wszystkie gatunki mchów Jest: Było: całkowite pokrycie mchów w przedziale 20-50%, mchy brunatne zajmują powierzchnię od 20 do 70% całkowitej powierzchni zajmowanej przez wszystkie gatunki mchów	Było i jest: całkowite pokrycie mchów - poniżej 20%, mchy brunatne nie występują lub zajmują co najwyżej łączną powierzchnię do 20% całkowitej powierzchni wszystkich gatunków mchów, zdecydowanie dominują torfowce
--------------------------------------	--	--	--

10. Informacja o ewentualnym wykorzystaniu wyników z innych projektów

Nie wykorzystywano danych z innych projektów.

11. Reprezentatywność wyników pod względem lokalizacji, ocena właściwego rozmieszczenia stanowisk

W regionie alpejskim dobrze by było objąć monitoringiem stanowiska z rejonu Beskidu Niskiego (część wschodnia regionu jest dość słabo reprezentowana) oraz Tatr (szczególnie odbiegającą charakterem od typowych młak górskich Polanę Białą Potok) i Babiej Góry. Łącznie w regionie alpejskim ok. 6 stanowisk.

W regionie kontynentalnym, wskazane byłoby poszerzenie dotychczasowych badań o rejon Poniżnia (brak w monitoringu zbiorowisk z seslerią błotną *Sesleria uliginosa*) oraz Wyżynę Krakowsko-Częstochowską i Podkarpacie. Łącznie w regionie kontynentalnym ok. 10 stanowisk.

12. Informacja o liczbie działek prywatnych

Na gruntach prywatnych położonych jest 50 stanowisk. Dodatkowych 7 jest położonych na gruntach o własności mieszanej. Pozostałe leżą na gruntach Skarbu Państwa, głównie zarządzanych przez Lasy Państwowe.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

II.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISKA

Tab. 2 Oceny: stanu ochrony, jego parametrów i wskaźników łącznie na stanowiskach w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla typu siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Nazwa parametru	Nazwa wskaźnika	Lata	Suma monitorowanych stanowisk				Razem
			FV	U1	U2	XX	
Powierzchnia siedliska		2009-2011	20	5	1		26
		2017	19	6	1		26
	<u>Gatunki charakterystyczne¹</u>	2009-2011	24	2			26
		2017	13	13			26
	<u>Ekspansja krzewów i podrostu drzew</u>	2009-2011	10	10	6		26
		2017	11	10	5		26
	<u>Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych</u>	2009-2011	19	7			26
		2017	15	10	1		26
	<u>Melioracje odwadniające</u>	2009-2011	17	8	1		26
		2017	17	9			26
	<u>Obce gatunki inwazyjne</u>	2009-2011	25	1			26
		2017	26				26
	<u>Pozyskanie torfu</u>	2009-2011	24		2		26
		2017	26				26
	<u>Występowanie martwicy wapiennej²</u>	2009-2011	5	5	16		26
	<u>Gatunki dominujące</u>	2009-2011	13	13			26
		2017	14	10	2		26
	<u>Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcje</u>	2009-2011	21	5			26
		2017	16	8	2		26
	<u>Stopień uwodnienia</u>	2009-2011	23	3			26
		2017	22	4			26
	<u>Pokrycie i struktura gatunkowa mchów</u>	2009-2011	20	5	1		26
		2017	18	7	1		26
	<u>Zakres pH</u>	2009-2011	14	10	2		26
		2017	16	9	1		26
Specyficzna struktura i funkcje		2009-2011	6	18	2		26
		2017	1	17	8		26
Perspektywy ochrony		2009-2011	6	18	2		26
		2017	6	19	1		26
Ocena ogólna		2009-2011	3	19	4		26
		2017	2	15	9		26

¹ Podkreślono wskaźniki kardynalne

² Wskaźnik nie był badany w 2017 roku zgodnie z metodyką z 2012 r.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

Tab. 2A1 Podsumowanie zmian ocen stanu ochrony i parametrów łącznie na tych stanowiskach, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla typu siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Nazwa parametru	Liczba stanowisk ze zmianą							Suma stanowisk	
	poprawa			pogorszenie			inne zmiany (dotyczy tylko badań)		brak zmian
	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM			
Powierzchnia siedliska	2		2	1	1	2		22	26
Specyficzna struktura i funkcje				9	1	10		16	26
Perspektywy ochrony	3		3	2		2		21	26
Ocena ogólna	1		1	7		7		18	26

Tab. 2A2 Podsumowanie zmian ocen wskaźników łącznie na tych stanowiskach, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla typu siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Nazwa wskaźnika	Liczba stanowisk ze zmianą						inne zmiany (dotyczy tylko badań)	brak zmian	Suma stanowisk
	poprawa			pogorszenie					
	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM			
Gatunki charakterystyczne ¹				11		11		15	26
Ekspansja krzewów i podrostu drzew	2		2					24	26
Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych				5		5		21	26
Melioracje odwadniające	1		1					25	26
Obce gatunki inwazyjne	1		1					25	26
Pozyskanie torfu		2	2					24	26
Gatunki dominujące	3		3	4		4		19	26
Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcje				7		7		19	26
Stopień uwodnienia	1		1	2		2		23	26
Pokrycie i struktura gatunkowa mchów				2		2		24	26
Zakres pH	4		4	1		1		21	26
Podsumowanie	9	2	9	18		18		26	26

¹Podkreślono wskaźniki kardynalne

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

II.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISK

II.A.1 WSKAŹNIKI STANU OCHRONY, AKTUALNE ODDZIAŁYWANIA I PRZEWIDYWANE ZAGROŻENIA W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM ALPEJSKIM NA STANOWISKACH

Siedlisko 7230 jest rozproszone w pasmach górskich Karpat. Największe powierzchnie i największą liczebność młak stwierdzono w Pieninach, gdzie ulokowano najwięcej stanowisk monitoringu. Brak wyraźnego zróżnicowania stanu ochrony siedliska w obrębie regionu, choć wydaje się, że w zachodniej części, w Beskidzie Śląskim i na Torfowiskach Orawskich stan siedliska oceniono najgorzej. W części jest to jednak obraz zafałszowany, ponieważ o obniżeniu ocen zdecydowały restrykcyjne waloryzacje w zmienionej metodyce z 2012 roku, zwłaszcza Gatunki ekspansywne i Obecność drzew i krzewów. Najwięcej stanowisk zostało ocenionych na U1 i występują one we wszystkich pasmach. Najlepiej ocenione stanowiska pod względem obecności gatunków charakterystycznych oraz słabego zarastania przez drzewa i krzewy znajdowały się w Pieninach i Gorcach.

1. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników Struktury i funkcji siedliska na stanowiskach

Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transektach - Na większości stanowisk wskaźnik oceniono na FV – stan właściwy, tak jak w poprzednim okresie obserwacji. Odchylenia od tej liczby, reprezentują lokalne zaburzenia siedliska, zwykle obszary z obniżonym poziomem wód gruntowych (na nie użytkowanych młakach miejsca te zajmują zwykle zarośla wierzbowe, na koszonych – mokre łąki). Na 8 stanowiskach wskaźnik oceniono na U1, z czego aż w 5 przypadkach (Hala Krawcula, Racza, Złatna Huta, Jamne, Roplichta) nastąpiło obniżenie oceny z FV do U1, ze względu na zastosowanie waloryzacji opublikowanej w 2012 roku (są to zmiany pozorne). Na U2 (zmiana oceny z U1 na U2) zostały ocenione 2 stanowiska: Puścizna Rękowiańska północ, gdzie w wyniku działalności bobrów została zalana część transektu i Huściawa, gdzie płyty siedliska przedzielone są pastwiskiem. Sytuacja nie uległa zmianie od 2009 r. a obniżenie oceny wskaźnika wynika ze wskazań opublikowanej metodyki monitoringu (2012) – zmiana pozorna. Siedlisko z zasady małopowierzchniowe, nie powinno być badane w oparciu o transekty.

Gatunki charakterystyczne - Obecność gatunków charakterystycznych w dużym stopniu zależy od stanu zachowania siedliska, przede wszystkim od warunków hydrologicznych. Nie zawsze lista gatunków charakterystycznych jest długa, na wielu stanowiskach obserwuje się 2-3 takie rośliny, jednak przynajmniej jedna z nich występuje masowo. Biorąc pod uwagę oba wzorce występowania (liczne gatunki charakterystyczne lub pojedyncze, ale rosnące masowo) udział gatunków charakterystycznych w połowie przypadków (13 stanowisk) oceniono jako prawidłowy – ocena FV, jak w poprzednim okresie obserwacji. Były to zwykle: kozłek całolistny

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

Valeriana simplicifolia, wełnianka szerokolistna *Eriophorum latifolium*, kukulka szerokolistna *Dactylorhiza majalis*, niebielistka trwała *Swertia perennis* subsp. *alpestris*, tłustosz pospolity *Pinguicula vulgaris*, turzyca prosowata *Carex panicea*, turzyca żółta *Carex flava*, *Carex lepidocarpa*, kruszczyk błotny *Epipactis palustris*, bobrek *Menyanthes trifoliata*, kukulka *Dactylorhiza maculata*, mchy: *Calliergonella cuspidata*, *Climacium dendroides*, złocieniec gwiazdkowaty *Campylium stellatum*. Na poszczególnych stanowiskach notowano po 6 do 13 gatunków z tej grupy. Na U1 zostało ocenionych także 13 stanowisk, na których występowało po 4 do 8 gatunków charakterystycznych. Zmiana ocen (z FV na U1) nastąpiła na 11 stanowiskach: Nad Łomnicą, Młaczne, Zaskalskie, Kocurka, Brysztan, Puścizna Rekowiańska północ, Złatna Huta, Racza, Hala Krawcula, Wołosate, Wetlina. Zmiany ocen w przeważającej części wynikały z zastosowania waloryzacji opublikowanej w 2012 roku – są to zmiany pozorne.

Najlepiej ocenione stanowiska znajdowały się w Pieninach i Gorcach.

Gatunki dominujące – Na około połowie monitorowanych stanowisk dominowały gatunki charakterystyczne, a wskaźnik uzyskał ocenę FV, podobnie jak w poprzednim okresie obserwacji, choć zmiany w strukturze dominacji gatunków nastąpiły na kilku stanowiskach. Łącznie, na 3 stanowiskach nastąpiła poprawa oceny, a na 4 jej pogorszenie.

Na 10 stanowiskach wskaźnik oceniono na U1, głównie ze względu na współdominację gatunków nie będących charakterystycznymi dla tego siedliska, jak skrzyp błotny *Equisetum palustre* lecz młak o bardziej kwaśnym pH, głównie turzyca pospolita *Carex nigra*, bobrek trójlistkowy *Menyanthes trifoliata*, lub łąkowych: tojeść pospolita *Lysimachia vulgaris*, sitowie leśne *Scirpus sylvaticus*, lub dziurawiec czteroboczny *Hypericum maculatum*. Zaobserwowano też zmiany w pokryciu poszczególnych gatunków, nie skutkują one jednak w każdym przypadku zmianami ocen. Ocena została obniżona z FV na U1 na stanowisku Wetlina, z powodu innej niż poprzednio klasyfikacji bobrka trójlistkowego *Menyanthes trifoliata* (jego pokrycie wzrosło od 10 do 30%; poprzednio uznano go za gatunek diagnostyczny a obecnie nie, ponieważ ma optimum występowania w kwaśniejszych siedliskach - torfowiskach przejściowych ze zw. *Caricion lasiocarpae*).

Na 2 stanowiskach: Litawcowa i Wołosate, została wystawiona ocena U2 (i była ona obniżona w stosunku do monitoringu z 2009 r, z U1 na U2), gdyż aktualnie dominują gatunki nie będące charakterystycznymi dla siedliska, jak turzyca pospolita czy tomka wonna w Litawcowej, a w Wołosatem bobrek trójlistkowy, typowy dla siedlisk kwaśniejszych; nastąpił też spadek udziału kozłka całolistnego (z 25% do 10%).

Pokrycie i struktura gatunkowa mchów – w większości przypadków pokrycie przez mchy było prawidłowe (nie zaobserwowano mchów torfowców a pokrycie mchów brunatnych przekraczało 50%), a wskaźnik oceniono na FV, jak w poprzednim okresie obserwacji. Jedynie na 7 stanowiskach (poprzednio na 5) oceniono go na U1, gdyż pokrycie mchów brunatnych wahało się w granicach 30-50% (U1). Zmiana oceny z FV na U1 nastąpiła na stanowisku Brysztan, a wynikała ona z uwzględnienia

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

wytycznych monitoringu siedliska (2012)- zmiana pozorna, Puścizna Rękowiańska południe – ze względu na spadek pokrycia przez mchy o 30%. Tylko na 1 stanowisku (Litawcowa) pokrycie mchów wynosi poniżej 10% (ocena U2), tak jak w poprzednim okresie obserwacji.

Udział obcych gatunków inwazyjnych – Warunki siedliskowe są odpowiednie jedynie dla wąskiej grupy gatunków, przystosowanej do skrajnych warunków uniemożliwiają wtargnięcie obcych przybyszów. W 2017 roku na żadnym ze stanowisk nie stwierdzono obecności gatunków obcych, inwazyjnych, a ocena wskaźnika to stan właściwy FV, tak jak w poprzednim okresie obserwacji. Jedynie na stanowisku Bory Wylewisko, poprzednio uznano obecność trzciny pospolitej *Phragmites australis* za gatunek obcego pochodzenia i oceniono wskaźnik na U1. Aktualnie jest ona obecna na tym stanowisku, ale ocenę podniesiono na FV, gdyż jest to gatunek zdomowiony w naszym kraju (zmiana oceny jest pozorna).

Gatunki ekspansywne roślin zielnych – Na większości stanowisk nie zaobserwowano gatunków ekspansywnych i ocena tego wskaźnika to FV stan właściwy, tak jak w poprzednim okresie obserwacji.

Na 10 stanowiskach (poprzednio na 7) stwierdzono występowanie takich gatunków, zwykle na powierzchni od kilkunastu do 20% powierzchni. Były to takie gatunki jak: ostrożeń polny *Cirsium arvense*, mięta długolistna *Mentha longifolia*, tojeść pospolita *Lysimachia vulgaris*, dziurawiec czteroboczny *Hypericum maculatum*, sadziec konopiasty *Eupatorium cannabinum*, sitowie leśne *Scirpus sylvaticus* i oceniono wskaźnik na U1 – stan niezadowolający. Spośród nich, na 3 stanowiskach (Bory Wylewisko, Wetlina, Pod Ociemne) ocena została obniżona z FV do U1, ze względu na rozrastanie się gatunków ekspansywnych i pojawianie nowych, takich jak: tojeść pospolita *Lysimachia vulgaris*; olszewnik kminkolistny *Selinum carvifolia*, trzcina pospolita *Phragmites australis*, wiązówka błotna *Filipendula ulmaria*. Tylko na 1 stanowisku (Złatna Huta) ocena wskaźnika to U2 – stan zły. Wynika ona z obecności kilku gatunków ekspansywnych (sitowie leśne *Scirpus sylvaticus*, tojeść pospolita *Lysimachia vulgaris*, wiązówka błotna *Filipendula ulmaria*), zajmujących blisko 20% łąki. Od ostatniego monitoringu lista gatunków ani ich pokrycie nie uległy znaczącym zmianom, a obniżenie oceny wskaźnika (z U1 na U2) wynika z uwzględnienia waloryzacji z opublikowanej metodyki (Koczur 2012).

Zakres pH – pH gleby łąk zależy od zasobności zasilających je wód i pośrednio od warstw geologicznych przez które przenikają. Najwyższe wartości notowano w Pieninach i Małych Pieninach, a najniższe w Beskidzie Żywieckim. Zakres zmienności wartości pH na 1 łące to nawet ponad 1 jednostka.

Na większości stanowisk wskaźnik oceniono jako FV – stan właściwy, tak jak w poprzednim okresie obserwacji. Na 9 stanowiskach wskaźnik oceniono na U1, przy zakresie zróżnicowania pH od 5,5 do 7,5, najczęściej przy średniej ok. 6,0. Na stanowisku Litawcowa obniżono ocenę z FV na U1 w związku ze zmianą wartości pH, a na stanowisku Racza – podwyższono (z U2 na U1), a na stanowiskach: Hala Krawcula oraz Puścizna Rękowiańska południe i Puścizna Rękowiańska północ z U1 na FV..

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

Jedynie na 1 stanowisku (Hala Cebulowa) oceniono wskaźnik jako stan zły U2, gdzie zakres pH wynosił pH 5,0-6,0; śr. 5,5, tak jak w poprzednim okresie obserwacji.

Ekspansja krzewów i podrostu drzew – zarastanie torfowisk alkalicznych przez drzewa i krzewy jest dużym problemem karpaccich młak, na których zaniechano koszenia. Zjawisko to nie występuje tylko na niektórych, najlepiej uwodnionych stanowiskach oraz tych, które objęte są ochroną czynną.

Brak krzewów i podrostów drzew lub ich sporadyczne występowanie zaobserwowano jedynie na 11 (poprzednio na 10) z 26 stanowisk. Były to zwykle: pojedynczo krzewy wierzby: *Salix aurita*, *S. pentandra* i sosny *Pinus sylvestris*, oraz brzozy *Betula pendula*, jesionu *Fraxinus excelsior*. Na stanowisku Kocurka nastąpiła poprawa oceny z U1 na FV (zmiana pozorna), gdyż zastosowano waloryzację wskaźników z 2012. Na 10 stanowiskach pokrycie przez drzewa i krzewy osiągało od 1-2 do ok. 15%, najczęściej w okolicy 10% i oceniono je na U1. Na 5 stanowiskach (poprzednio na 6) wskaźnik oceniono na U2 (Racza, Puścizna Rękowiańska południe, Zaskalskie, Młaczne, Wierchomla Mała), gdzie pokrycie sięgało od kilkunastu do 40%. Lub też zaobserwowano także duży wzrost zwarcia krzewów i drzew. Na stanowisku Złatna Huta nastąpiła poprawa oceny z U2 na U1 (zmiana pozorna), gdyż poprzednio określono ją dla transektu, a znaczny udział drzew w transekcie jest wynikiem prowadzonych nasadzeń na polanie; płat zwartej młaki nie jest zdominowany przez drzewa i krzewy i można je ocenić jako U1.

Najwięcej dobrze ocenionych stanowisk znajdowały się w Pieninach i Gorcach.

Stopień uwodnienia – Na zdecydowanej większości stanowisk stwierdzono właściwy stopień uwodnienia, ocena FV - stan właściwy, tak jak w poprzednim okresie obserwacji. Sytuacja odbiega od normy jedynie na czterech stanowiskach (poprzednio na trzech): Bory Wylewisko, Litawcowa, Puścizna Rękowiańska północ, Huściawa. W dwóch ostatnich ocena uległa zmianie z FV na U1, odpowiednio: z powodu zalania części transektu przez bobry do kilkudziesięciu cm głębokości, a miejscami przesuszenia, i z powodu przyjęcia wartości najniższej nawodnienia na transekcie jako podstawy wystawienia oceny. Natomiast na stanowisku Kocurka nastąpiło podwyższenie oceny wskaźnika z U1 na FV, gdyż wzrósł poziom wód gruntowych (może to wynikać z mokrego okresu czasu poprzedzającego badania).

Pozyskanie torfu – Na wszystkich stanowiskach oceniono wskaźnik na FV stan właściwy, gdyż nie zaobserwowano wydobywania torfu. W poprzednim okresie jedynie na 2 stanowiskach w Kotlinie Orawsko-Nowotarskiej (Bory Wylewisko, Puscizna Rękowiańska południe) wskaźnik był oceniony na U2; nastąpiła poprawa oceny z U2 do FV, choć jest to zmiana pozorna, gdyż poprzednio także nie miało miejsce wydobycie torfu, lecz jedynie były widoczne efekty wydobycia sprzed wielu lat.

Melioracje odwadniające – Na ponad połowie stanowisk ocena wskaźnika uzyskała ocenę FV w obu okresach obserwacji, gdyż brak było rowów melioracyjnych lub były ślady po starych, wypłyconych, bez spływu wody.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

Na 9 stanowiskach oceniono wskaźnik na U1, ze względu na obecność rowów, choć są one stare, o ograniczonym wpływie na siedlisko. Na większą skalę melioracje prowadzone były tylko na terenie Kotliny Orawsko-Nowotarskiej. W przeszłości próbowano również odwadniać niektóre łąki pojedynczymi rowkami. Jedynie na stanowisku Litawcowa pojawiły się nowe koleiny spełniające funkcje rowów melioracyjnych. Brak tu jednak zmiany oceny (U1 w obu okresach obserwacji). Na stanowisku Bory Wylewisko – poprawiono ocenę z U2 na U1, gdyż rowy wypływają się, nie są czyszczone i zahamowany jest spływ wody.

2. Stan i zmiany w czasie poszczególnych aktualnych oddziaływań dla siedliska na stanowiskach

Na stanowiskach siedliska ogółem stwierdzono 27 oddziaływań. W obu okresach podobna ich liczba: w 2009 roku 20, a w 2017 18 typów. 11 z nich było odnotowanych w obu tych okresach. Część oddziaływań powtarzających się w obu okresach została jednak w kolejnych okresach zakodowana przy użyciu innego kodu, ze względu na uszczegółowienie danych; jest to wynikiem hierarchicznego układu listy kodów. Na największej liczbie stanowisk stwierdzono oddziaływania negatywne. Ich liczba wzrosła z 28 do 33, choć głównie były to oddziaływania z intensywnością niską, C (wzrost z 12 do 20). Liczba oddziaływań z intensywnością średnią B pozostała na podobnym poziomie (9 i 10), Natomiast zmalała liczba oddziaływań o intensywności A z 7 do 3 (Zasypywanie terenu, Pobór wód powierzchniowych, Zarzucenie pasterstwa, Kompleksy narciarskie).

Zmalala także liczba stanowisk, na których wykazano oddziaływania neutralne (z 13 do 3). Na podobnym poziomie pozostała liczba stanowisk z oddziaływaniami pozytywnie wpływającymi na siedlisko (9 i 8). Były to: Podwyższanie poziomu wód, Ewolucja biocenotyczna (regeneracja siedliska), koszenie, wypas owiec, usuwanie krzewów). Do oddziaływań stwierdzanych na największej liczbie stanowisk należą: Sukcesja (20), Pobór wód powierzchniowych (10), Wypas (6), Drogi, autostrady (5). Pozostałe oddziaływania były notowane na od 1 do 4 stanowisk.

W 2017 roku na 2 stanowiskach: Hala Cebulowa i Hala Krawcula (oba w Beskidzie Żywieckim) stwierdzono nowe oddziaływanie związane z prowadzonym na polanie mechanicznym koszeniem niektórych jej fragmentów. Mechaniczne uszkodzanie i niszczenie roślinności torfowiskowej obecnej na polanie oraz powstawanie kolein spowodowane przez sprzęt używany do koszenia fragmentów polany. Zostało ono zakodowane jako Brak lub niewłaściwie prowadzone działania ochronne.

Na 4 stanowiskach stwierdzono w 2009 roku ręczne wycinanie torfu, ale oddziaływanie to nie zostało potwierdzone w kolejnym okresie.

3. Stan i zmiany w czasie w zakresie i intensywności poszczególnych przewidywanych zagrożeń dla siedliska na stanowiskach

Na badanych stanowiskach stwierdzono łącznie 19 typów zagrożeń. Niektóre zagrożenia mogą być zakodowane w różny sposób, ze względu na hierarchiczny układ listy kodów. Należą one do 8 grup typów zagrożeń. Na największej liczbie stanowisk odnotowano zagrożenia o niskiej C (20, poprzednio 12) i średniej B (10, poprzednio 9)

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

intensywności. Najmniej, bo tylko na 3 stanowiskach (poprzednio na 7) były zagrożenia o intensywności dużej (A). Były to: Sukcesja (2 stanowiska), Pojazdy zmotoryzowane i Zalesianie (oba po 1 stanowisku). Poprzednio były to jeszcze zagrożenia związane z osuszaniem terenu (2), kompleksy narciarskie (1) i zarzucenie wypasu (2).

Najczęściej stwierdzonym zagrożeniem była Sukcesja (kodowana jako Ewolucja biocenotyczna lub Zmiana składu gatunkowego), odnotowana na 20 stanowiskach (poprzednio na 7) i Pobór wód powierzchniowych na 10 stanowiskach i dodatkowo Osuszanie na jednym stanowisku. W poprzednim okresie odnotowana na 7 stanowiskach, choć odnotowano wówczas także Osuszanie na 2 stanowiskach. Na 4 stanowiskach zagrożeniem są pojazdy zmotoryzowane (w obu okresach obserwacji). Pozostałe typy zagrożeń notowane były na pojedynczych stanowiskach (od 1 do 3) i w skali regionu mają mniejsze znaczenie.

II.A.2. STAN OCHRONY I JEGO PARAMETRY W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM ALPEJSKIM - NA STANOWISKACH

1. Stan i zmiany w czasie parametru Powierzchnia siedliska na stanowiskach

Spośród badanych 26 stanowisk w obu okresach obserwacji, w 2017 roku na FV- stan właściwy zostało ocenionych 19 stanowisk (poprzednio 20). Tylko w Wołosatym nastąpiło pogorszenie oceny parametru ze względu na zmniejszenie się powierzchni siedliska na stanowisku do ok. 15 arów. Pogorszeniu (z FV na U2) uległa także ocena parametru na stanowisku Puścizna Rekowiańska N, gdzie w wyniku działalności bobrów doszło do zalania części transektu. Na 6 stanowiskach (poprzednio na 5) parametr został oceniony jako U1 – stan niezadowolający, gdyż zaobserwowano jej zmniejszanie się w wyniku zarastania przez drzewa i krzewy lub trzcinę, lub też siedlisko zajmuje małą powierzchnię, nawet gdy jest stabilna. Na 1 stanowisku (Kocurka) poprawiła się ocena z U1 do FV, gdyż jest ona stabilna, choć niezbyt duża. Nastąpiła też zmiana oceny z U2 na U1 na stanowisku Puścizna Rękowiańska S, gdzie nastąpił wzrost pokrycia transektu przez siedlisko z 40 do 60%; powierzchnia na razie jest stosunkowo niewielka. Powierzchnia siedliska jest oceniana jako dobra, na nielicznych stanowiskach niezadowolająca i nie zmienia się w sposób istotny.

2. Stan i zmiany w czasie parametru Struktura i funkcje siedliska na stanowiskach

W 2017 roku tylko 1 stanowisko (Zaukier) siedliska zostało ocenione na FV – stan właściwy, jak w poprzednim okresie; wszystkie wskaźniki oceniono tu na FV. W poprzednim okresie (2009) takich stanowisk było 6. Aż na 4 z nich w 2017 roku ocena była niższa (z FV na U1). Były to: Pod Ociemne, Za Stronią – zmiana pozorna, Hala Turbacz, Jamne. Decydowały wskaźniki: Zakres pH oraz obecność Gatunków ekspansywnych, Ekspansja drzew i krzewów.

W 1 przypadku (Hala Cebulowa) ocena obniżyła się z FV do U2 (zmiana pozorna: obniżenie oceny parametru z powodu uwzględnienia wytycznych monitoringu siedliska (Kocur 2012) – zadecydowała kardynalność wskaźnika Zakres pH – ocena nie jest wynikiem niekorzystnych przemian siedliska, gdyż wszystkie pozostałe wskaźniki

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

oceniono na FV). Na U1 zostało ocenionych 17 stanowisk (poprzednio 18). Wzrosła natomiast liczba stanowisk ocenionych na U2 z 2 do 8. Na 5 stanowiskach nastąpiło pogorszenie oceny z U1 na U2. Były to : Puścizna Rękowiańska S – nieznaczny wzrost zwarcia drzew i krzewów, Złatna Huta – Gatunki ekspansywne roślin zielnych, trzy stanowiska w Beskidzie Popradzkim - Litawcowa, Wierchomla Mała, Młaczne, głównie: Ekspansja drzew i krzewów, Pokrycie i struktura gatunkowa mchów; w części są to zmiany pozorne wynikające z literalnego zastosowania zakresów waloryzacji wskaźników, poprzednio oceny były wystawiane bardziej ekspercko. W Litawcowej zmieniła się także struktura dominacji gatunków. Na żadnym ze stanowisk nie stwierdzono polepszenia oceny parametru.

Ogólnie, stan parametru jest niezadowolający i stopniowo pogarsza się. Zmniejszyła się wyraźnie liczba stanowisk ocenionych na FV, pozostało tylko 1 takie stanowisko, wzrosła natomiast liczba stanowisk ocenionych na U2, przy podobnej liczbie stanowisk z oceną U1.

3. Stan i zmiany w czasie parametru Perspektywy ochrony na stanowiskach

Na 6 stanowiskach (Baligówka, Hala Turbacz, Jamne, Dolina Szczawniczka, Pod Ociemne, Za Stronią), tak jak w poprzednim okresie obserwacji parametr Perspektywy ochrony został oceniony na FV – stan właściwy. Decydowały o tym w części stanowisk położenie na terenie obszarów chronionych, dobry aktualny stan siedliska i stosunkowo duża powierzchnia oraz brak istotnych zagrożeń. Na 2 stanowiskach ocena poprawiła się od ostatnich obserwacji z U1 na FV (Za Stronią, Baligówka) a na 2 (Wołosate i Hala Krawcula) pogorszyła z FV na U1. W Wołosatem obserwowany obecnie stan roślinności wskazuje na naturalne przemiany w kierunku łąk kwaśnych (miejscami znaczny udział mietlicy psiej *Agrostis canina*, spadek pokrycia gatunków diagnostycznych dla *Valeriano-Caricetum flavae*. Na Hali Krawcula obniżenie oceny parametru wynika z powodu wpływu i intensywności stwierdzonych oddziaływań. Na 19 stanowiskach (poprzednio na 18) parametr został oceniony na U1. O ocenie decydowały głównie procesy sukcesji, zwłaszcza świerka, odwadnianie łąk, miejscami, jak na Hali Cebulowej niszczenie mechaniczne. Brak także działań ochronnych na zdecydowanej większości stanowisk. Na stanowisku Nad Łomnicą nastąpiła poprawa oceny z U2 na U1, przy małej powierzchni siedliska, obserwuje się ciągle oddziaływanie niekorzystnych czynników, jak ekspansja gatunków zielnych i melioracje odwadniające; powoduje to, że perspektywy zachowania siedliska są niezadowolające. Oceny perspektyw ochrony siedliska są ogólnie niezadowolające, ale nie zmieniają się w istotny sposób.

4. Stan ochrony siedliska i jego zmiany w czasie na stanowiskach

Na 2 stanowiskach (poprzednio na 3) stan siedliska został oceniony na FV – stan właściwy. Nie miało na tą ocenę wpływu obniżenie oceny parametru Struktura i funkcja na stanowisku Hala Turbacz, które wynikało jedynie z restrykcyjnej metodyki – zdecydował wskaźnik zakres pH, który nie powinien być wskaźnikiem kardynalnym oraz obecność starych, silnie zarastających rowów melioracyjnych. Na stanowisku Jamne natomiast, na ocenę wpłynęło obniżone w stosunku do 2009 r pokrycie przez drzewa i krzewy (z 18 do 8%), oraz fakt, że mchy pokrywają w istocie większy % powierzchni niż 50%. Wynika to z mozaiki siedlisk na transekcji - łąk i zbiorowisk łąkowych, w których mchy z założenia nie występują. Ocena wskaźnika odnośnie płatów siedliska powinna więc być FV. Pozostałe wskaźniki wskazują na właściwy FV stan siedliska.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

Na 1 stanowisku (Pod Ociemne) pogorszyła się ocena z FV na U1, ze względu na obniżenie oceny parametru Struktura i funkcje. Natomiast na 1 (Nad Łomnicą) poprawiła się ocena z U2 na U1, ze względu na lepiej ocenione Perspektywy ochrony. Na 15 stanowiskach w 2017 roku (poprzednio na 19) oceniono stan siedliska na U1. Na 6 stanowiskach ocena ogólna pogorszyła się z U1 na U2. Były to: Puścizna Rękówiańska N ze względu na parametr Powierzchnia siedliska, Struktura i funkcje spowodowały obniżenie oceny na stanowiskach: Litawcowa, Wierchomla Mała, Młaczne, Hala Cebulowa (zmiana pozorna), Złatna Huta. W związku z tymi zmianami na 9 stanowiskach (poprzednio na 4) oceniono stan siedliska na U2.

Stan siedliska jest niezadowolający i pogarsza się na badanych stanowiskach.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

II.B. POZOSTAŁE TABELY NA POZIOMIE STANOWISKA

Tab. 3 Oceny: stanu ochrony i jego parametrów na poszczególnych stanowiskach w regionie biogeograficznym alpejskim dla siedliska Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony (P1 – Powierzchnia, P2 – Specyficzna struktura i funkcje, P3 – Perspektywy ochrony, P4 – Stan ochrony (ocena ogólna). Kolorem zielonym oznaczono poprawę oceny parametru, pomarańczowym pogorszenie oceny o 1 stopień, czerwonym o 2 stopnie.

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
1.	PLC120002	Pieniny	małopolskie Pieniny	1874	Pod Ociemne	2009-2011 2017	FV FV	FV U1	FV FV	FV U1
2.	PLC120002	Pieniny	małopolskie Pieniny	1940	Roplichta	2009-2011 2017	FV FV	U1 U1	U1 U1	U1 U1
3.	PLC120002	Pieniny	małopolskie Pieniny	1942	Za Stronią	2009-2011 2017	FV FV	FV U1	U1 FV	U1 U1
4.	PLC120002	Pieniny	małopolskie Pieniny	1945	Zaukier	2009-2011 2017	FV FV	FV FV	U1 U1	U1 U1
5.	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	2181	Wolosate	2009-2011 2017	FV U1	U1 U1	FV U1	U1 U1
6.	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	2182	Wetlina	2009-2011 2017	U1 U1	U1 U1	U1 U1	U1 U1
7.	PLH120016	Torfowiska Orawsko-Nowotarskie	małopolskie Kotlina Orawsko-Nowotarska	2141	Puścizna Rękowiańska południe	2009-2011 2017	U2 U1	U1 U2	U1 U1	U2 U2
8.	PLH120016	Torfowiska Orawsko-Nowotarskie	małopolskie Kotlina Orawsko-Nowotarska	2142	Bory Wylewisko	2009-2011 2017	U1 U1	U1 U1	U1 U1	U1 U1
9.	PLH120016	Torfowiska Orawsko-Nowotarskie	małopolskie Kotlina Orawsko-Nowotarska	2151	Baligówka	2009-2011 2017	FV FV	U1 U1	U1 FV	U1 U1
10.	PLH120016	Torfowiska Orawsko-Nowotarskie	małopolskie Kotlina Orawsko-Nowotarska	2164	Puścizna Rękowiańska północ	2009-2011 2017	FV U2	U1 U1	U1 U1	U1 U2
11.	PLH120018	Ostoja Gorczańska	małopolskie Gorce	2388	Hala Turbacz	2009-2011	FV	FV	FV	FV

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
						2017	FV	U1	FV	FV
12.	PLH120018	Ostoja Gorczańska	małopolskie Gorce	2395	Kocurka	2009-2011	U1	U1	U1	U1
						2017	FV	U1	U1	U1
13.	PLH120018	Ostoja Gorczańska	małopolskie Gorce	2396	Jamne	2009-2011	FV	FV	FV	FV
						2017	FV	U1	FV	FV
14.	PLH120019	Ostoja Popradzka	małopolskie Beskid Sądecki	1910	Dolina Szczawniczka	2009-2011	FV	U1	FV	U1
						2017	FV	U1	FV	U1
15.	PLH120019	Ostoja Popradzka	małopolskie Beskid Sądecki	2054	Nad Łomnicą	2009-2011	U1	U1	U2	U2
						2017	U1	U1	U1	U1
16.	PLH120019	Ostoja Popradzka	małopolskie Beskid Sądecki	2056	Litawcowa	2009-2011	FV	U1	U1	U1
						2017	FV	U2	U1	U2
17.	PLH120019	Ostoja Popradzka	małopolskie Beskid Sądecki	2057	Wierchomla Mała	2009-2011	U1	U1	U1	U1
						2017	U1	U2	U1	U2
18.	PLH120019	Ostoja Popradzka	małopolskie Beskid Sądecki	2107	Młaczne	2009-2011	FV	U1	U1	U1
						2017	FV	U2	U1	U2
19.	PLH120025	Małe Pieniny	małopolskie Pieniny	2032	Brysztan	2009-2011	FV	U1	U1	U1
						2017	FV	U1	U1	U1
20.	PLH120025	Małe Pieniny	małopolskie Pieniny	2088	Durbaszka	2009-2011	FV	U1	U1	U1
						2017	FV	U1	U1	U1
21.	PLH120025	Małe Pieniny	małopolskie Pieniny	2093	Huściawa	2009-2011	FV	U1	U1	U1
						2017	FV	U1	U1	U1
22.	PLH120025	Małe Pieniny	małopolskie Pieniny	2096	Zaskalskie	2009-2011	FV	U2	U1	U2
						2017	FV	U2	U1	U2
23.	PLH240006	Beskid Żywiecki	śląskie Beskid Żywiecki	2147	Hala Cebulowa	2009-2011	FV	FV	U1	U1
						2017	FV	U2	U1	U2
24.	PLH240006	Beskid Żywiecki	śląskie Beskid Żywiecki	2148	Hala Krawcula	2009-2011	FV	U1	FV	U1

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
						2017	FV	U1	U1	U1
25.	PLH240006	Beskid Żywiecki	śląskie Beskid Żywiecki	2149	Racza	2009-2011	FV	U2	U2	U2
						2017	FV	U2	U2	U2
26.	PLH240006	Beskid Żywiecki	śląskie Beskid Żywiecki	2150	Złatna Huta	2009-2011	FV	U1	U1	U1
						2017	FV	U2	U1	U2
Liczba stanowisk z oceną					FV	2009-2011	20	6	6	3
						2017	19	1	6	2
					U1	2009-2011	5	18	18	19
						2017	6	17	19	15
					U2	2009-2011	1	2	2	4
Razem						2017	1	8	1	9
						2009-2011	26	26	26	26
						2017	26	26	26	26

Tab. 4 Aktualne oddziaływania łącznie - dane ogólne - na stanowiskach w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z danym wpływem i intensywnością oddziaływania															
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X			
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X
A03	koszenie / ścinanie trawy	Działania ochronne	2009-2011	3	1	1	1													
A03.02	nieintensywne koszenie	Działania ochronne	2017	1	1															
A04	wypas	wypas	2009-2011	7		2			2	2	1									
A04.02.02	nieintensywny wypas owiec	wypas	2017	6			6													
A04.03	zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	Brak zgryzania krzewów	2009-2011	2									2							
			2017	1										1						
A11	Inne rodzaje praktyk rolniczych, nie wymienione powyżej	Mechaniczna zrywka drewna	2009-2011	2									1	1						
B01	zalesianie terenów otwartych	nasadzenia	2009-2011	1									1							
			2017	1									1							
B02.03	usuwanie podszytu	Działania ochronne	2009-2011	1	1															
C01.03.01	ręczne wycinanie torfu	Pozyskiwanie torfu	2009-2011	4						1	2			1						

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z danym wpływem i intensywnością oddziaływania															
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X			
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Szlaki turystyczne	2009-2011	3							1			1	1					
			2017	2										1	1					
D01.02	drogi, autostrady	Drogi dojazdowe	2009-2011	5							2				3					
			2017	5							2				3					
D06	Inne formy transportu i komunikacji	Ciągniki rolnicze	2009-2011	1										1						
G01.02	turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych	Turystyka – różne formy	2009-2011	1											1					
			2017	1											1					
G01.03	pojazdy zmotoryzowane	Quady, motory	2009-2011	4									1	1	2					
			2017	4									1		3					
G01.06	narciarstwo, w tym poza trasami	Stoki narciarskie	2009-2011	1							1									
			2017	1											1					
G02.02	kompleksy narciarskie	Wyciągi narciarskie	2009-2011	1									1							
G02.10	kompleksy sportowe i rekreacyjne	Wyciągi narciarskie	2009-2011	1							1									
			2017	1							1									
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Sposób koszenia łąki	2017	2										2						
I02	problematiczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	2017	1										1						
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Obniżenie poziomu wody	2009-2011	4							2		1		1					
J02.01.02	osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych	Obniżenie poziomu wody	2017	1											1					
J02.04.01	zalewanie	Działanie bobrów	2017	1										1						
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	Obniżenie poziomu wody	2009-2011	7									1	2	4					
			2017	10										3	7					

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z danym wpływem i intensywnością oddziaływania															
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X			
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X
J02.08	Podwyższenie zwierciadła wody / sztuczne zasilanie wód podziemnych	Obniżenie poziomu wody	2009-2011	1	1															
			2017	1	1															
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Sukcesja	2009-2011	9	1	1								4	3					
			2017	6									2	2	2					
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja	2017	14										2	12					
K04.05	szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną)	Działanie bobrów	2009-2011	1		1														
Razem			2009-2011	26	3	5	1		2	3	8		7	9	12					
			2017	26	2		6				3		3	10	20					

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

Tab. 4A Zmiany aktualnych oddziaływań łącznie na stanowiskach, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym alpejskim pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Liczba stanowisk z oddziaływaniem w latach 2016-2017	Liczba stanowisk, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa, w tym w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie, w tym w intensywności
A03	koszenie / ścinanie trawy	Działania ochronne				3
A03.02	nieintensywne koszenie	Działania ochronne	1		1	
A04	wypas	wypas		5		2
A04.02.02	nieintensywny wypas owiec	wypas	6		6	
A04.03	zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	Brak zgryzania krzewów	1		2	
A11	Inne rodzaje praktyk rolniczych, nie wymienione powyżej	Mechaniczna zrywka drzew			2	
B01	zalesianie terenów otwartych	nasadzenia	1	1		
B02.03	usuwanie podszytu	Działania ochronne				1
C01.03.01	ręczne wycinanie torfu	Pozyskiwanie torfu		3	1	
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Szlaki turystyczne	2	3		
D01.02	drogi, autostrady	Drogi dojazdowe	5	5		
D06	Inne formy transportu i komunikacji	Ciągniki rolnicze			1	
G01.02	turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych	Turystyka	1	1		
G01.03	pojazdy zmotoryzowane	Quady, motory	4	2	2	1
G01.06	narciarstwo, w tym poza trasami	Stoki narciarskie	1			1
G02.02	kompleksy narciarskie	Wyciągi narciarskie			1	
G02.10	inne kompleksy sportowe i rekreacyjne	Wyciągi narciarskie	1	1		
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Sposób koszenia młaki	2			2
I02	problematiczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	1			1
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Obniżenie poziomu wody		2	2	
J02.01.02	osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych	Obniżenie poziomu wody	1			1
J02.04.01	zalewanie	Działanie bobrów	1			1
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	Obniżenie poziomu wody	10	6	1	3
J02.08	Podwyższenie zwierciadła wody / sztuczne zasilanie wód podziemnych	Działanie bobrów	1	1		
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Sukcesja	6	2	4	4
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja	14			14

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Liczba stanowisk z oddziaływaniem w latach 2016-2017	Liczba stanowisk, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa, w tym w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie, w tym w intensywności
K04.05	szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną)	Zgryzanie krzewów na młakach				1
Razem			26	19	17	22

UWAGI:

Brak zmian w ocenach stwierdzano w przypadkach:

- równych wartości wpływu i intensywności oddziaływania, poprzednio i teraz,
- wpływu neutralnego, poprzednio i teraz,
- wpływu neutralnego, poprzednio lub teraz, jeżeli oddziaływanie stwierdzono tylko w jednym cyklu badań.

Poprawę stwierdzano w przypadkach:

- poprawy wpływu,
- poprawy w intensywności, w przypadku równych wpływów (przy wpływie pozytywnym wzrost intensywności, a przy wpływie negatywnym jej spadek),
- wpływu negatywnego w poprzednich badaniach, jeżeli obecnie nie stwierdzono oddziaływania,
- wpływu pozytywnego w obecnych badaniach, jeżeli poprzednio nie stwierdzono oddziaływania.

Pogorszenie stwierdzano w przypadkach:

- pogorszenia wpływu,
- pogorszenia w intensywności, w przypadku równych wpływów (przy wpływie pozytywnym spadek intensywności, a przy wpływie negatywnym jej wzrost),
- wpływu negatywnego w obecnych badaniach, jeżeli poprzednio nie stwierdzono oddziaływania.
- wpływu pozytywnego w poprzednich badaniach, jeżeli obecnie nie stwierdzono oddziaływania.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

Tab. 5 Przewidywane zagrożenia - dane ogólne - łącznie na stanowiskach w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Kod	Zagrożenie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z intensywnością zagrożenia			
					A	B	C	X
A04.03	zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	Brak zgryzania krzewów	2009-2011	2	2			
			2017	1		1		
A11	Inne rodzaje praktyk rolniczych, nie wymienione powyżej	Mechaniczna zrywka	2009-2011	2	1	1		
B01	zalesianie terenów otwartych	nasadzenia	2009-2011	1	1			
			2017	1	1			
C01.03.01	ręczne wycinanie torfu	Pozyskanie torfu	2009-2011	1			1	
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Szlaki turystyczne	2009-2011	2		1	1	
			2017	2		1	1	
D01.02	drogi, autostrady	Drogi dojazdowe	2009-2011	3			3	
			2017	3			3	
D06	Inne formy transportu i komunikacji	Ciągnik rolniczy	2009-2011	1		1		
G01.02	turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych	turystyka	2009-2011	1			1	
			2017	1			1	
G01.03	pojazdy zmotoryzowane	quady	2009-2011	4	1	1	2	
			2017	4	1		3	
G01.06	narciarstwo, w tym poza trasami	Stok narciarski	2017	1			1	
G02.02	kompleksy narciarskie	Wyciąg narciarski	2009-2011	1	1			
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Sposób koszenia młaki	2017	2		2		
I02	problematiczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	2017	1		1		
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Osuszanie	2009-2011	2	1		1	
J02.01.02	osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych	Osuszanie	2017	1			1	
J02.04.01	zalewanie	Działanie bobrów	2017	1		1		
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	Odprowadzanie wody	2009-2011	7	1	2	4	
			2017	10		3	7	
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Sukcesja	2009-2011	7		4	3	
			2017	6	2	2	2	
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja	2017	14		2	12	
Razem			2009-2011	20	7	9	12	
			2017	25	3	10	20	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

Tab. 5A Zmiany przewidywanych zagrożeń łącznie na tych samych stanowiskach w regionie biogeograficznym alpejskim pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Kod	Przewidywane zagrożenie	Uszczegółowienie	Liczba stanowisk razem	Liczba stanowisk, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie w intensywności
A04.03	zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	Brak zgryzania krzewów	2		2	
A11	Inne rodzaje praktyk rolniczych, nie wymienione powyżej	Mechaniczna zrywka drzew	2		2	
B01	zalesianie terenów otwartych	nasadzenia	1	1		
C01.03.01	ręczne wycinanie torfu	Pozyskanie torfu	1		1	
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Szlaki turystyczne	2	2		
D01.02	drogi, autostrady	Drogi dojazdowe	3	3		
D06	Inne formy transportu i komunikacji	Ciągniki rolnicze	1		1	
G01.02	turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych	Formy turystyki	1	1		
G01.03	pojazdy zmotoryzowane	Quady, motory	5	2	2	1
G01.06	narciarstwo, w tym poza trasami	Stoki narciarskie	1			1
G02.02	kompleksy narciarskie	wyciągi	1		1	
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Sposób koszenia młaki	2			2
I02	problematyczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	1			1
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Obniżanie poziomu wody	2		2	
J02.01.02	osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych	Obniżanie poziomu wody	1			1
J02.04.01	zalewanie	Działalność bobrów	1			1
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	osuszanie	10	6	1	3
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Sukcesja	9	2	4	3
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja	14			14
Razem			25	11	11	21

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

III.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE OBSZARÓW NATURA 2000

Tab. 6 Oceny: stanu ochrony, jego parametrów i wskaźników łącznie na obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Nazwa parametru	Nazwa wskaźnika	Lata	Liczba obszarów Natura 2000 z oceną				Liczba obszarów Natura 2000
			FV	U1	U2	XX	
Powierzchnia siedliska		2009-2011	4	3			7
		2017	4	3			7
	<u>Gatunki charakterystyczne¹</u>	2009-2011	7				7
		2017	3	4			7
	<u>Ekspansja krzewów i podrostu drzew</u>	2009-2011	1	5	1		7
		2017	1	4	2		7
	<u>Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych</u>	2009-2011	5	1	1		7
		2017	3	3	1		7
	Melioracje odwadniające	2009-2011	4	2	1		7
		2017	5	2			7
	Obce gatunki inwazyjne	2009-2011	7				7
		2017	7				7
	Pozyskanie torfu	2009-2011	6		1		7
		2017	7				7
	<u>Występowanie martwicy wapiennej²</u>	2009-2011	1	2	4		7
	Gatunki dominujące	2009-2011	3	4			7
		2017	3	4			7
	Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcie ³	2009-2011	2	1			3
		2017	3	2		2	7
	<u>Stopień uwodnienia</u>	2009-2011	6	1			7
		2017	6	1			7
	<u>Pokrycie i struktura gatunkowa mchów</u>	2009-2011	6	1			7
	2017	5	2			7	
<u>Zakres pH</u>	2009-2011	4	3			7	
	2017	5	2			7	
Specyficzna struktura i funkcje		2009-2011	2	5			7
		2017	1	5	1		7
Perspektywy ochrony		2009-2011	1	6			7
		2017		7			7
Ocena ogólna		2009-2011		7			7
		2017		6	1		7

¹ Podkreślono wskaźniki kardynalne² Wskaźnik nie był monitorowany w 2017 roku³ Wskaźnik nie powinien być oceniany na poziomie obszaru Natura 2000

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

Tab. 6A Podsumowanie zmian ocen stanu ochrony i parametrów na obszarach Natura 2000, na których powtarzano badania, w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Nazwa parametru	Liczba obszarów ze zmianą								Suma obszarów
	poprawa			pogorszenie			inne zmiany (dotyczy tylko badań)	brak zmian	
	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM			
Powierzchnia siedliska	1		1	1		1		5	7
Specyficzna struktura i funkcje				2		2		5	7
Perspektywy ochrony				1		1		6	7
Ocena ogólna				1		1		6	7

Dominują zmiany o charakterze negatywnym - pogarszanie parametrów i stanu ochrony, głównie z oceny FV na U1 (3 przypadki) oraz z U1 na U2 (2 przypadki). W Ostoi Gorczańskiej pogorszyła się Struktura i funkcja. W 2 obszarach (Bieszczady i Ostoja Popradzka) zmiany te dotyczą 2 parametrów. W Ostoi Popradzkiej nastąpiła też zmiana pozytywna – ocena Powierzchni siedliska poprawiła się z U1 na FV (zmiana pozorna, wynikająca z uznania, że powierzchnia siedliska jest w istocie stabilna).

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

III.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE OBSZARÓW

III.A.1. WSKAŹNIKI STANU OCHRONY, AKTUALNE ODDZIAŁYWANIA I PRZEWIDYWANE ZAGROŻENIA W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM ALPEJSKIM NA OBSZARACH NATURA 2000

1. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników Struktury i funkcji siedliska na obszarach Natura 2000

Gatunki charakterystyczne¹ – w 3 obszarach (Pieniny, Gorce, Torfowiska Orawsko-Nowotarskie) wskaźnik oceniono na FV, tak jak w poprzednim okresie obserwacji. Na większości monitorowanych stanowisk gatunki charakterystyczne występują licznie i z dość znaczącym pokryciem. Na pozostałych 4 obszarach ocenę obniżono z FV na U1 w stosunku do poprzedniego okresu. Było to spowodowane faktem, że na monitorowanych stanowiskach stwierdzono stosunkowo liczne gatunki diagnostyczne, lecz występujące z niedużym pokryciem. Zmiany pozorne, wynikające z uwzględnienia waloryzacji i wskaźników kardynalnych z 2012 roku.

Ekspansja krzewów i podrostu drzew – Tylko w 1 obszarze Pieniny oceniono wskaźnik na FV – stan właściwy. W 4 obszarach: Małe Pieniny, Ostoja Gorczańska, Beskid Żywiecki, Bieszczady oceniono wskaźnik na U1, tak jak poprzednio. Na większości monitorowanych stanowisk w tych obszarach stwierdzono postępującą sukcesję gatunków drzewiastych, głównie świerka pospolitego, wierzby, olszy. Na 2 obszarach ocena wskaźnika to U2: w Ostoi Popradzkiej obniżono ocenę z U1 do U2, a na Torfowiskach Orawsko-Nowotarskich pozostała na tym samym poziomie.

Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych - na 3 obszarach: Pieniny, Ostoja Gorczańska, Małe Pieniny wskaźnik oceniono na FV, tak jak w poprzednim okresie obserwacji. Na 3 kolejnych: Bieszczady, Beskid Żywiecki, Ostoja Popradzka ocena U1, tylko w Beskidzie Żywieckim obniżona w stosunku do poprzednich obserwacji (z FV do U1). Na stanowiskach w tych obszarach stwierdzono: miętę długolistną *Mentha longifolia*, ostrożeńca polnego *Cirsium arvense*, sitowie leśne *Scirpus sylvaticus*, sadzka konopiastego *Eupatorium cannabinum*. Na 1 obszarze Torfowiska Orawskie ocena U2, pozostała taka jak w poprzednim okresie, stwierdzono tu powiększający się areal trzcinowisk.

Melioracje odwadniające – na 5 obszarach oceniono wskaźnik na FV, tak jak poprzednio gdyż nie ma świeżych rowów melioracyjnych, a stare na ogół są zarośnięte i niedrożne. Jedynie na 2 obszarach: Torfowiska Orawsko Nowotarskie i Ostoja Popradzka oceniono go na U1. W obszarze Torfowiska Orawsko Nowotarskie nastąpiła poprawa oceny z U2 na U1 (rowy są w większości niedrożne), a w Ostoi Popradzkiej – ocena bez zmian, gdyż na wszystkich monitorowanych stanowiskach znajdowały się rowy lub koleiny.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

Obce gatunki inwazyjne – W żadnym z badanych obszarów na młakach nie stwierdzono gatunków obcych, inwazyjnych i oceniono wskaźnik na FV- stan właściwy, tak jak w poprzednim okresie obserwacji.

Pozyskanie torfu – W żadnym z badanych obszarów na młakach nie stwierdzono pozyskania torfu i oceniono wskaźnik na FV- stan właściwy, tak jak w poprzednim okresie obserwacji. Wyjątkiem jest obszar Torfowiska Orawsko-Nowotarskie, gdzie nastąpiła poprawa oceny z U2 na FV. Zmiana pozorna, gdyż poprzednia ocena odnosiła się do pozyskiwania torfu w dalekiej przeszłości. Stan faktyczny nie zmienił się od ostatnich obserwacji.

Występowanie martwicy wapiennej – wskaźnik nie badany w 2017 roku.

Gatunki dominujące- w 3 obszarach (Pieniny, Gorce, Torfowiska Orawsko-Nowotarskie) wskaźnik oceniono na FV, tak jak w poprzednim okresie obserwacji, gdyż charakterystyczne gatunki mają właściwy udział we florze (współdominują). Na pozostałych obszarach oceniono wskaźnik na U1, ze względu na duży udział gatunków nie zaliczanych do charakterystycznych. W obszarze Bieszczady obniżono ocenę w stosunku do 2009 roku, z powodu innej niż poprzednio klasyfikacji bobrka trójlistkowego *Menyanthes trifoliata*, który wyraźnie dominuje na 2 monitorowanych stanowiskach. Poprzednio uznano go za gatunek diagnostyczny a obecnie nie, ponieważ ma optimum występowania w kwaśniejszych siedliskach - torfowiskach przejściowych ze zw. *Caricion lasiocarpae*. Udział *Carex panicea*, *Valeriana simplicifolia* (gatunków diagnostycznych dla siedliska 7230) zwykle nie przekraczał 10%.

Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transektach – wskaźnik nie powinien być oceniany w skali obszaru. Dlatego dla 2 obszarów: Bieszczady i Torfowiska Orawskie wystawiono ocenę XX. Dla pozostałych obszarów wystawiono oceny 3 FV i 2 U1, na podstawie średniej dla stanowisk, ale nie są one miarodajne, podobnie jak analiza zmian ocen od ostatniego okresu.

Stopień uwodnienia – na 6 obszarach Natura 2000 wskaźnik otrzymał ocenę FV, tak jak w poprzednim okresie obserwacji. Tylko na Torfowiskach Orawsko-Nowotarskich ocenę U1, tak jak poprzednio; wartość wskaźnika jest zmienna w skali obszaru; na części stanowisk była dobra, na części zła, ze względu na zalanie stanowisk przez bobry.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

Pokrycie i struktura gatunkowa mchów – na 5 obszarach wskaźnik oceniono na FV, tak jak w poprzednim okresie obserwacji. Pokrycie mszaków na monitorowanych stanowiskach przekracza 50% i z reguły w całości są to mchy brunatne. Tylko w 2 obszarach ocena wskaźnika to U1: Małe Pieniny (w płatach siedliska pokrycie mszaków wahało się w bardzo szerokim zakresie 1-90%. W całości były to mchy brunatne), ocena bez zmian w stosunku do poprzedniego okresu. Na Torfowiskach Orawsko-Nowotarskich ocena obniżona w stosunku do poprzedniego okresu z FV na U1, głównie ze względu na udział mchów torfowców.

Zakres pH - na 5 obszarach oceniono wskaźnik na FV, tak jak poprzednio. Na Torfowiskach Orawskich nastąpiła zmiana pozorna z U1 na FV. Ocena w 2009 roku była wystawiona dla całości obszaru na podstawie danych własnych eksperta – U1; na monitorowanych stanowiskach była FV.. Na 2 obszarach (Beskid Żywiecki i Ostoja Gorczańska) oceniono go na U1, jak poprzednio.

2. Stan i zmiany w czasie w zakresie poszczególnych aktualnych oddziaływań dla siedliska na obszarach Natura 2000

Na badanych obszarach Natura 2000 odnotowano łącznie 23 typy oddziaływań, należących do 8 grup, w obu okresach obserwacji podobną ich liczbę. Część oddziaływań powtarzających się w obu okresach została jednak w kolejnych okresach zakodowana przy użyciu innego kodu, ze względu na uszczegółowienie danych; jest to wynikiem hierarchicznego układu listy kodów. Na największej liczbie obszarów stwierdzono oddziaływania negatywne. Ich liczba wzrosła z 8 do 11, choć głównie były to oddziaływania z intensywnością niską, C (wzrost z 2 do 5). Liczba oddziaływań z intensywnością średnią B pozostała na podobnym poziomie (4 i 5), podobnie jak oddziaływań o intensywności A z 2 do 1 (Zalesianie, Pojazdy zmotoryzowane, Kompleksy narciarskie, Inne rodzaje działalności rolniczej).

Zmalała także liczba obszarów, na których wykazano oddziaływania neutralne (z 5 do 0) i liczba obszarów z oddziaływaniami pozytywnie wpływającymi na siedlisko (4 i 2). Były to: Podwyższanie poziomu wód, koszenie, wypas owiec, usuwanie krzewów).

Do oddziaływań stwierdzanych na największej liczbie obszarów należą: Sukcesja (6, poprzednio 3), Pobór wód powierzchniowych (4, poprzednio 2), Pojazdy zmotoryzowane (3, poprzednio 2). Pozostałe oddziaływania były notowane na od 1 do 2 obszarów.

W 2017 roku na stanowiskach w Beskidzie Żywieckim stwierdzono nowe oddziaływanie związane z prowadzonym na polanie mechanicznym koszeniem niektórych jej fragmentów. Mechaniczne uszkodzanie i niszczenie roślinności torfowiskowej obecnej na polanie oraz powstawanie kolein spowodowane przez sprzęt używany do koszenia fragmentów polany. Zostało ono zakodowane jako Brak lub niewłaściwie prowadzone działania ochronne.

Na 1 obszarze Torfowiska Orawsko-Nowotarskie stwierdzono w 2009 roku ręczne wycinanie torfu, ale oddziaływanie to nie zostało potwierdzone w kolejnym okresie.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

3. Stan i zmiany w czasie w zakresie i intensywności poszczególnych przewidywanych zagrożeń dla siedliska na obszarach Natura 2000

Na badanych obszarach Natura 2000 stwierdzono łącznie 17 typów zagrożeń. Niektóre zagrożenia mogą być zakodowane w różny sposób, ze względu na hierarchiczny układ listy kodów. Należą one do 7 grup typów zagrożeń. Na największej liczbie obszarów odnotowano zagrożenia o niskiej C (5, poprzednio 2) i średniej B (5, poprzednio 4) intensywności. Najmniej, bo tylko na 1 obszarze (poprzednio na 2) były zagrożenia o intensywności dużej (A). Były to: zalesianie terenów otwartych, pojazdy zmotoryzowane, inne rodzaje praktyk rolniczych – wszystkie odnotowane w obu okresach obserwacji oraz kompleksy narciarskie – podane w 2009 roku. Najczęściej stwierdzonym zagrożeniem była: Sukcesja (6 obszarów, poprzednio 2), Pobór wód powierzchniowych (4 obszary, poprzednio 2), Pojazdy zmotoryzowane (3, poprzednio 2). Pozostałe typy zagrożeń notowane były na pojedynczych obszarach (od 1 do 2) i w skali regionu mają mniejsze znaczenie.

III.A.2. STAN OCHRONY I JEGO PARAMETRY W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM ALPEJSKIM NA OBSZARACH NATURA 2000**1. Stan i zmiany w czasie parametru Powierzchnia siedliska na obszarach Natura 2000**

Na 4 obszarach parametr został oceniony jako właściwy FV. Na 3 obszarach na U1. W Bieszczadach ocena uległa pogorszeniu z FV na U1, gdyż na niektórych stanowiskach areal siedliska zmniejszył się w stosunku do stanu z 2009 roku. Natomiast w Ostoi Popradzkiej nastąpiło polepszenie z U1 na FV z uwagi na brak jednoznacznych dowodów na zmianę powierzchni płatów siedliska (prawdopodobnie powierzchnia siedliska jest w przybliżeniu stabilna). Na U1 zostały ocenione powierzchnia także w obszarach Torfowiska Orawsko-Nowotarskie i Ostoja Gorczańska, gdzie sukcesja może być w przyszłości powodem zmniejszania się powierzchni siedliska.

2. Stan i zmiany w czasie parametru Struktura i funkcje siedliska na obszarach Natura 2000

Na 1 obszarze Natura 2000 w Pieninach ocena parametru to FV – stan właściwy, jak w poprzednim okresie obserwacji. Decydowały o tym oceny FV wskaźników kardynalnych na prawie wszystkich stanowiskach. Na 5 obszarach ocena parametru to U1, przy czym w Ostoi Gorczańskiej nastąpiło pogorszenie oceny z FV na U1, z powodu niezadowolającej oceny (U1) wskaźników kardynalnych: "Ekspansja krzewów i podrostu drzew" oraz "Zakres pH". Z U1 do U2 pogorszyła się od 2009 roku ocena parametru w Ostoi Popradzkiej, głównie z uwagi na obniżenie ocen wskaźników kardynalnych "Ekspansja krzewów i drzew" (Młaczne, Wierchomla Mała) oraz "Pokrycie i struktura gatunkowa mchów" (Litawcowa).

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

3. Stan i zmiany w czasie parametru Perspektywy ochrony na obszarach Natura 2000

We wszystkich obszarach Natura 2000 ocena parametru to U1, na większości obszarów tak jak w poprzednim okresie obserwacji. Jedynie w Bieszczadach ocena ta została obniżona w stosunku do 2009 roku, ze względu na zmniejszanie się powierzchni niektórych łąk eutroficznych i symptomów pogarszania się ich struktury i funkcji (rosnąca rola rodzimych roślin ekspansywnych). Ze względu na położenie na obszarze chronionym realne jest jednak podjęcie środków zaradczych, jak okresowe koszenie czy usuwanie krzewów i podrostu drzew. W badanych obszarach mając na uwadze stwierdzone oddziaływania, przede wszystkim sukcesję, mechaniczne niszczenie siedliska, zmianę stosunków wodnych czy niewłaściwie realizowane działania ochronne (Beskid Żywiecki), lub ich brak (w większości obszarów) należy przypuszczać, że w siedlisku będą zachodziły niekorzystne zmiany.

4. Stan ochrony siedliska i jego zmiany w czasie na obszarach Natura 2000

W 6 obszarach Natura 2000 ocena stanu siedliska to U1, na większości obszarów tak jak w poprzednim okresie obserwacji. Jedynie w Ostoi Popradzkiej ocena ta została obniżona w stosunku do 2009 roku, z U1 na U2. Zadecydowało o tym obniżenie oceny parametru Struktura i funkcje. Na ocenę ochrony stanu U1 mają wpływ przede wszystkim oceny parametrów perspektywy ochrony (wszystkie na U1) i Struktura i funkcje (4 obszary na U1). Znacznie rzadziej ocenę taką uzyskał parametr Powierzchnia siedliska, oceniony tak na połowie obszarów.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

III.B. POZOSTAŁE TABELLE DOTYCZĄCE OBSZARÓW NATURA 2000

Tab. 7 Oceny: stanu ochrony i jego parametrów na poszczególnych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym alpejskim dla siedliska Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony (P1 – Powierzchnia, P2 – Specyficzna struktura i funkcje, P3 – Perspektywy ochrony, P4 – Stan ochrony (ocena ogólna))

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo	Lata	P1	P2	P3	P4
1.	PLC120002	Pieniny	małopolskie	2009-2011 2017	FV FV	FV FV	U1 U1	U1 U1
2.	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie	2009-2011 2017	FV U1	U1 U1	FV U1	U1 U1
3.	PLH120016	Torfowiska Orawsko-Nowotarskie	małopolskie	2009-2011 2017	U1 U1	U1 U1	U1 U1	U1 U1
4.	PLH120018	Ostoja Gorczańska	małopolskie	2009-2011 2017	U1 U1	FV U1	U1 U1	U1 U1
5.	PLH120019	Ostoja Popradzka	małopolskie	2009-2011 2017	U1 FV	U1 U2	U1 U1	U1 U2
6.	PLH120025	Małe Pieniny	małopolskie	2009-2011 2017	FV FV	U1 U1	U1 U1	U1 U1
7.	PLH240006	Beskid Żywiecki	śląskie	2009-2011 2017	FV FV	U1 U1	U1 U1	U1 U1
				2009-2011 2017	4 4	2 1	1	
				2009-2011 2017	3 3	5 5	6 7	7 6
				2009-2011 2017		1		1
				2009-2011 2017	7 7	7 7	7 7	7 7

Kolorem zielonym oznaczono poprawę oceny parametru, pomarańczowym pogorszenie oceny o 1 stopień.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

Tab. 8 Aktualne oddziaływania - dane ogólne - łącznie na badanych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba obszarów	Liczba obszarów z danym wpływem i intensywnością oddziaływania															
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X			
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X
A03	koszenie / ścinanie trawy	Działania ochronne w Pieninach i Gorcach	2009-2011	2	1		1													
A04	wypas	wypas	2009-2011	4			1		1	1	1									
A04.02.02	nieintensywny wypas owiec	wypas	2017	1			1													
A04.03	zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	Brak zgryzania krzewów	2017	1										1						
A11	Inne rodzaje praktyk rolniczych, nie wymienione powyżej	zrywka mechaniczna wyciętych drzew	2009-2011	2									1	1						
B01	zalesianie terenów otwartych	zalesianie	2009-2011	1									1							
			2017	1									1							
B02.03	usuwanie podszytu	Działania ochronne	2009-2011	1	1															
C01.03.01	ręczne wycinanie torfu	Pozyskanie torfu	2009-2011	1						1										
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Szlaki turystyczne	2009-2011	2						1					1	1				
			2017	2											1	1				
D01.02	drogi, autostrady	Drogi dojazdowe	2009-2011	2											2					
			2017	2											2					
D06	Inne formy transportu i komunikacji	Przejeżdżające ciągniki	2009-2011	1										1						
G01.02	turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych	turystyka	2009-2011	1											1					
			2017	1											1					
G01.03	pojazdy zmotoryzowane	Quady, motory	2009-2011	2									1	1						
			2017	3									1	2						
G01.06	narciarstwo, w tym poza trasami	Penetracja terenu	2017	1											1					
G02	Infrastruktura sportowa i rekreacyjna	Wyciągi narciarskie	2009-2011	1										1						
G02.02	kompleksy narciarskie	Wyciągi narciarskie	2009-2011	2									1	1						
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Sposób koszenia	2017	1										1						
I02	problematiczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	2017	1										1						
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	odwadnianie	2009-2011	2						1				1						
			2017	1											1					
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	odwadnianie	2009-2011	2										1	1					
			2017	4										2	2					

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba obszarów	Liczba obszarów z danym wpływem i intensywnością oddziaływania															
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X			
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X
J02.08	Podwyższenie zwierciadła wody / sztuczne zasilanie wód podziemnych	Działanie bobrów	2009-2011	1	1															
			2017	1	1															
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Sukcesja	2009-2011	3					1								2			
			2017	3													3			
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	sukcesja	2017	3									1				2			
Razem			2009-2011	7	2	1	1			1	3	1			2	4	2			
			2017	7			1	1							1	5	5			

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

Tab. 8A Zmiany aktualnych oddziaływań łącznie na obszarach Natura 2000, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym alpejskim pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Liczba obszarów z oddziaływaniem w latach 2016-2017	Liczba obszarów, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba obszarów, na których nastąpiła poprawa, w tym w intensywności	Liczba obszarów, na których nastąpiło pogorszenie, w tym w intensywności
A03	koszenie / ścinanie trawy	Działania ochronne				2
A04	wypas	wypas		3		1
A04.02.02	nieintensywny wypas owiec	wypas	1		1	
A04.03	zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	Brak zgryzania krzewów	1			1
A11	Inne rodzaje praktyk rolniczych, nie wymienione powyżej	Mechaniczna zrywka drzew			2	
B01	zalesianie terenów otwartych	zalesianie	1	1		
B02.03	usuwanie podszytu	Działania ochronne				1
C01.03.01	ręczne wycinanie torfu	Pozyskanie torfu		1		
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Szlaki turystyczne	2	1		1
D01.02	drogi, autostrady	Drogi dojazdowe	2	2		
D06	Inne formy transportu i komunikacji	Przejeżdżające ciągniki			1	
G01.02	turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotywowanych	Różne formy turystyki	1	1		
G01.03	pojazdy zmotoryzowane	Quady, motory	3	2		1
G01.06	narciarstwo, w tym poza trasami	Penetracja terenu	1			1
G02	Infrastruktura sportowa i rekreacyjna	Wyciągi narciarskie			1	
G02.02	kompleksy narciarskie	Wyciągi narciarskie			2	
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Sposób koszenia młak	1			1
I02	problematiczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	1			1
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Osuszanie	1	1	1	
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	osuszanie	4	2		2
J02.08	Podwyższenie zwierciadła wody / sztuczne zasilanie wód podziemnych	Działanie bobrów	1			1
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Sukcesja	3	2		1
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja	3			3
Razem			7	6	4	7

UWAGI:

Brak zmian w ocenach, ich poprawę lub pogorszenie stwierdzano tak jak w przypadku analizy zmian ocen oddziaływań dla stanowisk (tab. 4A)

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

Tab. 9 Przewidywane zagrożenia - dane ogólne - łącznie na obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Kod	Zagrożenie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba obszarów	Liczba obszarów z intensywnością zagrożenia			
					A	B	C	X
A04.03	zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	Brak zgryzania krzewów	2017	1		1		
A11	Inne rodzaje praktyk rolniczych, nie wymienione powyżej	Zrywka mechaniczna	2009-2011	2	1	1		
B01	zalesianie terenów otwartych	nasadzenia	2009-2011	1	1			
			2017	1	1			
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Szlaki turystyczne	2009-2011	1			1	
			2017	2		1	1	
D01.02	drogi, autostrady	Drogi dojazdowe	2009-2011	2			2	
			2017	2			2	
D06	Inne formy transportu i komunikacji	Przejeżdżające ciągniki	2009-2011	1		1		
G01.02	turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych		2009-2011	1			1	
			2017	1			1	
G01.03	pojazdy zmotoryzowane	Quady, motory	2009-2011	2	1		1	
			2017	3	1		2	
G01.06	narciarstwo, w tym poza trasami	Stoki narciarskie	2017	1			1	
G02	Infrastruktura sportowa i rekreacyjna	Wyciągi narciarskie	2009-2011	1		1		
G02.02	kompleksy narciarskie	Wyciągi narciarskie	2009-2011	2	1	1		
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Sposób koszenia młaki	2017	1		1		
I02	problematyczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	2017	1		1		
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Osuszanie	2009-2011	1		1		
			2017	1			1	
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	Osuszanie	2009-2011	2		1	1	
			2017	4		2	2	
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Sukcesja	2009-2011	2		2		
			2017	3		3		
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja	2017	3		1	2	
Razem			2009-2011	5	2	4	2	
			2017	7	1	5	5	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie alpejskim

Tab. 9A Zmiany zagrożeń łącznie na tych samych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym alpejskim pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Kod	Przewidywane zagrożenie	Uszczegółowienie	Liczba obszarów razem	Liczba obszarów, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba obszarów, na których nastąpiła poprawa w intensywności	Liczba obszarów, na których nastąpiło pogorszenie w intensywności
A04.03	zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	Brak zgryzania krzewów	1			1
A11	Inne rodzaje praktyk rolniczych, nie wymienione powyżej	Mechaniczna zrywka	2		2	
B01	zalesianie terenów otwartych	nasadzenia	1	1		
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Szlaki turystyczne	2	1		1
D01.02	drogi, autostrady	Drogi dojazdowe	2	2		
D06	Inne formy transportu i komunikacji	Przejeżdżające ciągniki	1		1	
G01.02	turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych	Formy turystyki	1	1		
G01.03	pojazdy zmotoryzowane	Quady, motory	3	2		1
G01.06	narciarstwo, w tym poza trasami	Stoki narciarskie	1			1
G02	Infrastruktura sportowa i rekreacyjna	Wyciągi narciarskie	1		1	
G02.02	kompleksy narciarskie	Wyciągi narciarskie	2		2	
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Sposób koszenia młak	1			1
I02	problematyczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	1			1
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	osuszanie	1		1	
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	osuszanie	4	2		2
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Sukcesja	3	2		1
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja	3			3
Razem			7	5	4	7

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

II.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISKA

Tab. 2 Oceny: stanu ochrony, jego parametrów i wskaźników łącznie na stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla typu siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Nazwa parametru	Nazwa wskaźnika	Lata	Suma monitorowanych stanowisk				Razem
			FV	U1	U2	XX	
Powierzchnia siedliska		2009-2011	39	38	14	4	95
		2017	44	30	12	5	91
	<u>Gatunki charakterystyczne¹</u>	2009-2011	54	25	16		95
		2017	57	18	8	8	91
	<u>Ekspansja krzewów i podrostu drzew</u>	2009-2011	41	36	18		95
		2017	40	21	22	8	91
	<u>Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych</u>	2009-2011	34	36	25		95
		2017	20	18	45	8	91
	<u>Melioracje odwadniające</u>	2009-2011	38	41	16		95
		2017	33	34	15	9	91
	<u>Obce gatunki inwazyjne</u>	2009-2011	91	2	2		95
		2017	79	3	1	8	91
	<u>Pozyskanie torfu</u>	2009-2011	91	3	1		95
		2017	81	2		8	91
	<u>Występowanie martwicy wapiennej²</u>	2009-2011	14	7	17	57	95
	<u>Gatunki dominujące</u>	2009-2011	29	48	18		95
		2017	25	32	26	8	91
	<u>Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcie</u>	2009-2011	58	24	13		95
		2017	49	21	12	9	91
	<u>Stopień uwodnienia</u>	2009-2011	59	22	14		95
		2017	53	13	17	8	91
	<u>Pokrycie i struktura gatunkowa mchów</u>	2009-2011	41	37	17		95
		2017	35	26	22	8	91
	<u>Zakres pH</u>	2009-2011	36	28	6	25	95
		2017	40	19	3	29	91
Specyficzna struktura i funkcje		2009-2011	21	50	24		95
		2017	9	23	54	5	91
Perspektywy ochrony		2009-2011	43	41	11		95
		2017	23	50	13	5	91
Ocena ogólna		2009-2011	17	52	26		95
		2017	10	22	54	5	91

¹ Podkreślono wskaźniki kardynalne

² Wskaźnik nie był monitorowany w 2017 roku

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Tab. 2A1 Podsumowanie zmian ocen stanu ochrony i parametrów łącznie na tych stanowiskach, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla typu siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Nazwa parametru	Liczba stanowisk ze zmianą							Suma stanowisk	
	poprawa			pogorszenie			inne zmiany (dotyczy tylko badań)		brak zmian
	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM			
Powierzchnia siedliska	16		16	7	3	10	9	55	90
Specyficzna struktura i funkcje	1		1	26	9	35	5	49	90
Perspektywy ochrony	4		4	23	2	25	5	56	90
Ocena ogólna	2		2	28	6	34	5	49	90

W zestawieniu nie jest uwzględnione 1 stanowisko Darnków, po raz pierwszy badane w 2017 roku (brak możliwości ocenienia zmian)

Tab. 2A2 Podsumowanie zmian ocen wskaźników łącznie na tych stanowiskach, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla typu siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Nazwa wskaźnika	Liczba stanowisk ze zmianą							Suma stanowisk	
	poprawa			pogorszenie			inne zmiany (dotyczy tylko badań)		
	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM			
Gatunki charakterystyczne ¹	9	1	10	6		6	8	66	90
Ekspansja krzewów i podrostu drzew	13		13	10	4	14	8	55	90
Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych	3		3	21	10	31	8	48	90
Melioracje odwadniające	7		7	6	4	10	9	64	90
Obce gatunki inwazyjne	1	1	2	2	1	3	8	77	90
Pozyskanie torfu	1		1	1		1	8	80	90
Gatunki dominujące	5	1	6	21	1	22	8	54	90
Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcie	7		7	11	3	14	9	60	90
Stopień uwodnienia	7	1	8	14	4	18	8	56	90
Pokrycie i struktura gatunkowa mchów	10		10	15	3	18	8	54	90
Zakres pH	4		4				35	51	90
Podsumowanie	41	3	42	50	23	54	36	82	90

¹ Podkreślono wskaźniki kardynalne

W zestawieniu nie jest uwzględnione 1 stanowisko Darnków, po raz pierwszy badane w 2017 roku.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

II.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISK

II.A.1 WSKAŹNIKI STANU OCHRONY, AKTUALNE ODDZIAŁYWANIA I PRZEWIDYWANE ZAGROŻENIA W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM KONTYNETALNYM NA STANOWISKACH

Stanowiska monitoringowe siedliska 7230 są rozproszone w całej niżowej części kraju oraz Sudetach. Brak wyraźnego zróżnicowania geograficznego wyników, choć wydaje się, że na Pomorzu Gdańskim i w Polsce północno-wschodniej znajdują się skupienia dość dobrze zachowanych stanowisk tego siedliska. Najwięcej źle ocenionych stanowisk leży na Lubelszczyźnie, w okolicach Warszawy i na Pomorzu Zachodnim. Zdecydowanie najgorzej ocenione stanowiska pod względem pokrycia przez mchy znajdują się na Lubelszczyźnie; gatunki ekspansywne są problemem we wszystkich rejonach kraju, największym na Lubelszczyźnie i w Sudetach. Pozostałe wskaźniki nie wykazują istotnego zróżnicowania geograficznego.

1. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników Struktury i funkcji siedliska na stanowiskach

Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcje – Powierzchnia płatów siedliska jest bardzo zróżnicowana, waha się od 0,04 do 260 ha. Największe, odbiegające rozmiarami od pozostałych to Bagno Ławki (torfowisko w basenie Biebrzy o powierzchni 2000 ha). We wszystkich przypadkach powierzchnia siedliska jest silnie zależna od lokalnych warunków topograficznych, hydrologicznych i geologicznych.

Na 49 stanowiskach (poprzednio na 58) wskaźnik został oceniony na FV. Siedlisko zajmowało zwykle od 80-100% powierzchni transektu. Na 5 z tej grupy stanowisk (Korea, Plebanka I, Swaryczów, Torfy Orońskie, Ilanka 1) nastąpiło polepszenie oceny z U1 do FV. Było ono spowodowane wykonaniem działań ochronnych – usunięciem krzewów rozdzielających płaty siedliska, lub zmianą podejścia do oceny wskaźnika (zmiana metodyki). Na 21 stanowiskach (poprzednio 24) wskaźnik oceniono na U1. Najczęściej siedlisko zajmowało od 50-75% powierzchni transektu. Na 5 z nich (Sidra, Bagno Staw 2, Dowcień, Kijewo, Zapceńskie Mechowisko) nastąpiło zmniejszenie powierzchni siedliska na transekcje na skutek przekształcenia części młak w zbiorowiska łąk wilgotnych i ziołorośla, lub zarośnięcie przez trzcinę, lub drzewa i krzewy, co skutkowało oceną obniżoną z FV do U1. Na stanowiskach: Chłopy 2, Kosobudki 1 podwyższono ocenę z U2 na U1 w wyniku zastosowania waloryzacji z 2012 – zmiana pozorna. Na 12 stanowiskach (poprzednio 13) wskaźnik oceniono na U2, ze względu na niewielką część transektu zajęta przez siedlisko lub znaczący spadek tego pokrycia. Na 3 z nich (Dłużek i Bagno Bubnów 1 i 2) nastąpiło pogorszenie oceny z U1 na U2. Na kolejnych 3 stanowiskach: Rudka III, Kamień i Małe Torfowisko Batorowskie – zmiana z FV na U2. Na 9 stanowiskach wskaźnik oceniono na XX; na 8 takich, gdzie stwierdzono brak siedliska i w Raszowie, gdzie specyficzny charakter torfowiska soligenicznego powoduje, że transekt nie powinien być wyznaczany.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Gatunki charakterystyczne w dużym stopniu zależy od stanu zachowania siedliska, przede wszystkim od warunków hydrologicznych. Nie zawsze lista gatunków charakterystycznych jest długa, na wielu stanowiskach obserwuje się po kilka takich roślin, jednak przynajmniej jedna z nich występuje masowo (np. marzyca ruda *Schoenus ferrugineus*) zajmując co najmniej 30% powierzchni torfowiska. Udział gatunków charakterystycznych oceniono jako właściwy na 57 stanowiskach (poprzednio na nieco ponad połowie stanowisk - 54). Identyfikowano od kilku (4-5) do nawet ponad 20 gatunków charakterystycznych, najczęściej od 8-12. Odnotowywano czasami więcej gatunków charakterystycznych niż poprzednio, odnajdując je na transektach, a także uwzględniając gatunki mchów. Na 18 stanowiskach oceniono wskaźnik na U1 (poprzednio na 25). Na 4 z nich (Bagno Bubnów 2, Kamień, Okszów, Sobowice) ocena od ostatnich obserwacji została obniżona z FV na U1 ze względu na zmniejszenie się pokrycia gatunków charakterystycznych. Na 2 stanowiskach: Małe Torfowisko Batorowskie i Okonek 1 ocena jest podwyższona z U2 na U1, przy czym na pierwszym z nich to prawdopodobnie zmiana pozorna (uwzględniono mchy), a w drugim, oprócz uwzględnienia mchów, zwiększyło się także pokrycie tych gatunków. Na 8 stanowiskach wskaźnik oceniono na U2 – stan zły. Na stanowisku Rudka III obniżono ocenę z U1 na U2, gdyż nastąpił znaczący spadek pokrycia turzycą *Davalla*. Niezależnie, odnotowano 2 dodatkowe gatunki charakterystyczne. Łącznie, na 10 stanowiskach nastąpiła poprawa oceny, a na 6 jej pogorszenie. Na części stanowisk z tej grupy, mimo utrzymania tej samej oceny nastąpiło pogorszenie stanu – zmniejszenie pokrycia przez gatunki charakterystyczne, na nielicznych odnotowano nieznaczną poprawę w tym względzie.

Na 8 stanowiskach, gdzie stwierdzono brak siedliska, wskaźnik oceniono na XX.

Gatunki dominujące - Na 25 stanowiskach wskaźnik otrzymał ocenę FV – stan właściwy (poprzednio na 29), gdyż dominują tam gatunki charakterystyczne, głównie turzycy: sitywna *Carex elata*, turzyca nitkowata *Carex lasiocarpa*, turzyca prosiowa *Carex panicea* żółta *Carex flava*, kozłek całolistny *Valeriana simplicifolia*, wełnianka szerokolistna *Eriophorum latifolium*, kruszczyk błotny *Epipactis palustris*, bobrek *Menyanthes trifoliata*. Na 3 stanowiskach: Dąbie, Gogolewko, Słoszów, ocena została podniesiona z U1 na FV, dzięki wzrostowi pokrycia przez gatunki charakterystyczne. Na 1 stanowisku Bukowina 2 poprawa oceny nastąpiła z U2 na FV, gdyż stwierdzono znacznie większą liczbę gatunków charakterystycznych dla siedliska. Na 32 stanowiskach wskaźnik oceniono na U1 (poprzednio na 48). Na siedliskach o zaburzonej strukturze gatunkowej wśród dominantów były gatunki ekspansywne (trzcina pospolita *Phragmites australis* i trzęślica modra *Molinia caerulea*), łąkowe (kłosówka wełnista *Holcus lanatus*, sit rozpierzchły *Juncus effusus*, kostrzewa czerwona *Festuca rubra*), rośliny porastające torfowiska o odczynie kwaśnym (turzyca pospolita *Carex nigra*, żurawina błotna *Oxycoccus palustris*), typowe dla szuwarów wieloturzycowych (turzyca błotna *Carex acutiformis*) i inne. Na 7 z tej grupy stanowisk ocena pogorszyła się z FV na U1 od 2009 roku, najczęściej ze względu na wzrost dominacji trzciny, trzęślicy modrej oraz strukturę pokrycia przez mchy. Na 1 stanowisku (Torfy Orońskie) ocena poprawiła się z U2 na U1, gdyż nastąpiła zmiana struktury dominacji - zmniejszył się udział trzciny pospolitej ale wzrosło pokrycie trzęślicy modrej, wzrósł też udział gatunków charakterystycznych, szczególnie w warstwie mszystej. Na 26 stanowiskach wskaźnik oceniono na U2. Na aż 12 stanowiskach z nich nastąpiło pogorszenie

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

oceny z U1 na U2, a w 1 przypadku (Kamień) z FV na U2, gdyż znacznie zmniejszył się udział charakterystycznej dla siedliska marzycy rudej, natomiast nastąpiła bardzo silna ekspansja trzęślicy modrej (z 20 do 70%). Łącznie, na 6 stanowiskach nastąpiła poprawa oceny, a na 22 jej pogorszenie w stosunku do poprzednich badań. Na 8 stanowiskach, gdzie stwierdzono brak siedliska wskaźnik oceniono na XX.

Pokrycie i struktura gatunkowa mchów – Na 35 stanowiskach (poprzednio na 41) wskaźnik został oceniony na FV. Na 6 z nich nastąpiła poprawa oceny z U1 na FV, w wyniku zwiększenia pokrycia przez mchy lub zwiększenie udziału mchów brunatnych; w tym na 2 stanowiskach (Chłopiny 1 i Ilanka 1) to zmiany pozorne, wynikające z uwzględnienia waloryzacji z metodyki opublikowanej w 2012 roku. Na 26 stanowiskach (poprzednio na 37) oceniono wskaźnik na U1. Częściej nieco obserwowano zbyt niskie pokrycie przez wszystkie gatunki mchów, niż zbyt duży udział torfowców. W 8 przypadkach w tej grupie zmieniono oceny z FV na U1 w wyniku niekorzystnych zmian w strukturze mchów. W 1 przypadku (Plebanka I) zaobserwowano zwiększone nieco pokrycie mchów w stosunku do wcześniejszych obserwacji. Na 22 stanowiskach (poprzednio na 17) oceniono wskaźnik na U2. Pokrycie mchów to od 2-3 do 10-20%. W tym udział mchów brunatnych od 10 do 100% warstwy mszystej. Na 6 stanowiskach nastąpiło pogorszenie oceny z U1 na U2, a w 2 przypadkach (Łaźnica i Swaryczów) z FV na U2, w wyniku wyraźnego spadku pokrycia przez mchy, i zmianę waloryzacji w 2012 roku. Łącznie, na 10 stanowiskach nastąpiła poprawa oceny, a na 18 jej pogorszenie. Na 8 stanowiskach, gdzie stwierdzono brak siedliska wskaźnik oceniono na XX.

Udział obcych gatunków inwazyjnych – na siedlisku 7230 jest w regionie kontynentalnym znikomy. Warunki siedliskowe odpowiednie jedynie dla wąskiej grupy gatunków, przystosowanej do skrajnych warunków w zasadzie uniemożliwiają wtargnięcie obcych przybyszów. Na 79 stanowiskach wskaźnik został oceniony jako stan właściwy – FV (w zdecydowanej większości tak jak w poprzednim okresie), gdyż nie stwierdzono gatunków obcych inwazyjnych. Na pojedynczych stanowiskach gatunki obce były obserwowane poza transektami, na obrzeżach siedliska. Na stanowiskach Okonek 1 i 2 zostały podniesione oceny (odpowiednio z U1 na FV i z U2 na FV); są to zmiany pozorne, ze względu na niewłaściwe zaklasyfikowanie poprzednio gatunków łąkowych i ruderalnych jako obcych - są one jedynie obce ekologicznie i ich występowanie nie ma charakteru inwazji. Na 3 stanowiskach (Torfy Orońskie, Kobyła Biel, Darnków) stwierdzono obecność obcych gatunków i wskaźnik został oceniony na U1. Były to odpowiednio: czeremcha amerykańska i dąb czerwony oraz przymiotno kanadyjskie *Conyza canadensis*, przymiotno białe *Erigeron annuus*, winobluszcz zaroślowy *Parthenocissus inserta*. Na 2 ostatnich stanowiskach ocena uległa pogorszeniu z FV na U1.

Na 1 stanowisku (Bukowina 1) wskaźnik oceniono na U2 (pogorszenie oceny z FV na U2) gdyż stwierdzono występowanie kroplika żółtego *Mimulus guttatus*, którego występowanie koncentruje się w sąsiedztwie rowów melioracyjnych i zajmuje on ok 10% powierzchni. Łącznie, na 2 stanowiskach ocena poprawiła się, a na 3 pogorszyła. Na 8 stanowiskach, gdzie nie stwierdzono obecności siedliska wskaźnik oceniono jako XX.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Gatunki ekspansywne roślin zielnych – Na 20 stanowiskach (poprzednio 34) stan wskaźnika oceniono na FV – stan właściwy, gdyż brak było gatunków ekspansywnych lub zajmowały znikomą powierzchnię. Spośród nich, na 3 (Korea, Łażnica, Bukowina 2) ocena została podwyższona w stosunku do poprzedniego okresu obserwacji z U1 na FV, co było spowodowane tym, że na 2 pierwszych stanowiskach kłosówka wełnista *Holcus lanatus* nie wykazuje ekspansji - pokrycie na tym samym poziomie co poprzednio, a na trzecim stanowisku nie potwierdzono występowania mrozgi trzcinowatej.

Na 18 stanowiskach (poprzednio na 36), stwierdzono niezadowalający stan U1 wskaźnika. Spośród nich, na 5 stanowiskach (Łunoczek, Okszków, Kobyla Biel, Żubrowo, Okonek 2) ocena zmieniła się z FV na U1, co było spowodowane rozrastaniem się głównie takich gatunków, jak: trzcina pospolita *Phragmites australis* i trzęślica modra *Molinia coerulea*. Także na stanowiskach, na których ocena nie zmieniła się, często stwierdzano powiększenie się arealu gatunków ekspansywnych.

Na 45 stanowiskach (poprzednio 25) wskaźnik oceniono na U2 – stan zły. Spośród nich na 16 nastąpiło pogorszenie oceny z U1 na U2, a na 10 z FV na U2. Zmiany te były spowodowane rozrastaniem się gatunków ekspansywnych, niekiedy w znacznym stopniu – zwiększenie arealu o 100 lub więcej procent. Na zmianę oceny wpływ miała także zmiana metodyki, tj. przyjęcie restrykcyjnej wartości w waloryzacji wskaźnika – do 5% pokrycia ocena U1, powyżej – U2. Poprzednio, eksperckie oceny były bardziej łagodne. Łącznie, tylko na 3 stanowiskach ocena wskaźnika się poprawiła, a aż na 31 pogorszyła.

W miejscach gdzie stwierdzono brak siedliska na stanowisku (było 8 takich stanowisk), wskaźnik oceniono na XX.

Zakres pH – Na 40 stanowiskach zakres pH określono jako właściwy FV (poprzednio na 36). Osiągał on wartości od 6,4 do 8. Na 3 stanowiskach (Czaple, Gogolewko, Nadarzyno), nastąpiła poprawa oceny z U1 na FV. Na 4 (Dolina Zgnilca, Korytnica, Łunoczek, Bagno Stawek 1) zmiana oceny z XX na FV. Na stanowisku Kobyla Biel wystawiono ocenę niezgodnie z waloryzacją: przy wartości 6,4 – ocena FV. Było to spowodowane faktem, że dla tego typu oligo-mezotroficznych mechowisk ze *Scorpidium scorpioides* i *Baeothryon alpinum* wartości pH są całkowicie naturalne i pH powyżej 7 właściwie nie jest spotykane; w sytuacji, gdy nadal zdecydowanie dominują mchy brunatne, nie powinno być to powodem obniżenia oceny; Poprzednio była to ocena XX (brak danych). Na stanowisku Gieret, ze względu na niezmienną wartość przewodnictwa elektrolitycznego (EC = 444 mikrosiemensów na centymetr) i fakt, że uzyskana wartość jest całkowicie typowa i "właściwa" dla torfowisk północno-wschodniej Polski, zdecydowano się nie obniżać wartości wskaźnika (przy wartości 6,8). Generalnie, wskaźnik nieistotny z punktu widzenia oceny stanu siedliska w przypadku pomiaru powierzchniowego, uzależniony głównie przez sytuację opadową w momencie prowadzenia badań.

Na 19 stanowiskach (poprzednio na 28) oceniono wskaźnik na U1. Zwykle osiągały wartości od 6,2 do 6,7. Na stanowisku Korea podwyższono ocenę z U2 na U1, a na Storczykowym Mechowisku nastąpiła zmiana z XX na U1. Zakres pH mierzony w roku 2017 może być tu obciążony błędem, ponieważ torfowisko było bardzo silnie uwodnione, woda stagnowała około 30cm powyżej poziomu gruntu i pomiar zakresu pH obejmował tylko w nieznacznym stopniu prawdziwą wartość. Na 3 stanowiskach

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

(poprzednio 6) (Dłużek, Bagno-Sołtysy i Łaźnica) wskaźnik oceniono na U2. Na pierwszym z nich ze względu na niski poziom wód gruntowych podczas badań próbki wody można było pobrać jedynie z głębszych buchtowisk, gdzie zwierzęta dotarły do gytii, stąd wysokie odczyty pH. Odczyty z powierzchniowej warstwy torfu prawdopodobnie byłyby zbliżone do tych z 2009 r. Raczej wartość wskaźnika jest bez zmian lub nastąpił spadek pH. Dlatego ocena bez zmian, mimo wartości wskazujących na FV. Łącznie, na 4 stanowiskach podniesiono ocenę w stosunku do poprzednich obserwacji, a aż na 35 stanowiskach zmiany dotyczyły wystawienia oceny XX. Na żadnym nie odnotowano pogorszenia oceny.

Na 29 stanowiskach (poprzednio na 25) oceniono wskaźnik na XX. Było to spowodowane zarówno brakiem możliwości wykonania badań ze względu na silne przesuszenie torfowiska, jak i zalaniem wodą przez bobry, lub w wyniku silnych opadów i stagnującej wody na powierzchni torfowiska. Przy wiedzy o spodziewanym dużym błędzie odczytu, wykonywanie pomiarów zarzucono.

Ekspansja krzewów i podrostu drzew – zarastanie torfowisk alkalicznych przez drzewa i krzewy jest dużym problemem torfowisk w regionie kontynentalnym. Zjawisko to nie występuje tylko na niektórych, najlepiej uwodnionych stanowiskach oraz tych, które objęte są ochroną czynną. Całkowity brak krzewów i podrostów drzew zaobserwowano jedynie na nielicznych stanowiskach, nieco więcej jest takich, gdzie drzewa i krzewy są nieliczne, osiągając najczęściej po kilka do 10 (15) procent pokrycia. Były to najczęściej: różne gatunki wierzb, olsza, kruszyna, świerk, sosna. Ogółem wskaźnik uznano za właściwy FV na 40 stanowiskach (poprzednio na 41 stanowiskach). Spośród nich, na 11 stanowiskach ocena wskaźnika została podniesiona z U1 do FV w wyniku zmniejszenia zwarcia krzewów jako efektu działań ochrony czynnej.

Na 21 stanowiskach (poprzednio 36) wskaźnik uzyskał ocenę U1 – stan niezadowalający. Na stanowiskach Bagno Bubnów 2, Bagno Serebryjskie i Sobowice w stosunku do poprzednich obserwacji, ocenę obniżono z FV na U1 co było spowodowane wzrostem zwarcia krzewów i drzew do ponad 15%. Na 2 stanowiskach: Gremzdy, Sarnetki ocena podniosła się z U2 na U1 w wyniku przeprowadzenia działań ochrony czynnej. Także na kilku innych stanowiskach zaobserwowano poprawę stanu, tj. zmniejszenie zwarcia krzewów, ale na razie nie zaowocowało to zmianą oceny wskaźnika.

Na 22 stanowiskach (poprzednio na 18) wskaźnik oceniono na U2 – stan zły. Było to spowodowane obecnością drzew i krzewów oraz ich podrostu, zwykle na ok. 20-70% powierzchni. W 6 przypadkach nastąpił wzrost pokrycia młak przez drzewa i krzewy i w konsekwencji obniżenie oceny z U1 do U2. W 4 przypadkach (Rzecin 2, Rościn i Bagno Bubnów 1, Dolina Zgnilca) ze względu na ekspansję drzew i krzewów ocena zmieniła się z FV na U2. Łącznie, na 13 stanowiskach polepszyła się ocena wskaźnika w stosunku do poprzedniego okresu, a w 14 pogorszyła.

W miejscach gdzie stwierdzono brak siedliska na stanowisku (było 8 takich stanowisk), wskaźnik oceniono na XX.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Stopień uwodnienia – Na 53 stanowiskach (poprzednio na 59) stwierdzono właściwy stopień uwodnienia (ocena FV). Na 5 z nich (Bagno Ławki, Suszalewo, Czaple, Korytnica, Sarnetki) ocenę podwyższono z U1 na FV, a na 1 stanowisku Okonek 1, z U2 na FV. Na 13 stanowiskach (poprzednio na 22) oceniono wskaźnik na U1, spośród nich na 7 nastąpiło pogorszenie oceny z FV na U1. Tylko na 1 (Torfy Orońskie), nastąpiło podwyższenie oceny z U2 na U1. Przyczyną złego uwodnienia części stanowisk są melioracje odwadniające i eksploatacja torfu. Zmiany ocen wynikały z różnych przyczyn – od działalności bobrów, po wysokie opady w okresach poprzedzających badania, a także działań ochrony czynnej.

Na 17 stanowiskach (poprzednio na 14) wskaźnik oceniono na U2. Na 2 stanowiskach: Bukowina 1 i Bagno-Sołtysy nastąpiło pogorszenie oceny z U1 na U2. Na 4 (Storczykowe Mechowisko, Bagno Bubnów 1 i 2 oraz Kosobudki 1) pogorszenie uwodnienia było znaczne i skutkowało obniżeniem oceny z FV do U2. Na pierwszych 3 stanowiskach było to wynikiem silnych opadów deszczu. Powierzchniowe (choć niewielkie) przesuszenie warstwy torfu powoduje, że woda po intensywnych opadach deszczu nie wsiąka bardzo szybko w podłoże, tylko stagnuje na powierzchni torfowiska. W ostatnim – torfowisko zostało zalane przez bobry. Łącznie, w 8 przypadkach ocena została podniesiona w stosunku do poprzednich obserwacji, a w 18 obniżona. W miejscach gdzie stwierdzono brak siedliska na stanowisku (było 8 takich stanowisk), wskaźnik oceniono na XX.

Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, że niektóre cenne zbiorowiska roślinne reprezentujące siedlisko 7230 dobrze tolerują duże wahania poziomu wód gruntowych (zespół marzycy rudej *Schoenetum ferruginei* notowany był właśnie z takich siedlisk). Obserwuje się też znaczne różnice w uwodnieniu poszczególnych fragmentów tego samego torfowiska.

Pozyskanie torfu – Na zdecydowanej większości monitorowanych stanowisk nie pozyskiwano torfu, lub zakres tej działalności był marginalny i dotyczył odległej przeszłości. Na 81 stanowiskach wskaźnik oceniono na FV, w zdecydowanej większości tak, jak w poprzednim okresie obserwacji (91 stanowisk). Na stanowisku Dąbie, nastąpiła poprawa oceny z U1 na FV, gdyż nie stwierdzono aktualnych śladów wydobywania torfu. Na 2 stanowiskach (Rudka III i Śniatycze) oceniono wskaźnik na U1 (poprzednio na 3 stanowiskach; Śniatycze, Dąbie, Bagno Całowanie -Trójkąt). Niższa ocena (z FV na U1) w Rudce III nie wynika z zaistnienia nowych czynników, a jedynie z innego podejścia ekspertów do oceny tej samej sytuacji – zmiana pozorna. Na stanowisku Śniatycze zaprzestano aktualnie wydobywania. Na 8 stanowiskach ocena wskaźnika to XX; są to miejsca, gdzie nie stwierdzono siedliska. Poprzednio jedno z nich, Bagno Całowanie – Gole było ocenione na U2, a bagno Całowanie Trójkąt na U1. Łącznie na 1 stanowisku nastąpiła poprawa oceny i na 1 jej pogorszenie.

Melioracje odwadniające - Na 33 stanowiskach oceniono wskaźnik na FV – stan właściwy (poprzednio na 38). Na 3 z nich (Dąbie, Przełęcz Polskie Wrota, Żmijowa Łąka) ocena została podniesiona z U1 na FV w stosunku do poprzednich obserwacji. Na 34 stanowiskach oceniono wskaźnik na U1 (poprzednio na 41), z czego na 2

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

stanowiskach (Dłużek, Stare Biele) ocena pogorszyła się z FV na U1 w stosunku do poprzedniego okresu; są to zmiany pozorne, gdyż podczas szczegółowych badań stwierdzono obecność wypłyconego rowu melioracyjnego, nie zaobserwowanego poprzednio. Na 2 stanowiskach ocena została podniesiona z U2 na U1: Bagno Ławki (zmiana pozorna, ponieważ zgodnie z wytycznymi metodyki niekonserwowane melioracje, na których realizowano działania ochronne - budowa zastawek powinny otrzymać ocenę U1), i Prostynia, gdzie istnieją niekonserwowane, zarastające rowy melioracyjne, które choć z niewielkim stopniem, to jednak negatywnie oddziałują na stan siedliska.

Na 15 stanowiskach oceniono wskaźnik na U2 (poprzednio na 16). Na 4 spośród nich zmieniła się ocena z FV na U2 (Plebanka 1 i 2, Perespa 1 i 2), a na kolejnych 4 (Rudka II i III, Swaryczów, Bukowina 1): z U1 na U2. W części zmiana oceny wynikała z zastosowania waloryzacji z 2012 roku, w części dokładniejszej penetracji okolic stanowiska. Na 9 stanowiskach ocena wskaźnika to XX. W 8 przypadkach są to miejsca, gdzie nie stwierdzono siedliska, a w Raszowie zmiana z U1 na XX, gdyż konieczna jest szczegółowa ekspertyza dotycząca reżimu hydrologicznego - naturalności cieków odprowadzających wodę oraz wpływu wybudowanego zbiornika na przebiegu jednego z nich w niższych położeniach doliny na wielkość odpływu. Poprzednio zaobserwowano jedynie 3 płytkie, zarośnięte rowy biegnące w dół zbocza. Łącznie, na 7 stanowiskach nastąpiła poprawa oceny, a na 10 jej pogorszenie.

2. Stan i zmiany w czasie poszczególnych aktualnych oddziaływań dla siedliska na stanowiskach

Na badanych stanowiskach odnotowano 60 typów oddziaływań oraz jako kolejne – brak zagrożeń i nacisków. Należą one do 12 grup, obejmują więc szerokie spektrum możliwych oddziaływań na siedlisko. Zdecydowanie dominowały oddziaływania o charakterze negatywnym, przy czym ich intensywność była zróżnicowana. W roku 2009 były to głównie oddziaływania z intensywnością C, najmniej oceniono na intensywność A, natomiast w 2017 roku proporcja ta odwróciła się: najczęściej wskazywano na intensywność A (wzrost z 24 stanowisk do 57), nieco rzadziej z B (wzrost z 38 do 50), natomiast oddziaływania z intensywnością C pozostały na tym samym poziomie (49 stanowisk). Najrzadziej, bo tylko na pojedynczych stanowiskach w obu okresach obserwacji, odnotowywano oddziaływania neutralne dla siedliska (intensywność A i B). Były to: koszenie, zarzucenie koszenia oraz polowania. W obu okresach obserwacji odnotowywano też po kilkanaście stanowisk z oddziaływaniami o charakterze pozytywnym (o każdej z trzech możliwych intensywności). W stosunku do pierwszych obserwacji spadła nieco liczba stanowisk z intensywnością A (z 15 do 11), B (z 14 do 13) i C (z 18 do 12).

Spośród naturalnych oddziaływań najczęściej odnotowywano Sukcesję naturalną (74 stanowiska, poprzednio na 30), zachodzącą zwykle z intensywnością A (w obu okresach obserwacji), a kodowaną na 2 sposoby. Za istotne, uznano w 2017 roku na 21 stanowiskach Warunki pogodowe – susze i zmniejszenie opadów, nie notowane poprzednio. Odnotowano też w obu okresach zachodzące procesy, takie jak wzrost żyzności, zwiększone zakwaszenie oraz oddziaływanie zwierzyny, wszystkie na około

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

12 stanowiskach. Na 29 stanowiskach w 2017 roku stwierdzono istotny wpływ (intensywność głównie A) gatunków ekspansywnych, ale tylko na 6 gatunków obcych inwazyjnych (intensywność A i C).

Oddziaływania spowodowane przez człowieka, to najczęściej związane z obniżeniem poziomu wód i przesuszeniem siedliska (oddziaływanie negatywne), kodowane na 8 sposobów, wskazujących zarówno skutki, jak i przyczyny tego zjawiska. W 2009 roku stwierdzono tego typu oddziaływanie łącznie na 67 stanowiskach, a w 2017 ich liczba wzrosła do 82. Na 11 stanowiskach, tylko w 2009 roku, odnotowano wypalanie – jako czynnik pozytywnie wpływający na siedlisko – powoduje ono usuwanie nierozłożonych części roślin. Na 14 stanowiskach w 2017 roku wykazano brak oznak wykonania zaproponowanych wcześniej działań ochronnych, ale na 13 wskazano na ich wykonanie. Było to głównie odkrzaczanie powierzchni młak. Stosunkowo często notowanym oddziaływaniem było koszenie z różną intensywnością, wykazywane poprzednio na 28 stanowiskach, a aktualnie na 21. Równocześnie na 28 stanowiskach w 2017 roku (poprzednio na 1) zaznaczono zaniechanie koszenia (pojawily się wyraźne oznaki jego zaprzestania). Pozostałe typy oddziaływań były notowane na pojedynczych stanowiskach, i choć są obecne, to nie mają większego znaczenia w skali regionu.

3. Stan i zmiany w czasie w zakresie i intensywności poszczególnych przewidywanych zagrożeń dla siedliska na stanowiskach

Na badanych stanowiskach stwierdzono łącznie w obu okresach obserwacji 55 typów zagrożeń (w tym część z nich kodowana na różne sposoby). Większość z nich była odnotowywana w obu okresach obserwacji. Od 2009 roku wzrosła liczba stanowisk z 69 do 86, na których odnotowano jakieś zagrożenia. Tylko na ok. 5% stanowisk nie odnotowano zagrożeń w 2017 roku. Nastąpił też wzrost intensywności zagrożeń: z 24 stanowisk do 57 z intensywnością A, z 38 stanowisk do 50 z intensywnością B. Spośród zagrożeń naturalnych, najczęściej wskazywano na zagrożenie sukcesją (wzrost z 30 stanowisk do 74). Znacznie rzadziej (21 stanowisk w 2017 roku) za zagrożenie uznano susze i zmniejszenie ilości opadów – był to efekt kilku poprzednich suchych i gorących lat. Zagrożenie wzrostem zakwaszenia i eutrofizację, uznano za zagrożenie na 12 stanowiskach, podobnie jak w poprzednim okresie.

Do najistotniejszych zagrożeń antropogenicznych zalicza się te, wpływające na niekorzystne zmiany stosunków wodnych, a więc osuszenie terenu, przyspieszanie spływu wód, i inne modyfikacje systemu hydrologicznego, łącznie na 82 stanowiskach (w 2009 roku na 67). Takie zmiany są początkiem niekorzystnych przemian siedliska. Na 14 stanowiskach w 2017 roku wykazano brak oznak wykonania zaproponowanych wcześniej działań ochronnych, co w dłuższej perspektywie czasowej negatywnie wpłynie na stan ochrony siedliska. Na 28 stanowiskach w 2017 roku (poprzednio na 1) uznano zaniechanie koszenia (już pojawiły się wyraźne oznaki jego zaprzestania), co także finalnie doprowadzi do zarośnięcia siedliska. Pozostałe typy zagrożeń były notowane na pojedynczych stanowiskach, i choć są obecne, to nie mają większego znaczenia w skali regionu.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

II.A.2. STAN OCHRONY I JEGO PARAMETRY W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM KONTYNENTALNYM - NA STANOWISKACH

1. Stan i zmiany w czasie parametru Powierzchnia siedliska na stanowiskach

W 2017 roku na prawie połowie stanowisk (48%) parametr Powierzchnia siedliska został oceniony jako stan właściwy FV. Na jednej trzeciej stanowisk (33%) oceniono go na U1 – stan niezadowolający, a na 13% na U2. Na 5 stanowiskach, nie oceniano parametrów, gdyż zredukowano liczbę stanowisk w stosunku do 2009 roku.

Sumarycznie nastąpił niewielki wzrost (o 5) liczby stanowisk ocenionych na FV, ale spadek stanowisk ocenionych na U1 (o 8). Liczba stanowisk ocenianych na U2 była podobna (2 stanowiska mniej niż w poprzednim okresie). Wydaje się więc, że nie nastąpiły istotne zmiany w ocenie parametru, gdyż sumarycznie na podobnej liczbie stanowisk nastąpiła poprawa i pogorszenie ocen. Zmiany oceny Powierzchni siedliska zachodziły jednak w znacznie większym zakresie: na 16 stanowiskach nastąpiła poprawa, a na 10 pogorszenie oceny, w tym na 3 stanowiskach ubytek powierzchni był tak duży, że nastąpiło pogorszenie o 2 stopnie (Rudka III, Kamień, Zapceńskie Mechowisko¹). Na stanowiskach tych nastąpiło zmniejszenie powierzchni siedliska na skutek przekształcenia części łąk w zbiorowiska łąk wilgotnych i ziołorośla, lub zarośnięcie przez trzcinę, lub drzewa i krzewy. Na 4 stanowiskach (Rzecin 1, 2, 3, 4) nastąpiła zmiana oceny z XX na U1. Na 5 stanowiskach oceny U1 lub U2 zostały zastąpione przez XX; były to stanowiska które zostały zaproponowane do usunięcia z monitoringu, głównie ze względu na zanik siedliska na wskazanych stanowiskach Jawiszówka i Dzicza Góra 3 lub obecność siedlisk innych niż monitorowane 7230: Czartowskie Skały proponuje się prowadzić monitoring siedliska 6230, a Dzicza Góra 1 - ewentualnie kontynuacja monitoringu dla górskiej postaci siedliska 7140. Na stanowisku Pasterka stwierdzono drobnopowierzchniową mozaikę siedlisk wilgotnych, jednak nie jest to 7230.

2. Stan i zmiany w czasie parametru Struktura i funkcje siedliska na stanowiskach

Oceny parametru Struktura i funkcje pogorszyły się w znaczący sposób od poprzedniego okresu obserwacji w 2009 roku. Tylko ok. 10% stanowisk zostało w 2017 roku ocenionych na FV- stan właściwy (poprzednio 22%). Ocenę U1 uzyskało 25% stanowisk (poprzednio 52%), natomiast na U2 – stan zły zostało ocenionych ponad 59% (poprzednio ok. 25%). Sumarycznie nastąpiło więc pogorszenie stanu siedliska o ok. połowę. Biorąc pod uwagę zakres zmian zachodzących na poszczególnych stanowiskach, okazuje się, że tylko na 1 z nich (Dąbie) nastąpiła poprawa oceny parametru z U1 na FV (wszystkie wskaźniki oceniono na FV, a różnica w ocenie siedliska wynika głównie z wprowadzenia użytkowania kośnego, które spowodowało likwidację krzewów i podrostu drzew oraz zmianę w strukturze gatunków dominujących). Na 35 stanowiskach nastąpiły natomiast zmiany niekorzystne, w tym aż na 9 zmiana była o 2 stopnie oceny (z FV na U2). Były to: Perespa II, Plebanka I i II, Sidra, Łażnica,

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Drawsko I, Torfowisko Mnica, Storczykowe Mechowisko w Puszczy Drawskiej i Dolina Zgnilca w Puszczy Drawskiej. Główną przyczyną niższej niż FV oceny parametru były ekspansja gatunków zielnych (trzciny, mozgi, turzyc z *Magnocaricion*, sadzca konopiastego i in. gatunków). Zmieniła ona także strukturę dominacji w płatach siedliska. Na wielu stanowiskach obserwowano też rozrastanie się drzew i krzewów, a także niewielką (poniżej 50%) lub też zaburzoną strukturę pokrycia przez mchy (udział mchów torfowców). Najslabiej na ocenę parametru wpływały takie wskaźniki, jak: pozyskiwanie torfu – aktualnie nie potwierdzone, obecność gatunków obcych, inwazyjnych – na 1 stanowisku ocenionym na U2 (Bukowina 1) – stwierdzono kroplik żółty *Mimulus guttatus*, a na 3 innych (Torfy Orońskie, Kobyla Biel, Darnków) takie gatunki, jak: czeremcha amerykańska, dąb czerwony, przymiotno kanadyjskie *Conyza canadensis*, przymiotno białe *Erigeron annuus*, winobluszcz zaroślowy *Parthenocissus inserta*. Niewielki wpływ na ocenę parametru miał też wskaźnik Zakres pH, a nieco większy – Gatunki charakterystyczne.

3. Stan i zmiany w czasie parametru Perspektywy ochrony na stanowiskach

Na ok. 25% stanowisk parametr perspektywy ochrony został oceniony na FV – stan właściwy (poprzednio na ok. 45%). Na U1 – stan niezadowalający, było ocenionych 55% stanowisk (poprzednio blisko 43%), a 14% (poprzednio 11%) stanowisk uzyskało ocenę U2- stan zły. Pogorszyły się więc sumarycznie rzecz biorąc perspektywy ochrony siedliska 7230. Zakres zmian ocen zachodzących na poszczególnych stanowiskach jest większy: tylko w 4 przypadkach (Torfy Orońskie, Dąbie, Okonek 1 i 2) nastąpiło polepszenie oceny parametru z U1 na FV w 2 pierwszych przypadkach i z U2 na U1 w 2 kolejnych. Poprawa oceny perspektyw ochrony wiązała się z poprawą stanu ochrony siedliska (parametr Struktura i funkcja) wynikającym głównie z wprowadzenia działań sprzyjających utrzymaniu siedliska – działań ochronnych. Na 25 stanowiskach nastąpiło pogorszenie oceny parametru w stosunku do 2009 roku, w tym na 2 aż o 2 stopnie. Były to: Stare Biele, gdzie istotnie pogorszył się Struktura i funkcja, a brak możliwości wykonania koniecznych działań ochronnych ze względu na brak zgody zarządzającego gruntem (Lasy Państwowe - RDLP Białystok); prawdopodobieństwo podjęcia działań ochronnych przez zarządzającego, który nie uznaje zasadności prowadzenia zabiegów na tym obiekcie, jest nikłe oraz Zapceńskie Mechowisko 1, gdzie zmniejszeniu uległa powierzchnia siedliska, nastąpiła ekspansja krzewów i ziołorośli, a stanowisko leży na terenie prywatnym i brak zgody właściciela na prowadzenie zabiegów ochronnych.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym**4. Stan ochrony siedliska i jego zmiany w czasie na stanowiskach**

W 2017 roku stan siedliska został oceniony na FV – stan właściwy jedynie na 11% stanowisk (poprzednio na blisko 18%). Oceny U1 otrzymało 24% stanowisk (poprzednio 54%), a U2 – stan zły ponad 59% (poprzednio mniej niż 25%). Sumarycznie nastąpił więc znaczny spadek jakości siedliska, w stosunku do 2009 roku. Na poszczególnych stanowiskach zakres zmian był dość duży, ale tylko w przypadku 2 stanowisk odnotowano poprawę stanu. Były to Jez. Głuche Małe, gdzie nastąpiła poprawa z U1 na FV, ze względu na lepszą ocenę parametru Powierzchnia siedliska oraz Dąbie, gdzie poprawie uległy oceny parametrów Struktura i funkcje oraz Perspektywy ochrony. Aż na 34 stanowiskach nastąpiło pogorszenie oceny, w tym aż na 6 stanowiskach o 2 stopnie. Były to: Perespa II, Plebanka I i II, Sidra, Łażnica, Storczykowe Mechowisko w Puszczy Drawskiej. We wszystkich tych przypadkach, o obniżeniu oceny ogólnej zadecydowała ocena parametru Struktura i funkcje.

Na stanowisku Błota Biebrzańskie – Nowy Lipsk ocena została wystawiona niezgodnie z zasadami: mimo oceny parametru Struktura i funkcje U1, ocena stanu ochrony na FV. Była to ocena ekspercka, biorąca pod uwagę dobre perspektywy ochrony i zadowalający stan zachowania siedliska (trzcina nie rozprzestrzenia się, ograniczana jest ekspansja drzew i krzewów (drzewa w formie odrośli korzeniowych) przez realizowane działania ochrony czynnej oraz brak zmian struktury roślinności wywołanych sukcesją, występowanie licznych gatunków charakterystycznych (również rzadkich).

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

II.B. POZOSTAŁE TABELLE NA POZIOMIE STANOWISKA

Tab. 3 Oceny: stanu ochrony i jego parametrów na poszczególnych stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym dla siedliska Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony (P1 – Powierzchnia, P2 – Specyficzna struktura i funkcje, P3 – Perspektywy ochrony, P4 – Stan ochrony (ocena ogólna). Kolorami zaznaczono zmiany ocen parametrów: zielonym ich poprawę, pomarańczowym pogorszenie, a szarym zmianę na ocenę XX

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
1.	PLH020004	Góry Stołowe	dolnośląskie Góry Stołowe	2330	Pasterka	2009-2011 2017	U1 XX	U1 XX	FV XX	U1 XX
2.	PLH020004	Góry Stołowe	dolnośląskie Góry Stołowe	2343	Małe Torfowisko Batorowskie	2009-2011 2017	U1 U1	U1 U2	FV U1	U1 U2
3.	PLH020004	Góry Stołowe	dolnośląskie Góry Stołowe	5948	Darnków	2017	U1	U2	U1	U2
4.	PLH020011	Rudawy Janowickie	dolnośląskie Rudawy Janowickie	2112	Raszów	2009-2011 2017	U1 U1	U1 U1	FV FV	U1 U1
5.	PLH020011	Rudawy Janowickie	dolnośląskie Rudawy Janowickie	2123	Dzicza Góra 1	2009-2011 2017	FV XX	U1 XX	U1 XX	U1 XX
6.	PLH020011	Rudawy Janowickie	dolnośląskie Rudawy Janowickie	2162	Dzicza Góra 2	2009-2011	U2	U1	U1	U1
7.	PLH020011	Rudawy Janowickie	dolnośląskie Rudawy Janowickie	2300	Dzicza Góra 3	2009-2011 2017	U2 XX	U2 XX	U2 XX	U2 XX
8.	PLH020038	Góry Kamienne	dolnośląskie Góry Kamienne	2346	Jawiszówka	2009-2011 2017	U2 XX	U1 XX	U2 XX	U2 XX
9.	PLH020038	Góry Kamienne	dolnośląskie Obniżenie Ścinawki	2350	Czartowskie Skały	2009-2011 2017	U2 XX	U1 XX	FV XX	U2 XX
10.	PLH020039	Grodzcin i Homole koło Dusznik	dolnośląskie Pogórze Orlickie	1873	Przełęcz Polskie Wrota	2009-2011 2017	U1 U1	U1 U2	FV U1	U1 U2
11.	PLH020039	Grodzcin i Homole koło Dusznik	dolnośląskie Pogórze Orlickie	1893	Słoszów	2009-2011	FV	U1	FV	U1

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
						2017	FV	U1	FV	U1
12.	PLH060013	Ostoja Poleska	lubelskie Równina Łęczyńsko- Włodawskie	2017	Bagno Staw 1	2009-2011	U1	U1	FV	U1
						2017	U1	U2	U1	U2
13.	PLH060013	Ostoja Poleska	lubelskie Równina Łęczyńsko- Włodawskie	2018	Bagno Staw 2	2009-2011	FV	U1	FV	U1
						2017	U1	U2	U1	U2
14.	PLH060013	Ostoja Poleska	lubelskie Równina Łęczyńsko- Włodawskie	2022	Bagno Bubnów 2	2009-2011	U1	U1	FV	U1
						2017	U2	U2	U1	U2
15.	PLH060013	Ostoja Poleska	lubelskie Równina Łęczyńsko- Włodawskie	2024	Bagno Bubnów 1	2009-2011	U1	U1	FV	U1
						2017	U2	U2	U1	U2
16.	PLH060023	Torfowiska Chełmskie	lubelskie Obniżenie Dubienki	2363	Okszków	2009-2011	FV	FV	FV	FV
						2017	FV	U1	FV	U1
17.	PLH060023	Torfowiska Chełmskie	lubelskie Obniżenie Dubienki	2364	Bagno Serebryskie	2009-2011	FV	U1	U1	U1
						2017	U1	U1	U1	U1
18.	PLH060024	Torfowisko Sobowice	lubelskie Pagóry Chełmskie	2277	Sobowice	2009-2011	FV	U1	U1	U1
						2017	FV	U2	U1	U2
19.	PLH060025	Dolina Sieniochy	lubelskie Kotlina Hrubieszowska	2165	Perespa I	2009-2011	FV	U1	FV	U1
						2017	FV	U2	U1	U2
20.	PLH060025	Dolina Sieniochy	lubelskie Kotlina Hrubieszowska	2166	Perespa II	2009-2011	FV	FV	FV	FV
						2017	FV	U2	U1	U2
21.	PLH060025	Dolina Sieniochy	lubelskie Kotlina Hrubieszowska	2167	Rudka II	2009-2011	FV	U1	FV	U1
						2017	FV	U2	U1	U2

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
22.	PLH060025	Dolina Sieniochy	lubelskie Kotlina Hrubieszowska	2168	Rudka III	2009-2011 2017	FV U2	U1 U2	U1 U2	U1 U2
23.	PLH060025	Dolina Sieniochy	lubelskie Kotlina Hrubieszowska	2169	Swaryczów	2009-2011 2017	FV FV	U1 U2	U1 U1	U1 U2
24.	PLH060025	Dolina Sieniochy	lubelskie Kotlina Hrubieszowska	2170	Śniatycze	2009-2011 2017	FV FV	U2 U2	U1 U1	U2 U2
25.	PLH060042	Łąki nad Szyszłą	lubelskie Grzęda Sokalska	2171	Plebanka I	2009-2011 2017	FV FV	FV U2	FV U1	FV U2
26.	PLH060042	Łąki nad Szyszłą	lubelskie Grzęda Sokalska	2172	Plebanka II	2009-2011 2017	FV FV	FV U2	FV U1	FV U2
27.	PLH060043	Lasy Sobiborskie	lubelskie Równina Łęczyńsko- Włodawskie	1913	Kosyń 1	2009-2011 2017	FV FV	U1 U2	U1 U1	U1 U2
28.	PLH060043	Lasy Sobiborskie	lubelskie Równina Łęczyńsko- Włodawskie	1915	Kosyń 2	2009-2011	U2	U2	U2	U2
29.	PLH060043	Lasy Sobiborskie	lubelskie Równina Łęczyńsko- Włodawskie	1918	Kosyń 3	2009-2011	U1	U1	U1	U1
30.	PLH060043	Lasy Sobiborskie	lubelskie Równina Łęczyńsko- Włodawskie	1919	Kosyń 4	2009-2011	U1	U1	U1	U1
31.	PLH060043	Lasy Sobiborskie	lubelskie Równina Łęczyńsko- Włodawskie	1920	Kosyń 5	2009-2011	U1	U1	U1	U1
32.	PLH060043	Lasy Sobiborskie	lubelskie Równina Łęczyńsko- Włodawskie	1921	Kosyń-Bagno Sołtysy	2009-2011 2017	U2 U2	U2 U2	U2 U2	U2 U2

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo krajna geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
33.	PLH060067	Kamień	lubelskie Pagóry Chełmskie	2355	Kamień	2009-2011 2017	FV U2	U1 U2	U1 U1	U1 U2
34.	PLH080004	Torfowisko Chłopiny	lubuskie Równina Gorzowska	2450	Chłopiny1	2009-2011 2017	FV FV	U2 U2	U1 U1	U2 U2
35.	PLH080004	Torfowisko Chłopiny	lubuskie Równina Gorzowska	2451	Chłopiny2	2009-2011 2017	U1 U1	U2 U2	U1 U1	U2 U2
36.	PLH080009	Dolina Ilanki	lubuskie Równina Torzymska	2423	Ilanka1	2009-2011 2017	U1 FV	U1 U1	FV FV	U1 U1
37.	PLH080009	Dolina Ilanki	lubuskie Równina Torzymska	2425	Ilanka2	2009-2011 2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
38.	PLH080011	Dolina Pliszki	lubuskie Równina Torzymska	2428	Kijewo	2009-2011 2017	FV U1	U1 U2	FV U1	U1 U2
39.	PLH080011	Dolina Pliszki	lubuskie Równina Torzymska	2429	Konotop	2009-2011 2017	FV FV	U1 U1	FV FV	U1 U1
40.	PLH080011	Dolina Pliszki	lubuskie Równina Torzymska	2430	Kosobudki1	2009-2011 2017	U2 U2	U2 U2	FV U1	U2 U2
41.	PLH080011	Dolina Pliszki	lubuskie Równina Torzymska	2431	Kosobudki2	2009-2011 2017	U1 U1	U1 U2	FV U1	U1 U2
42.	PLH140001	Ostoja Bagno Całowanie	mazowieckie Dolina Środkowej Wisły	2086	Bagno Całowanie - Bąki	2009-2011 2017	U2 U2	U2 U2	U2 U2	U2 U2
43.	PLH140001	Ostoja Bagno Całowanie	mazowieckie Dolina Środkowej Wisły	2110	Bagno Całowanie - Trójkąt	2009-2011 2017	U2 U2	U2 U2	U2 U2	U2 U2
44.	PLH140001	Ostoja Bagno Całowanie	mazowieckie Dolina Środkowej Wisły	2113	Bagno Całowanie - Gole	2009-2011 2017	U2 U2	U2 U2	U1 U2	U2 U2

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
45.	PLH140023	Bagna Orońskie	mazowieckie Dolina Środkowej Wisły	1933	Torfy Orońskie	2009-2011 2017	U1 FV	U1 U1	U1 FV	U1 U1
46.	PLH200005	Ostoja Augustowska	podlaskie Równina Augustowska	2177	Rospuda	2009-2011 2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
47.	PLH200005	Ostoja Augustowska	podlaskie Równina Augustowska	2187	Sarnetki	2009-2011 2017	U1 U1	U2 U2	U2 U2	U2 U2
48.	PLH200005	Ostoja Augustowska	podlaskie Równina Augustowska	2189	Dworzysko	2009-2011 2017	FV FV	U1 U1	U1 U1	U1 U1
49.	PLH200005	Ostoja Augustowska	podlaskie Równina Augustowska	2192	Kobyła Biel	2009-2011 2017	U1 U1	U1 U1	U1 U1	U1 U1
50.	PLH200006	Ostoja Knyszyńska	podlaskie Wysoczyzna Białostocka	1943	Bahno w Borkach	2009-2011 2017	U2 U2	U2 U2	U2 U2	U2 U2
51.	PLH200006	Ostoja Knyszyńska	podlaskie Wzgórza Sokólskie	1958	Stare Biele	2009-2011 2017	U1 U1	U1 U2	FV U2	U1 U2
52.	PLH200006	Ostoja Knyszyńska	podlaskie Wzgórza Sokólskie	2081	Łosiniany	2009-2011 2017	U1 U1	U1 U1	U1 U1	U1 U1
53.	PLH200007	Pojezierze Sejneńskie	podlaskie Równina Augustowska	2178	Gremzdy	2009-2011 2017	U1 U1	U2 U2	U1 U2	U2 U2
54.	PLH200007	Pojezierze Sejneńskie	podlaskie Pojezierze Wschodniosuwalskie	2184	Dowcień	2009-2011 2017	U1 U1	U2 U2	U2 U2	U2 U2
55.	PLH200007	Pojezierze Sejneńskie	podlaskie Równina Augustowska	2185	Gieret	2009-2011 2017	U1 FV	U2 U2	U1 U1	U2 U2

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
56.	PLH200007	Pojezierze Sejneńskie	podlaskie Pojezierze Wschodniosuwalskie	2186	Żubrowo	2009-2011 2017	FV FV	U1 U1	FV FV	FV U1
57.	PLH200008	Dolina Biebrzy	podlaskie Kotlina Biebrzańska	2116	Bagno Ławki	2009-2011 2017	FV FV	U1 U1	FV FV	U1 U1
58.	PLH200008	Dolina Biebrzy	podlaskie Kotlina Biebrzańska	2120	Błota Biebrzańskie - Nowy Lipsk	2009-2011 2017	FV FV	FV U1	FV FV	FV FV
59.	PLH200008	Dolina Biebrzy	podlaskie Kotlina Biebrzańska	2121	Szuszalewo	2009-2011 2017	U1 FV	U1 U1	U1 U1	U1 U1
60.	PLH200026	Źródła Wzgórz Sokólskich	podlaskie Wzgórze Sokólskie	2084	Sidra	2009-2011 2017	FV U1	FV U2	FV U1	FV U2
61.	PLH220026	Sandr Brdy	pomorskie Równina Charzykowska	2441	Bagno Stawek1	2009-2011 2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
62.	PLH220026	Sandr Brdy	pomorskie Równina Charzykowska	2442	Bagno Stawek2	2009-2011 2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
63.	PLH220026	Sandr Brdy	pomorskie Równina Charzykowska	2443	Jezioro Gluche Małe	2009-2011 2017	U1 FV	FV FV	FV FV	U1 FV
64.	PLH220026	Sandr Brdy	pomorskie Równina Charzykowska	2444	Zapceńskie Mechowiska1	2009-2011 2017	FV U2	U1 U2	FV U2	U1 U2
65.	PLH220026	Sandr Brdy	pomorskie Równina Charzykowska	2445	Zapceńskie Mechowiska2	2009-2011 2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
66.	PLH220036	Dolina Łupawy	pomorskie Pojezierze Kaszubskie	1982	Bukowina1	2009-2011 2017	U1 U1	U2 U2	U1 U1	U2 U2
67.	PLH220036	Dolina Łupawy	pomorskie Pojezierze Kaszubskie	1984	Bukowina2	2009-2011	U1	U1	U1	U1

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
						2017	U1	U1	U1	U1
68.	PLH220036	Dolina Łupawy	pomorskie Pojezierze Kaszubskie	1986	Dąbie	2009-2011	FV	U1	U1	U1
						2017	FV	FV	FV	FV
69.	PLH220052	Dolina Słupi	pomorskie Wysoczyzna Polanowska	1964	Gogolewko	2009-2011	U1	U1	FV	U1
						2017	FV	U1	FV	U1
70.	PLH220052	Dolina Słupi	pomorskie Pojezierze Bytowskie	1977	Niedarzyno	2009-2011	FV	FV	FV	U1
						2017	FV	U1	FV	U1
71.	PLH220052	Dolina Słupi	pomorskie Pojezierze Bytowskie	1978	Czaple	2009-2011	U1	U1	FV	U1
						2017	U1	U2	U1	U2
72.	PLH220057	Ostoja Zapceńska	pomorskie Równina Charzykowska	2432	Jezioro Kruszyńskie	2009-2011	FV	FV	FV	FV
						2017	FV	FV	FV	FV
73.	PLH220057	Ostoja Zapceńska	pomorskie Równina Charzykowska	2433	Luboń1	2009-2011	FV	FV	FV	FV
						2017	FV	FV	FV	FV
74.	PLH220057	Ostoja Zapceńska	pomorskie Równina Charzykowska	2434	Luboń2	2009-2011	FV	U1	U1	U1
						2017	FV	U1	U1	U1
75.	PLH280005	Puszcza Romincka	warmińsko-mazurskie Puszcza Romincka	2179	Żytkiejmska Struga	2009-2011	U1	U1	U1	U1
						2017	FV	U1	U1	U1
76.	PLH280014	Ostoja Welska	warmińsko-mazurskie Równina Urszulewska	2180	Kopaniarze	2009-2011	U1	U1	U1	U1
						2017	FV	U1	U1	U1
77.	PLH280052	Ostoja Napiwodzko- Ramucka	warmińsko-mazurskie Równina Mazurska	1870	Korea	2009-2011	U1	U1	U1	U1
						2017	FV	U1	U1	U1
78.	PLH280052	Ostoja Napiwodzko- Ramucka	warmińsko-mazurskie Równina Mazurska	1875	Dłużek	2009-2011	U1	U2	U1	U2
						2017	U2	U2	U2	U2
79.	PLH280052	Ostoja Napiwodzko- Ramucka	warmińsko-mazurskie Równina Mazurska	1887	Łaźnica	2009-2011	FV	FV	FV	FV

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
						2017	FV	U2	U1	U2
80.	PLH280052	Ostoja Napiwodzko-Ramucka	warmińsko-mazurskie Pojezierze Olsztyńskie	1926	Trępel	2009-2011	U1	U1	FV	U1
						2017	U1	U2	FV	U2
81.	PLH300019	Torfowisko Rzezińskie	wielkopolskie Kotlina Gorzowska	2437	Rzecin1	2009-2011	XX	U2	U1	U2
						2017	U1	U2	U1	U2
82.	PLH300019	Torfowisko Rzezińskie	wielkopolskie Kotlina Gorzowska	2438	Rzecin2	2009-2011	XX	U2	U1	U2
						2017	U1	U2	U1	U2
83.	PLH300019	Torfowisko Rzezińskie	wielkopolskie Kotlina Gorzowska	2439	Rzecin3	2009-2011	XX	U1	U1	U1
						2017	U1	U2	U1	U2
84.	PLH300019	Torfowisko Rzezińskie	wielkopolskie Kotlina Gorzowska	2440	Rzecin4	2009-2011	XX	U2	U1	U2
						2017	U1	U2	U2	U2
85.	PLH300021	Poligon w Okonku	wielkopolskie Pojezierze Szczecineckie	2435	Okonek1	2009-2011	U2	U2	U2	U2
						2017	U1	U2	U1	U2
86.	PLH300021	Poligon w Okonku	wielkopolskie Pojezierze Szczecineckie	2436	Okonek2	2009-2011	U2	U2	U2	U2
						2017	U1	U2	U1	U2
87.	PLH320023	Jezioro Lubie i Dolina Drawy	zachodniopomorskie Równina Drawska	2211	Drawsko I	2009-2011	U1	FV	U1	U1
						2017	U1	U2	U1	U2
88.	PLH320023	Jezioro Lubie i Dolina Drawy	zachodniopomorskie Równina Drawska	2214	Torfowisko Mnica	2009-2011	U1	FV	U1	U1
						2017	FV	U2	U1	U2
89.	PLH320023	Jezioro Lubie i Dolina Drawy	zachodniopomorskie Równina Drawska	2216	Prostynia	2009-2011	U1	U2	U1	U2
						2017	FV	U2	U1	U2
90.	PLH320023	Jezioro Lubie i Dolina Drawy	zachodniopomorskie Równina Drawska	2217	Rościn	2009-2011	U1	U1	U1	U1
						2017	FV	U2	U1	U2
91.	PLH320046	Uroczyska Puszczy Drawskiej	zachodniopomorskie Równina Drawska	2203	Storczykowe Mechowisko w Puszczy Drawskiej	2009-2011	FV	FV	FV	FV

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
						2017	FV	U2	FV	U2
92.	PLH320046	Uroczyska Puszczy Drawskiej	zachodniopomorskie Równina Dawska	2208	Dolina Zgnilca w Puszczy Drawskiej	2009-2011	U1	FV	U1	U1
						2017	FV	U2	U1	U2
93.	PLH320046	Uroczyska Puszczy Drawskiej	zachodniopomorskie Równina Dawska	2209	Korytnica w Puszczy Drawskiej	2009-2011	U1	U1	FV	U1
						2017	U1	U2	U1	U2
94.	PLH320046	Uroczyska Puszczy Drawskiej	zachodniopomorskie Pojezierze Wałeckie	2210	Łunoczka w Drawieńskim Parku Narodowym	2009-2011	FV	FV	FV	FV
						2017	FV	U1	FV	U1
95.			dolnośląskie Pogórze Orlickie	1895	Żmijowa Łąka	2009-2011	U2	U2	U1	U2
						2017	U1	U2	U1	U2
96.			podlaskie Kotlina Biebrzańska	2119	Grzędy - Grobla	2009-2011	FV	U1	U1	U1
						2017	FV	U1	U1	U1
Liczba stanowisk z oceną					FV	2009-2011	39	21	43	17
						2017	44	9	23	10
					U1	2009-2011	38	50	41	52
						2017	30	23	50	22
					U2	2009-2011	14	24	11	26
						2017	12	54	13	54
					XX	2009-2011	4			
						2017	5	5	5	5
Razem						2009-2011	95	95	95	95
						2017	91	91	91	91

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Tab. 4 Aktualne oddziaływania łącznie - dane ogólne - na stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z danym wpływem i intensywnością oddziaływania																					
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X									
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X						
A01	Uprawa	Działki rolne w sąsiedztwie	2009-2011	1	1																					
A03	koszenie / ścinanie trawy	Użytkowanie kośne	2009-2011	28	1	4	1		2																	
			2017	11	4	3	3							1												
A03.01	intensywne koszenie lub intensyfikacja	Użytkowanie kośne	2017	2											1	1										
A03.02	nieintensywne koszenie	Użytkowanie kośne	2017	8	2	3	2												1							
A03.03	zaniechanie / brak koszenia	Porzucanie gospodarowania	2009-2011	1																						
			2017	28					1					1	6	7	4									
A04	wypas	Bydło	2009-2011	2														1								
			2017	1													1									
A04.02.03	nieintensywny wypas koni		2017	1																						
A04.03	zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	Brak zgryzania krzewów	2009-2011	2												2										
			2017	1												1										
A07	stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych	Nawozy i środki ochrony roślin	2009-2011	2																		2				
A08	Nawożenie /nawozy sztuczne/	nawozy	2009-2011	3																	1	2				
			2017	1																		1				
A10	Restrukturyzacja gospodarstw rolnych	Zarzucanie gospodarki na trudno dostępnym i mało wydajnym terenie.	2009-2011	8																	1		7			
A11	Inne rodzaje praktyk rolniczych, nie wymienione powyżej	Działania ochronne – wycinanie krzewów	2017	7	3	1												1	2							
B	leśnictwo	Zręby zupełne w sąsiedztwie stanowiska	2009-2011	2											1											
B01	zalesianie terenów otwartych	nasadzenia	2009-2011	3																	3					
			2017	1																	1					
B01.02	sztuczne plantacje na terenach otwartych (drzewa nierodzące)	Nasadzenia plantacyjne	2009-2011	1																		1				
B02.03	usuwanie podszytu	Działania ochronne	2017	6											3	2						1				
B07	Inne rodzaje praktyk leśnych, nie wymienione powyżej	Działania ochronne – wycinanie krzewów	2009-2011	1											1											
C01.03	Wydobywanie torfu	Pozyskiwanie torfu	2009-2011	1																	1					
C01.03.01	reczne wycinanie torfu	Pozyskiwanie torfu	2009-2011	3											1								2			

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z danym wpływem i intensywnością oddziaływania																	
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X					
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X		
C01.03.02	mechaniczne usuwanie torfu	Pozyskiwanie torfu	2009-2011	1											1							
D	Transport i sieci komunikacyjne	Drogi w sąsiedztwie	2009-2011	3														3				
			2017	3														3				
D01	drogi, ścieżki i drogi kolejowe	Droga ziemna usypana przed kilkunastu laty z gruzu i ziemi	2009-2011	1														1				
			2017	1											1							
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Ścieżki i drogi lokalne	2009-2011	1														1				
			2017	1														1				
D06	Inne formy transportu i komunikacji	Ciągniki rolnicze	2009-2011	2											1			1				
			2017	1														1				
E03.01	pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych	Dzikie wysypiska	2009-2011	2												1		1				
			2017	1														1				
E04.01	Obiekty, budynki rolnicze stanowiące element krajobrazu	Szklarnie, z dużym zapotrzebowaniem na wodę	2009-2011	1											1							
F03.01	Polowanie	Penetracja terenu, wydeptywanie	2009-2011	2							1						1					
			2017	3												1		1		1		
F03.02.01	kolekcjonowanie (owadów, gadów, płazów...)	Penetracja terenu, wydeptywanie	2009-2011	1												1						
F03.02.03	chwytywanie, trucie, kłusownictwo	Penetracja terenu, wydeptywanie	2009-2011	1														1				
F04.01	plądrowanie stanowisk roślin	Niszczenie stanowisk rzadkich gatunków	2009-2011	1												1						
			2017	1														1				
G04.01	Poligony	Użytkowanie wojskowe	2009-2011	1		1																
G05.01	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie	Penetracja terenu, wydeptywanie	2009-2011	2														2				
			2017	3														3				
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Brak działań wskazanych poprzednio	2017	14											1		3	1				
														0								
H04	Zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenia przenoszone drogą powietrzną	Zwiększona depozycja zanieczyszczeń zarówno suchych, jak i mokrych.	2009-2011	3														3				
			2017	3														3				

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z danym wpływem i intensywnością oddziaływania																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																							
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																											
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
H06.01	uciążliwości hałasu, zanieczyszczenie hałasem	Ruchliwa trasa o statusie drogi krajowej	2009-2011	3																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z danym wpływem i intensywnością oddziaływania																
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X				
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	
J03.01	zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Przemiany młak w inne siedliska	2017	9										3	6						
K01.04	Zatopienie	Podnoszenie poziomu wód, działalność bobrów	2009-2011	1												1					
			2017	3									1	1	1						
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Sukcesja	2009-2011	21										1	1	6					
			2017	24									1	3	2						
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja	2009-2011	9										2	6	1					
			2017	50									2	2	9						
K02.02	nagromadzenie materii organicznej	Nierozłożone części roślin	2017	8										2	5	1					
K02.03	eutrofizacja (naturalna)	Wzrost żyzności	2009-2011	10										3	5	2					
K02.04	zakwaszenie (naturalne)	Ekspansja torfowców	2009-2011	12										2	2	8					
			2017	12									1	5	6						
K04	międzygatunkowe interakcje wśród roślin	Konkurencja – zarastanie siedliska	2009-2011	1											1						
K04.05	szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną)	Buchtowanie dzików, zgryzanie	2009-2011	9		4	3									2					
			2017	12	1	3	4					1	1	2							
M01.02	susze i zmniejszenie opadów	Warunki pogodowe	2017	21											2	1					
U	Nieznane zagrożenie lub nacisk	Brak danych o procesach na młakach	2017	1																	1
X	Brak zagrożeń i nacisków	Brak oddziaływania	2017	3	3																
Razem			2009-2011	78	1	1	1		2	1			2	3	4						
					5	4	8				4	8	9								
			2017	91	1	1	1		1			5	5	4				1			1
					1	3	2						7	0	9						

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Tab. 4A Zmiany aktualnych oddziaływań łącznie na stanowiskach, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym kontynentalnym pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Liczba stanowisk z oddziaływaniem w latach 2016-2017	Liczba stanowisk, na których nie nastąpiła zmiany	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa, w tym w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie, w tym w intensywności
A01	Uprawa	Działki rolne w sąsiedztwie			1	
A03	koszenie / ścinanie trawy	Użytkowanie kośne	11	6	3	16
A03.01	intensywne koszenie lub intensyfikacja	Użytkowanie kośne	2			2
A03.02	nieintensywne koszenie	Użytkowanie kośne	8		7	1
A03.03	zaniechanie / brak koszenia	Zarzucenie użytkowania	28	2		26
A04	wypas	Bydło	1			2
A04.02.03	nieintensywny wypas koni		1		1	
A04.03	zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	Brak zgryzania krzewów	1		2	1
A07	stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych	Wzrost żyzności			2	
A08	Nawożenie /nawozy sztuczne/	Wzrost żyzności	1	1	2	
A10	Restrukturyzacja gospodarstw rolnych	Brak użytkowania w miejscach trudniejszych do uprawy			8	
A11	Inne rodzaje praktyk rolniczych, nie wymienione powyżej	Wycinanie krzewów – działania ochronne	7		4	3
B	leśnictwo	Zrąb w sąsiedztwie siedliska			1	1
B01	zalesianie terenów otwartych	nasadzenia	1	1	1	
B02.03	usuwanie podszytu	Wycinanie krzewów - działania ochronne	6		5	1
B07	Inne rodzaje praktyk leśnych, nie wymienione powyżej	Wycinanie krzewów - działania ochronne				1
C01.03	Wydobywanie torfu	Pozyskanie torfu			1	
C01.03.01	ręczne wycinanie torfu	Pozyskanie torfu			2	1
C01.03.02	mechaniczne usuwanie torfu	Pozyskanie torfu			1	
D	Transport i sieci komunikacyjne	Drogi	3	3		
D01	drogi, ścieżki i drogi kolejowe	Droga usypana z gruzu i ziemi	1			1
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Ścieżki i drogi lokalne	1	1		
D06	Inne formy transportu i komunikacji	Ciągniki rolnicze	1	1	1	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Liczba stanowisk z oddziaływaniem w latach 2016-2017	Liczba stanowisk, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa, w tym w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie, w tym w intensywności
E03.01	pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych	Dzikię wysypiska	1	1	1	
E04.01	Obiekty, budynki rolnicze stanowiące element krajobrazu	Szklarnie, z dużym zapotrzebowaniem na wodę			1	
F03.01	Polowanie	Penetracja terenu, płoszenie zwierzyny	3			3
F03.02.01	kolekcjonowanie (owadów, gadów, płazów...)	Penetracja terenu, płoszenie zwierzyny			1	
F03.02.03	chwytanie, trucie, kłusownictwo	Penetracja terenu, płoszenie zwierzyny			1	
F04.01	plądrowanie stanowisk roślin	Niszczenie stanowisk rzadkich gatunków	1		1	
G04.01	Poligony	Użytkowanie wojskowe				1
G05.01	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie	Niszczenie runi	3	2		1
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Brak podejmowania działań ochronnych	14			14
H04	Zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenia przenoszone drogą powietrzną	Depozycja zanieczyszczeń zarówno suchych jak i mokrych	3	3		
H06.01	uciążliwości hałasu, zanieczyszczenie hałasem	Droga w sąsiedztwie siedliska			3	
I01	nierodzące gatunki zaborcze	Gatunki obce inwazyjne	5			5
I02	problematiczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	28			28
J01.01	wypalanie	Wypalanie suchych części roślin			1	10
J02	spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	Osuszanie, obniżanie poziomu wód	21			21
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Osuszanie, obniżanie poziomu wód	12	1	7	10

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Liczba stanowisk z oddziaływaniem w latach 2016-2017	Liczba stanowisk, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa, w tym w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie, w tym w intensywności
J02.01.02	osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych	Osuszanie, obniżanie poziomu wód	32	5	1	26
J02.03	Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych	Osuszanie, obniżanie poziomu wód	4			4
J02.03.02	regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych	Osuszanie, obniżanie poziomu wód	3			3
J02.05	Modyfikowanie funkcjonowania wód - ogólnie	Osuszanie, obniżanie poziomu wód	7	3	17	2
J02.05.04	zbiorniki wodne				1	
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	Osuszanie, obniżanie poziomu wód	1		26	
J02.07.01	pobór wód podziemnych na potrzeby rolnictwa		2			2
J02.08	Podwyższenie zwierciadła wody / sztuczne zasilanie wód podziemnych	zatonienie				2
J02.09	Działanie słonej wody na wody podziemne	Lej depresyjny ok. 3 km dalej			4	
J03.01	zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Przemiany wewnętrzne siedliska	9			9
K01.04	Zatopienie	Działanie bobrów	3		1	3
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Sukcesja	24	1	11	23
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja	50	6	1	43
K02.02	nagromadzenie materii organicznej	Nagromadzenie nierozłożonych części roślin	8			8
K02.03	eutrofizacja (naturalna)	Wzrost żyzności	12	7	2	3
K02.04	zakwaszenie (naturalne)	Ekspansja torfowców	12	7	2	3
K04	międzygatunkowe interakcje wśród roślin	Konkurencja międzygatunkowa			1	
K04.05	szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną)	Buchtowanie, zgryzanie	12	3	7	4
M01.02	susze i zmniejszenie opadów	Zmiany mikroklimatyczne	21			21

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Liczba stanowisk z oddziaływaniem w latach 2016-2017	Liczba stanowisk, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa, w tym w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie, w tym w intensywności
U	Nieznane zagrożenie lub nacisk	Brak danych o procesach	1	1		
X	Brak zagrożeń i nacisków	Brak oddziaływań	3		3	
Razem			90	26	61	83

UWAGI:

Brak zmian w ocenach stwierdzano w przypadkach:

- równych wartości wpływu i intensywności oddziaływania, poprzednio i teraz,
- wpływu neutralnego, poprzednio i teraz,
- wpływu neutralnego, poprzednio lub teraz, jeżeli oddziaływanie stwierdzono tylko w jednym cyklu badań.

Poprawę stwierdzano w przypadkach:

- poprawy wpływu,
- poprawy w intensywności, w przypadku równych wpływów (przy wpływie pozytywnym wzrost intensywności, a przy wpływie negatywnym jej spadek),
- wpływu negatywnego w poprzednich badaniach, jeżeli obecnie nie stwierdzono oddziaływania,
- wpływu pozytywnego w obecnych badaniach, jeżeli poprzednio nie stwierdzono oddziaływania.

Pogorszenie stwierdzano w przypadkach:

- pogorszenia wpływu,
- pogorszenia w intensywności, w przypadku równych wpływów (przy wpływie pozytywnym spadek intensywności, a przy wpływie negatywnym jej wzrost),
- wpływu negatywnego w obecnych badaniach, jeżeli poprzednio nie stwierdzono oddziaływania.
- wpływu pozytywnego w poprzednich badaniach, jeżeli obecnie nie stwierdzono oddziaływania.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Tab. 5 Przewidywane zagrożenia - dane ogólne - łącznie na stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Kod	Zagrożenie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z intensywnością zagrożenia			
					A	B	C	X
A01	Uprawa	Działki rolne w sąsiedztwie	2009-2011	1			1	
A03	koszenie / ścinanie trawy	Użytkowanie kośne	2017	1	1			
A03.01	intensywne koszenie lub intensyfikacja	Użytkowanie kośne	2017	2	1	1		
A03.02	nieintensywne koszenie	Użytkowanie kośne	2017	1			1	
A03.03	zaniechanie / brak koszenia	Zarzucenie użytkowania,	2009-2011	1	1			
			2017	27	16	7	4	
A04	wypas	Bydło	2009-2011	1			1	
			2017	1		1		
A04.03	zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	Brak zgryzania	2009-2011	2		2		
			2017	1		1		
A07	stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych	Wzrost żyzności	2009-2011	2			2	
A08	Nawożenie /nawozy sztuczne/	Wzrost żyzności	2009-2011	3		1	2	
			2017	1		1		
A10	Restrukturyzacja gospodarstw rolnych	Zarzucenie użytkowania trudno dostępnych miejsc	2009-2011	8	1		7	
A11	Inne rodzaje praktyk rolniczych, nie wymienione powyżej	Odkrzaczanie – działania ochronne	2017	3		1	2	
B	leśnictwo	Zrąb w sąsiedztwie siedliska	2009-2011	1		1		
B01	zalesianie terenów otwartych	nasadzenia	2009-2011	3	3			
			2017	1	1			
B01.02	sztuczne plantacje na terenach otwartych (drzewa nierodzące)	Monokultury drzew obcych - orzecha włoskiego	2009-2011	1		1		
B02.03	usuwanie podszytu	Odkrzaczanie – działania ochronne	2017	1		1		
C01.03	Wydobywanie torfu	Pozyskanie torfu	2009-2011	1	1			
C01.03.01	ręczne wycinanie torfu	Pozyskanie torfu	2009-2011	2			2	
C01.03.02	mechaniczne usuwanie torfu	Pozyskanie torfu	2009-2011	1	1			
D	Transport i sieci komunikacyjne	Drogi	2009-2011	3			3	
			2017	3			3	
D01	drogi, ścieżki i drogi kolejowe	Droga usypana z gruzu i ziemi	2009-2011	1			1	
			2017	1	1			
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Ścieżki i drogi lokalne	2009-2011	1			1	
			2017	1			1	
D06	Inne formy transportu i komunikacji	Ciągniki rolnicze	2009-2011	2	1		1	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Kod	Zagrożenie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z intensywnością zagrożenia			
					A	B	C	X
			2017	1			1	
E03.01	pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych	Dzikie wysypiska	2009-2011	2		1	1	
			2017	1			1	
E04.01	Obiekty, budynki rolnicze stanowiące element krajobrazu	Szklarnie, z dużym zapotrzebowaniem na wodę	2009-2011	1	1			
F03.01	Polowanie	Penetracja terenu, płoszenie zwierzyny	2009-2011	1		1		
			2017	3	1	1	1	
F03.02.01	kolekcjonowanie (owadów, gadów, płazów...)	Penetracja terenu, płoszenie zwierzyny	2009-2011	1		1		
F03.02.03	chwytanie, trucie, kłusownictwo	Penetracja terenu, płoszenie zwierzyny	2009-2011	1			1	
F04.01	plądrowanie stanowisk roślin	Niszczanie stanowisk rzadkich gatunków	2009-2011	1		1		
			2017	1			1	
G05.01	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie	Wydeptywanie runi	2009-2011	2			2	
			2017	3			3	
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Brak działań	2017	14	10	3	1	
H04	Zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenia przenoszone drogą powietrzną	Depozycja zanieczyszczeń suchych i mokrych	2009-2011	3			3	
			2017	3			3	
H06.01	uciążliwości hałasu, zanieczyszczenie hałasem	Droga w sąsiedztwie	2009-2011	3			3	
I01	nierodzące gatunki zaborcze	Gatunki obce, inwazyjne	2017	6	3		3	
I02	problematiczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	2017	29	15	8	6	
J01.01	wypalanie	Wypalanie	2009-2011	1			1	
J02	spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	Osuszanie, obniżanie poziomu wód	2017	21	5	11	5	
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Osuszanie, obniżanie poziomu wód	2009-2011	10	3	2	5	
			2017	12	4	2	6	
J02.01.02	osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych	Osuszanie, obniżanie poziomu wód	2009-2011	14	2	4	8	
			2017	32	14	9	9	
J02.03	Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych	Osuszanie, obniżanie poziomu wód	2017	4	3		1	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Kod	Zagrożenie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z intensywnością zagrożenia			
					A	B	C	X
J02.03.02	regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych	Osuszanie, obniżanie poziomu wód	2017	3	1	2		
J02.05	Modyfikowanie funkcjonowania wód - ogólnie	Osuszanie, obniżanie poziomu wód	2009-2011	17	7	5	5	
			2017	4	1	1	2	
J02.05.04	zbiorniki wodne		2009-2011	1			1	
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	Osuszanie, obniżanie poziomu wód	2009-2011	26	6	13	7	
			2017	1			1	
J02.07.01	pobór wód podziemnych na potrzeby rolnictwa	Osuszanie, obniżanie poziomu wód	2017	2	2			
J02.09	Działanie słonej wody na wody podziemne	Lej depresyjny ok. 3 km od siedliska	2009-2011	5			5	
J03.01	zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Przemiany siedliska	2017	9	3	6		
K01.04	Zatopienie	Działanie bobrów	2009-2011	1			1	
			2017	3	1	1	1	
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Sukcesja	2009-2011	21	1	14	6	
			2017	24	19	3	2	
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja	2009-2011	9	2	6	1	
			2017	50	20	21	9	
K02.02	nagromadzenie materii organicznej	Nierozłożone części roślin	2017	8	2	5	1	
K02.03	eutrofizacja (naturalna)	Wzrost żyzności	2009-2011	10	3	5	2	
			2017	12	5	2	5	
K02.04	zakwaszenie (naturalne)	Ekspansja torfowców	2009-2011	12	2	2	8	
			2017	12	1	5	6	
K04	międzygatunkowe interakcje wśród roślin	Konkurencja międzygatunkowa	2009-2011	1		1		
K04.05	szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzyńę łowną)	Buchtowanie, zgryzanie	2009-2011	2			2	
			2017	4	1	1	2	
M01.02	susze i zmniejszenie opadów	Zmiany mikroklimatyczne	2017	21		2	19	
Razem			2009-2011	69	24	38	49	
			2017	86	57	50	49	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Tab. 5A Zmiany przewidywanych zagrożeń łącznie na tych samych stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Kod	Przewidywane zagrożenie	Uszczegółowienie	Liczba stanowisk razem	Liczba stanowisk, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie w intensywności
A01	Uprawa	Użytkowanie rolne	1		1	
A03	koszenie / ścinanie trawy	koszenie	1			1
A03.01	intensywne koszenie lub intensyfikacja	koszenie	2			2
A03.02	nieintensywne koszenie	koszenie	1			1
A03.03	zaniechanie / brak koszenia	Zarastanie łąk	27	1		26
A04	wypas	Bydło	1			1
A04.03	zarczenie pasterstwa, brak wypasu	Brak zgryzania roślinności	3		2	1
A07	stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych	Wzrost żyzności	2		2	
A08	Nawożenie /nawozy sztuczne/	Wzrost żyzności	3	1	2	
A10	Restrukturyzacja gospodarstw rolnych	Zarczenie gospodarowania na trudno dostępnych miejscach	8		8	
A11	Inne rodzaje praktyk rolniczych, nie wymienione powyżej	Odkrzaczanie – działania ochronne	3			3
B	leśnictwo	Zrąb w sąsiedztwie stanowiska	1		1	
B01	zalesianie terenów otwartych	nasadzenia	2	1	1	
B02.03	usuwanie podszytu	Odkrzaczanie – działania ochronne	1			1
C01.03	Wydobywanie torfu	Pozyskiwanie torfu	1		1	
C01.03.01	ręczne wycinanie torfu	Pozyskiwanie torfu	2		2	
C01.03.02	mechaniczne usuwanie torfu	Pozyskiwanie torfu	1		1	
D	Transport i sieci komunikacyjne	Drogi	3	3		
D01	drogi, ścieżki i drogi kolejowe	Droga usypana z gruzu i ziemi	1			1
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Ścieżki i drogi lokalne	1	1		
D06	Inne formy transportu i komunikacji	Ciągniki rolnicze	2	1	1	
E03.01	pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych	Dzkie wysypiska	2	1	1	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Kod	Przewidywane zagrożenie	Uszczegółowienie	Liczba stanowisk razem	Liczba stanowisk, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie w intensywności
E04.01	Obiekty, budynki rolnicze stanowiące element krajobrazu	Szklarnie z dużym poborem wody	1		1	
F03.01	Polowanie	Penetracja terenu, płoszenie zwierzyny	3			3
F03.02.01	kolekcjonowanie (owadów, gadów, płazów...)	Penetracja terenu, płoszenie zwierzyny	1		1	
F03.02.03	chwytanie, trucie, kłusownictwo	Penetracja terenu, płoszenie zwierzyny	1		1	
F04.01	plądrowanie stanowisk roślin	Niszczenie stanowisk rzadkich gatunków	1		1	
G05.01	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie	Wydeptywanie runi	3	2		1
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Brak działań	14			14
H04	Zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenia przenoszone drogą powietrzną	Depozycja zanieczyszczeń mokrych i suchych	3	3		
H06.01	uciążliwości hałasu, zanieczyszczenie hałasem	Droga w sąsiedztwie	3		3	
I01	nierodzące gatunki zaborcze	Gatunki obce, inwazyjne	5			5
I02	problematiczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	28			28
J01.01	wypalanie	wypalanie	1		1	
J02	spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	Osuszenie, obniżenie poziomu wód	21			21
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Osuszenie, obniżenie poziomu wód	18	1	7	10
J02.01.02	osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych	Osuszenie, obniżenie poziomu wód	32	5	1	26
J02.03	Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych	Osuszenie, obniżenie poziomu wód	4			4
J02.03.02	regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych	Osuszenie, obniżenie poziomu wód	3			3

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Kod	Przewidywane zagrożenie	Uszczegółowienie	Liczba stanowisk razem	Liczba stanowisk, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie w intensywności
J02.05	Modyfikowanie funkcjonowania wód - ogólnie	Osuszenie, obniżenie poziomu wód	19	2	15	2
J02.05.04	zbiorniki wodne		1		1	
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	Osuszenie, obniżenie poziomu wód	26		26	
J02.07.01	pobór wód podziemnych na potrzeby rolnictwa	Osuszenie, obniżenie poziomu wód	2			2
J02.09	Działanie słonej wody na wody podziemne	Lej depresyjny	4		4	
J03.01	zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Przemiany w siedlisku	9			9
K01.04	Zatopienie	Działanie bobrów	4		1	3
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Sukcesja	35	1	11	23
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja	50	6	1	43
K02.02	nagromadzenie materii organicznej	Nierozłożone części roślin	8			8
K02.03	eutrofizacja (naturalna)	Wzrost żyzności	12	7	2	3
K02.04	zakwaszenie (naturalne)	Ekspansja torfowców	12	7	2	3
K04	międzygatunkowe interakcje wśród roślin	konkurencja	1		1	
K04.05	szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną)	Buchtowanie, zgryzanie	5	1	1	3
M01.02	susze i zmniejszenie opadów	Zmiany mikroklimatyczne	21			21
Razem			86	22	49	82

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

III.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE OBSZARÓW NATURA 2000

Tab. 6 Oceny: stanu ochrony, jego parametrów i wskaźników łącznie na obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Nazwa parametru	Nazwa wskaźnika	Lata	Liczba obszarów Natura 2000 z oceną				Liczba obszarów Natura 2000
			FV	U1	U2	XX	
Powierzchnia siedliska		2009-2011	6	13	5		24
		2017	13	12	3	4	32
	<u>Gatunki charakterystyczne¹</u>	2009-2011	13	4	7		24
		2017	20	5	3	4	32
	<u>Ekspansja krzewów i podrostu drzew</u>	2009-2011	6	12	6		24
		2017	8	12	8	4	32
	<u>Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych</u>	2009-2011	4	14	6		24
		2017	4	11	13	4	32
	<u>Melioracje odwadniające</u>	2009-2011	7	12	5		24
		2017	7	14	7	4	32
	<u>Obce gatunki inwazyjne</u>	2009-2011	21	2	1		24
		2017	26	2		4	32
	<u>Pozyskanie torfu</u>	2009-2011	21	2	1		24
		2017	29			3	32
	<u>Występowanie martwicy wapiennej²</u>	2009-2011	3	2	3	16	24
	<u>Gatunki dominujące</u>	2009-2011	5	13	6		24
		2017	5	14	9	4	32
	<u>Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcie³</u>	2009-2011	8	8	1		17
		2017	16	6	4	6	32
	<u>Stopień uwodnienia</u>	2009-2011	12	9	3		24
		2017	15	10	3	4	32
	<u>Pokrycie i struktura gatunkowa mchów</u>	2009-2011	11	7	6		24
		2017	11	12	5	4	32
	<u>Zakres pH</u>	2009-2011	13	6	1	4	24
		2017	12	5		15	32
Specyficzna struktura i funkcje		2009-2011	3	12	9		24
		2017	3	12	13	4	32
Perspektywy ochrony		2009-2011	6	16	2		24
		2017	6	21	1	4	32
Ocena ogólna		2009-2011	3	9	12		24
		2017	3	12	13	4	32

¹ Podkreślono wskaźniki kardynalne

² Wskaźnik nie badany w 2017 roku

³ Wskaźnik nie powinien być oceniany w skali obszaru Natura 2000

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Tab. 6A Podsumowanie zmian ocen stanu ochrony i parametrów na obszarach Natura 2000, na których powtarzano badania, w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Nazwa parametru	Liczba obszarów ze zmianą								Suma obszarów
	poprawa			pogorszenie			inne zmiany (dotyczy tylko badań)	brak zmian	
	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM			
Powierzchnia siedliska	4	1	5	1		1	4	14	24
Specyficzna struktura i funkcje	1		1	2		2	4	17	24
Perspektywy ochrony	1		1	3		3	4	16	24
Ocena ogólna	2		2	2		2	4	16	24

W zestawieniu nie są uwzględnione obszary Natura 2000, dla których nie było raportów w 2009 roku (ze względu na ich późniejsze utworzenie).

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

II.A PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE OBSZARÓW

III.A.1. WSKAŹNIKI STANU OCHRONY, AKTUALNE ODDZIAŁYWANIA I PRZEWIDYWANE ZAGROŻENIA W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM KONTYNENTALNYM NA OBSZARACH NATURA 2000

1. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników Struktury i funkcji siedliska na obszarach Natura 2000

Gatunki charakterystyczne - na zdecydowanej większości obszarów, stwierdzono właściwy zestaw gatunków charakterystycznych i ocena wskaźnika to FV – stan właściwy. Na 5 obszarach (Dolina Łupawy, Torfowisko Sobowice, Kamień, Dolina Ilanki, Góry Stołowe) oceniono zestaw gatunków jako niezadowalający U1 (poprzednio na 4). Na Torfowisku Sobowice ocena wskaźnika zmieniła się z FV na U1 ze względu na niższe pokrycie przez gatunki charakterystyczne. W Górach Stołowych ocena uległa podwyższeniu z U2 do U1, ponieważ w obecnym badaniu stwierdzono obecność kalcyfilnych mszaków diagnostycznych dla siedliska - poprzednio mszaki nie były identyfikowane. W obszarze Kamień raport sporządzono po raz pierwszy. W 3 obszarach (Dolina Pliszki, Torfowisko Rzeczańskie, Poligon w Okonku) wskaźnik oceniono na U2 – stan zły. Dla 4 obszarów (Rudawy Janowickie, Góry kamienne, Lasy Sobiborskie, Ostoja Bagno Całowanie) oceny wskaźnika to XX (brak danych reprezentatywnych dla obszaru).

Ekspansja krzewów i podrostu drzew – Tylko na 6 obszarach w 2009 i na 8 w 2017 wskaźnik został oceniony na FV – stan właściwy. Na 2 obszarach: Dolina Sieniochy i Sandr Brdy ocena polepszyła się od ostatnich obserwacji z U1 do FV. Raport dla obszaru Kamień był sporządzany po raz pierwszy. Na badanych w obszarach stanowiskach drzewa i krzewy (warstwy a i b) pokrywają łącznie średnio, od 1 do 5% ale w warstwie c (odrosty) zajmują łącznie 15% nieco większy procent. Na 12 obszarach oceniono wskaźnik na U1 – stan niezadowalający, gdyż średnie zwarcie krzewów było na poziomie 10-20%. W Dolinie Biebrzy i Poligon w Okonku ocena podwyższona była w stosunku do 2009 roku z U2 na U1. Dla Doliny Słupi nie sporządzono w 2009 roku raportu, gdyż obszar utworzono w późniejszych latach. Pogorszenie oceny w stosunku do 2009 roku nastąpiło w obszarze Uroczyska Puszczy Drawskiej i Torfowisko Sobowice (z FV na U1). Najgorzej, bo na U2 – stan zły oceniono 8 obszarów. Na obszarze Jezioro Lubie i Dolina Drawy nastąpił rozwój roślinności drzewiastej i pogorszenie oceny wskaźnika z U1 na U2. Dla 3 obszarów (Knyszyńska, Wzgórz Sokólskich, Ostoja Napiwodzko-Ramucka) brak możliwości porównań, gdyż raporty dla obszarów zostały sporządzone po raz pierwszy. Dla 4 obszarów (Rudawy Janowickie, Góry kamienne, Lasy Sobiborskie, Ostoja Bagno Całowanie) oceny wskaźnika to XX (brak danych reprezentatywnych dla obszaru).

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych - Jedynie w 4 obszarach (Torfowiska Chełmskie, Ostoja Augustowska, Sandr Brdy, Ostoja Zapceńska) wskaźnik został oceniony na FV, gdyż nie ma tu problemu z zarastaniem młak. W 11 obszarach oceniono wskaźnik na U1 – stan niezadowolający. Pogorszenie oceny nastąpiło w obszarach : Uroczyska Puszczy Drawskiej, Ostoja Welska z FV na U1. Aż na 13 obszarach wskaźnik został oceniony na U2. Nastąpiło jej pogorszenie w Górach Stołowych, w Dolinie Biebrzy, z U1 na U2. Dla 4 obszarów (Rudawy Janowickie, Góry kamienne, Lasy Sobiborskie, Ostoja Bagno Całowanie) oceny wskaźnika to XX (brak danych reprezentatywnych dla obszaru).

Melioracje odwadniające - Najwięcej obszarów, bo aż 14 zostało ocenione pod względem wskaźnika na stan niezadowolający (U1). Po 7 obszarów na oceny FV – stan właściwy i U2 stan zły. W Dolinie Biebrzy ocena poprawiła się z U2 na U1. Dla obszarów Ostoja Napiwodzko-Ramucka i Dolina Słupi raporty sporządzono po raz pierwszy. Dla 4 obszarów (Rudawy Janowickie, Góry kamienne, Lasy Sobiborskie, Ostoja Bagno Całowanie) oceny wskaźnika to XX (brak danych reprezentatywnych dla obszaru).

Obce gatunki inwazyjne - Na zdecydowanej większości obszarów wskaźnik oceniono na FV – stan właściwy, gdyż w płatach siedliska nie notowano obecności gatunków obcych. Jedynie na obszarach Bagna Orońskie i Dolina Łupawy, oceniono wskaźnik na U1 – stan niezadowolający, ze względu na obecność takich gatunków jak: czerwcha amerykańska *Padus serotina*, dąb czerwony *Quercus rubra* oraz w Dol. Łupawy stwierdzono występowanie kroplika żółtego *Mimulus guttatus*, zajmującego ok. 10% powierzchni. Ocena wskaźnika w tym obszarze pogorszyła się z FV na U2. Dla 4 obszarów (Rudawy Janowickie, Góry kamienne, Lasy Sobiborskie, Ostoja Bagno Całowanie) oceny wskaźnika to XX (brak danych reprezentatywnych dla obszaru).

Pozyskanie torfu – Na żadnym z badanych stanowisk w obszarach nie stwierdzono aktualnie wydobywania torfu i ocena wskaźnika dla obszarów to FV – stan właściwy. Zmiany ocen to zmiany pozorne, wynikające z odnoszenia się do różnych odcinków czasu przed pierwszymi obserwacjami i drugimi. Dla 4 obszarów (Rudawy Janowickie, Góry Kamienne, Lasy Sobiborskie, Ostoja Bagno Całowanie) oceny wskaźnika to XX (brak danych reprezentatywnych dla obszaru).

Gatunki dominujące - Na 5 obszarach (Dolina Biebrzy, Uroczyska Puszczy Drawskiej, Torfowiska Chełmskie, Sandr Brdy, Ostoja Zapceńska) dominują w płatach siedliska gatunki charakterystyczne i ocena wskaźnika to FV – stan właściwy. Na 14 obszarach ocena to U1, a na 9 – U2, stan zły. Polepszyła się ocena w Dolinie Łupawy z U2 na U1. Pogorszyła się ocena z U1 na U2 w obszarach: Dolina Sieniochy, Torfowisko Sobowice. Dla obszarów Puszcza Knyszyńska i Źródła Wzgórz

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Sokólskich raport sporządzono po raz pierwszy (ocena U2). Dla 4 obszarów (Rudawy Janowickie, Góry kamienne, Lasy Sobiborskie, Ostoja Bagno Całowanie) oceny wskaźnika to XX (brak danych reprezentatywnych dla obszaru).

Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcje – Na ponad połowie obszarów (16) wskaźnik został oceniony jako właściwy FV. Na 6 obszarach na U1 (poprzednio na 8). Na 4 obszarach (Kamień, Góry Stołowe, Torfowisko Rzezińskie, Poligon w Okonku) oceniono go na U2 – stan zły. W Górach Stołowych płaty siedliska są niewielkie i występują w mozaice z innymi zbiorowiskami, obecnie są w zaniku, a ocena pogorszyła się z U1 na U2. W obszarze Kamień raport sporządzano po raz pierwszy. W pozostałych obszarach z tej grupy nie nastąpiły zmiany, a siedlisko zajmuje nie więcej niż 10-40% powierzchni badanych transektów. Dla 4 obszarów (Rudawy Janowickie, Góry Kamienne, Lasy Sobiborskie, Ostoja Bagno Całowanie) oceny wskaźnika to XX (brak danych reprezentatywnych dla obszaru lub – w ostatnim przypadku - zanikło siedlisko). Dla stanowisk Torfowiska Chełmskie i Ostoja Poleska nie wystawiono oceny dla wskaźnika, gdyż nie powinien być on oceniany w skali obszaru.

Stopień uwodnienia - Na połowie obszarów (15) stwierdzono właściwe uwodnienie płatów siedliska i oceniono je na FV. Na 10 obszarach ocena to U1. W Dolinie Pliszki pogorszyła się ocena z FV na U1 ze względu na zalanie terenu przez bobry, podobnie jak na Torfowisku Sobowice, gdzie z kolei obniżył się poziom wody. Na 3 obszarach oceniono wskaźnik na U2. Były to: Dolina Sieniochy, Kamień –gdzie raport sporządzono po raz pierwszy; Poligon w Okonku) ocena, tak jak w poprzednim okresie obserwacji. Dla 4 obszarów (Rudawy Janowickie, Góry Kamienne, Lasy Sobiborskie, Ostoja Bagno Całowanie) oceny wskaźnika to XX (brak danych reprezentatywnych dla obszaru, a w ostatnim przypadku - zanikło siedlisko).

Pokrycie i struktura gatunkowa mchów - Na 11 obszarach pokrycie i struktura gatunkowa mchów była właściwa i oceniona na FV. Na 12 obszarach była oceniona na U1; W Górach Stołowych, na Torfowisku Sobowice i Uroczyskach Puszczy Drawskiej ocena pogorszyła się z FV do U1. Na 5 obszarach (Dolina Sieniochy, Kamień, Dolina Pliszki, Torfowisko Rzezińskie, Poligon w Okonku) oceniono go na U2 – stan zły. Pokrycie mchów osiągało od kilku do kilkunastu procent na badanych transektach. Dla 8 obszarów raport sporządzono po raz pierwszy. W Ostoi Napiwodzko- Ramuckiej (ocenionej na U1) warstwa mszysta jest z reguły dobrze rozwinięta, lecz dominuje torfowiec obły Sphagnum teres tolerujący warunki alkaliczne. Raport dla tego obszaru Natura 2000 sporządzony po raz pierwszy, gdyż został on zatwierdzony po 2009 roku; brak możliwości porównań, podobnie jak w innych, ocenianych po raz pierwszy (Ostoi Knyszyńskiej, Źródłiska Wzgórz Sokólskich, Ostoja Zapceńska, Dolina Słupi, Bagna Orońskie, Kamień, Łąki nad Szyszłą). Dla 4 obszarów (Rudawy Janowickie, Góry Kamienne, Lasy Sobiborskie, Ostoja Bagno Całowanie) oceny wskaźnika to XX (brak danych reprezentatywnych dla obszaru i zanik siedliska).

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Zakres pH – Na 12 obszarach oceniono wskaźnik na FV. Na 5 obszarach (Ostoja Knyszyńska, Dolina Biebrzy, Ostoja Napiwodzko-Ramucka, Dolina Łupawy, Ostoja Augustowska) wskaźnik był oceniony na U1, tak jak w poprzednim okresie. Dla 8 obszarów, był to pierwszy sporządzony raport, brak więc możliwości porównań z poprzednim okresem. Na 14 obszarach brak było możliwości oceny wskaźnika, lub wyniki były niemiarodajne (generalnie, wskaźnik nieistotny z punktu widzenia oceny stanu siedliska w przypadku pomiaru powierzchniowego, uzależniony głównie przez sytuację opadową w momencie prowadzenia badań, zróżnicowany nie tylko pomiędzy poszczególnymi obiektami w obszarach Natura 2000, lecz także w obrębie pojedynczych torfowisk; por. opis w punkcie Uwagi do metodyki) – został on oceniony na XX – stan nieznany.

2. Stan i zmiany w czasie w zakresie poszczególnych aktualnych oddziaływań dla siedliska na obszarach Natura 2000

Na badanych obszarach Natura 2000 stwierdzono łącznie 58 typów oddziaływań. To samo zjawisko było niekiedy kodowane w różny sposób. Generalnie, typy oddziaływań są różnorodne, reprezentują większość możliwych grup oddziaływań. Dominowały oddziaływania o charakterze negatywnym, przy czym ich intensywność była zróżnicowana. W obu okresach obserwacji były to głównie oddziaływania z intensywnością B i C, najmniej oceniono na intensywność A. Odnotowano wzrost liczby obszarów z odnotowanymi oddziaływaniami negatywnymi: z 37 w 2009 roku do 59 w 2017 rok i nie tłumaczy tego wzrostu jedynie wzrost liczby obszarów (o 8), na których prowadzono obserwacje. W poszczególnych kategoriach intensywności były to wzrosty: A z 10 do 18, B z 14 do 19, i C: z 13 do 22. Najbardziej, bo tylko na pojedynczych obszarach w 2009 roku, odnotowywano oddziaływania neutralne dla siedliska (intensywność A, B i C), nie wykazane już w kolejnym okresie. Były to: koszenie, i leśnictwo. W obu okresach obserwacji odnotowywano też po kilka obszarów z oddziaływaniami o charakterze pozytywnym (o każdej z trzech możliwych intensywności). W stosunku do pierwszych obserwacji były to podobne liczby obszarów, choć spadła nieco liczba stanowisk z intensywnością A (z 6 do 4), ale wzrosła z intensywnością B (z 4 do 8) i C (z 7 do 8). Spośród naturalnych oddziaływań najczęściej odnotowywano Sukcesję naturalną (30 obszarów, poprzednio na 7), zachodzącą zwykle z intensywnością A i B (w obu okresach obserwacji), a kodowaną na 2 sposoby. Za istotne, uznano w 2017 roku na 7 obszarach Warunki pogodowe – susze i zmniejszenie opadów, poprzednio nie odnotowane. Odnotowano też w obu okresach zachodzące procesy, takie jak wzrost żyzności, zwiększone zakwaszenie oraz oddziaływanie zwierzyny, wszystkie na około po 6-7 obszarów. Istotne oddziaływanie gatunków obcych stwierdzono jedynie na 2 obszarach (intensywność C), w 2017 roku, choć odnotowano ich obecność w 7 obszarach. Większy wpływ na siedlisko miały rodzime gatunki ekspansywne, wykazane jako istotne w 13 obszarach. Oddziaływania spowodowane przez człowieka, to najczęściej związane z obniżeniem poziomu wód i przesuszeniem siedliska (oddziaływanie negatywne), kodowane na 8 sposobów, wskazujących zarówno skutki, jak i przyczyny tego zjawiska. W obu okresach obserwacji oddziaływanie takie było notowane na prawie wszystkich obszarach. W 2009 roku stwierdzono tego typu oddziaływanie łącznie na 19 obszarach, a w 2017 ich liczba wzrosła do 33. Na 1 obszarze, tylko w 2009 roku, odnotowano wypalanie – jako czynnik pozytywnie wpływający na siedlisko – powoduje ono usuwanie nierozłożonych części roślin.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Na 6 obszarach w 2017 roku wykazano brak oznak wykonania zaproponowanych wcześniej działań ochronnych, a na 7 wskazano na ich wykonanie. Było to głównie odkrzaczanie powierzchni młak. Stosunkowo często notowanym oddziaływaniem było koszenie z różną intensywnością, wykazywane poprzednio na 13 obszarach, a aktualnie na 15. Równocześnie na 12 obszarach w 2017 roku (poprzednio na 2) zaznaczono zaniechanie koszenia (pojawily się wyraźne oznaki jego zaprzestania). Pozostałe typy oddziaływań były notowane na pojedynczych obszarach, i choć są obecne, to nie mają większego znaczenia w skali regionu.

3. Stan i zmiany w czasie w zakresie i intensywności poszczególnych przewidywanych zagrożeń dla siedliska na obszarach Natura 2000

Na badanych obszarach stwierdzono łącznie w obu okresach obserwacji 55 typów zagrożeń (w tym część z nich kodowana na różne sposoby). Większość z nich była odnotowywana w obu okresach obserwacji. Od 2009 roku wzrosła liczba obszarów z 19 do 31, na których odnotowano istotne zagrożenia. Na ok. 20% obszarów nie odnotowano istotnych zagrożeń w 2017 roku. Nastąpił też wzrost intensywności zagrożeń: z 10 obszarów do 18 z intensywnością A, z 14 obszarów do 19 z intensywnością B i z 13 do 22 obszarów z intensywnością C.

Spośród zagrożeń naturalnych, najczęściej wskazywano na zagrożenie sukcesją (wzrost z 7 obszarów do 30). Znacznie rzadziej (7 obszarów w 2017 roku) za zagrożenie uznano susze i zmniejszenie ilości opadów – był to efekt kilku poprzednich suchych i gorących lat. Zagrożenie wzrostem zakwaszenia i eutrofizację, uznano za zagrożenie na 4-6 obszarów, podobnie jak w poprzednim okresie.

Do najistotniejszych zagrożeń antropogenicznych zalicza się te, wpływające na niekorzystne zmiany stosunków wodnych, a więc osuszenie terenu, przyspieszanie spływu wód, i inne modyfikacje systemu hydrologicznego, łącznie na 33 obszarach (w 2009 roku na 19). Takie zmiany zwykle zapoczątkowują niekorzystne przemiany siedliska. Na 6 obszarach w 2017 roku wykazano brak oznak wykonania zaproponowanych wcześniej działań ochronnych, co w dłuższej perspektywie czasowej negatywnie wpłynie na stan ochrony siedliska. Na 12 stanowiskach w 2017 roku (poprzednio na 2) uznano zaniechanie koszenia (już pojawiły się wyraźne oznaki jego zaprzestania), co także finalnie doprowadzi do zarośnięcia siedliska. Pozostałe typy zagrożeń były notowane na pojedynczych stanowiskach, i choć są obecne, to nie mają większego znaczenia w skali regionu.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

III.A.2. STAN OCHRONY I JEGO PARAMETRY W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM KONTYNENTALNYM NA OBSZARACH NATURA 2000

1. Stan i zmiany w czasie parametru Powierzchnia siedliska na obszarach Natura 2000

Na ok. 40% obszarów Powierzchnia siedliska została uznana za stabilną i oceniona na FV – stan właściwy. Poprzednio taką ocenę uzyskało ok. 25%, brak wówczas było możliwości zaobserwowania zmian i oceniano parametr ekspercko, opierając się na własnych obserwacjach z poprzednich lat i odnoszono do aktualnej powierzchni zajmowanej przez siedlisko. Mniej obszarów zostało ocenionych natomiast na ocenę U1 (aktualnie 38%, a poprzednio 54%). Najmniej obszarów ma oceny U2 – stan zły, bo ok. 9% aktualnie i 21% w poprzednim okresie obserwacji. W 3 przypadkach (Rudawy Janowickie, Lasy Sobiborskie, Ostoja Bagno Całowanie) ocena parametru została zmieniona z U2 na XX, a w Górach Kamiennych z U1 na XX, ze względu na brak wystarczających danych dla sporządzenia raportu (poprzednio oceny były wystawione na podstawie danych własnych ekspertów). W obszarach: Dolina Sieniochy, Puszcza Romincka i Ostoja Welska ocena parametru poprawiła się z U1 na FV. W obszarze Dolina Łupawy z U2 na U1, a na Poligonie w Okonku z U2 na FV. Pogorszenie oceny nastąpiło tylko w 1 przypadku (Dolina Pliszki) z U1 na U2.

W 8 obszarach: Łąki nad Szyszlą, Kamień, Bagna Orońskie, Ostoja Knyszyńska, Dolina Słupi, Źródłiska Wzgórz Sokólskich, Ostoja Zapceńska, Ostoja Napiwodzko-Ramucka raporty dla oceny stanu siedliska w obszarach Natura 2000 były sporządzane po raz pierwszy, gdyż obszary te zostały utworzone po 2009 roku.

2. Stan i zmiany w czasie parametru Struktura i funkcje siedliska na obszarach Natura 2000

W 2017 roku tylko ok. 9% obszarów zostało ocenionych na FV pod względem parametru Struktura i funkcje. Poprzednio takich obszarów było blisko 13%. Na U1 – stan niezadowolający, oceniono 50% obszarów w 2009 roku i tylko niecałe 38% obszarów w 2017 roku. Natomiast na U2 oceniono w obu okresach podobną część obszarów: ok. 40% obszarów w 2017 roku, i ok. 38% w 2009 roku. W 3 przypadkach (Rudawy Janowickie, Lasy Sobiborskie, Góry Kamiennie) ocena parametru została zmieniona z U1 na XX, a w Ostoi Bagno Całowanie z U2 na XX, ze względu na brak wystarczających danych dla sporządzenia raportu (poprzednio oceny były wystawione na podstawie danych własnych ekspertów). Tylko na 1 obszarze podwyższono ocenę parametru Struktura i funkcje w stosunku do poprzedniego okresu: z U2 na U1 w Dolinie Ilanki. Natomiast w 2 obszarach nastąpiło pogorszenie ocen: z U1 na U2 na Torfowisku Sobowice i z FV na U1 w Uroczyskach Puszczy Drawskiej. W 8 obszarach: Łąki nad Szyszlą, Kamień, Bagna Orońskie, Ostoja Knyszyńska, Dolina Słupi, Źródłiska Wzgórz Sokólskich, Ostoja Zapceńska, Ostoja Napiwodzko-Ramucka raporty dla oceny stanu siedliska w obszarach Natura 2000 były sporządzane po raz pierwszy, gdyż obszary te zostały utworzone po 2009 roku.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

3. Stan i zmiany w czasie parametru Perspektywy ochrony na obszarach Natura 2000

W obu okresach obserwacji parametr Perspektywy ochrony został oceniony na FV na niewielkiej liczbie obszarów (po 6), co oznacza 19 aktualnie i 25 % w poprzednim okresie obserwacji. Na U1 oceniono w obu okresach po 66 % obszarów. Tylko pojedyncze zostały w obu okresach ocenione na U2 – stan zły (Ostoja Knyszyńska w 2017 r i poligon w Okonku w 2009r). Tylko na 1 obszarze Poligon w Okonku ocena perspektyw poprawiła się w stosunku do poprzedniego okresu z U2 na U1, w związku ze znaczącą poprawą Powierzchni siedliska. Pogorszyła się z FV na U1 ocena parametru w przypadku 3 obszarów, Góry Stołowe, Ostoja Poleska, Jezioro Lubie i Dolina Drawy. W 8 obszarach: Łąki nad Szyszlą, Kamień, Bagna Orońskie, Ostoja Knyszyńska, Dolina Słupi, Źródłiska Wzgórz Sokólskich, Ostoja Zapceńska, Ostoja Napiwodzko-Ramucka raporty dla oceny stanu siedliska w obszarach Natura 2000 były sporządzane po raz pierwszy, gdyż obszary te zostały utworzone po 2009 roku.

4. Stan ochrony siedliska i jego zmiany w czasie na obszarach Natura 2000

W 2017 roku tylko ok. 9 % obszarów zostało ocenionych na FV pod względem stanu ochrony. Poprzednio takich obszarów było blisko 13%. Udział obszarów ocenionych na U1 – stan niezadowolający w obu okresach kształtuje się na tym samym poziomie, ok. 38%. Natomiast na U2 – stan zły oceniono 50% w 2009 roku i ok. 40% aktualnie. Oceny po 2 obszarów zostały poniesione (z U2 do U1): Dolina Ilanki i Dolina Łupawy, oraz oceny obniżone dla Torfowisko Sobowice (U1 na U2) oraz Uroczyska Puszczy Drawskiej z FV na U1. O pogorszeniu ocen decydowała ocena parametru Struktura i funkcje, a o polepszeniu – parametr Powierzchnia siedliska w Dolinie Łupawy i Struktura i funkcja w Dolinie Ilanki.

W 8 obszarach: Łąki nad Szyszlą, Kamień, Bagna Orońskie, Ostoja Knyszyńska, Dolina Słupi, Źródłiska Wzgórz Sokólskich, Ostoja Zapceńska, Ostoja Napiwodzko-Ramucka raporty dla oceny stanu siedliska w obszarach Natura 2000 były sporządzane po raz pierwszy, gdyż obszary te zostały utworzone po 2009 roku.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

III.B. POZOSTAŁE TABELLE DOTYCZY OBSZARÓW NATURA 2000

Tab. 7 Oceny: stanu ochrony i jego parametrów na poszczególnych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym dla siedliska Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony (P1 – Powierzchnia, P2 – Specyficzna struktura i funkcje, P3 – Perspektywy ochrony, P4 – Stan ochrony (ocena ogólna))

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo	Lata	P1	P2	P3	P4
1.	PLH020004	Góry Stołowe	dolnośląskie	2009-2011 2017	U1 U1	U2 U2	FV U1	U2 U2
2.	PLH020011	Rudawy Janowickie	dolnośląskie	2009-2011 2017	U2 XX	U1 XX	U1 XX	U2 XX
3.	PLH020038	Góry Kamienne	dolnośląskie	2009-2011 2017	U1 XX	U1 XX	U1 XX	U1 XX
4.	PLH020039	Grodzcin i Homole koło Dusznik	dolnośląskie	2009-2011 2017	U1 U1	U1 U1	U1 U1	U1 U1
5.	PLH060013	Ostoja Poleska	lubelskie	2009-2011 2017	U1 U1	U1 U1	FV U1	U1 U1
6.	PLH060023	Torfowiska Chełmskie	lubelskie	2009-2011 2017	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
7.	PLH060024	Torfowisko Sobowice	lubelskie	2009-2011 2017	FV FV	U1 U2	U1 U1	U1 U2
8.	PLH060025	Dolina Sieniocy	lubelskie	2009-2011 2017	U1 FV	U2 U2	U1 U1	U2 U2
9.	PLH060042	Łąki nad Szyszłą	lubelskie	2017	FV	U2	U1	U2
10.	PLH060043	Lasy Sobiborskie	lubelskie	2009-2011 2017	U2 XX	U1 XX	U1 XX	U2 XX
11.	PLH060067	Kamień	lubelskie	2017	U2	U2	U1	U2
12.	PLH080004	Torfowisko Chłopiny	lubuskie	2009-2011 2017	U1 U1	U2 U2	U1 U1	U2 U2
13.	PLH080009	Dolina Ilanki	lubuskie	2009-2011 2017	U1 U1	U2 U1	U1 U1	U2 U1
14.	PLH080011	Dolina Pliszki	lubuskie	2009-2011 2017	U1 U2	U2 U2	U1 U1	U2 U2
15.	PLH140001	Ostoja Bagno Całowanie	mazowieckie	2009-2011 2017	U2 XX	U2 XX	U2 XX	U2 XX
16.	PLH140023	Bagna Orońskie	mazowieckie	2017	FV	U1	FV	U1
17.	PLH200005	Ostoja Augustowska	podlaskie	2009-2011 2017	U1 U1	U1 U1	U1 U1	U1 U1
18.	PLH200006	Ostoja Knyszyńska	podlaskie	2017	U2	U2	U2	U2
19.	PLH200007	Pojezierze Sejneńskie	podlaskie	2009-2011 2017	U1 U1	U2 U2	U1 U1	U2 U2
20.	PLH200008	Dolina Biebrzy	podlaskie	2009-2011	FV	U1	U1	U1

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo	Lata	P1	P2	P3	P4
				2017	FV	U1	U1	U1
21.	PLH200026	Źródłiska Wzgórz Sokólskich	podlaskie	2017	U1	U2	U1	U2
22.	PLH220026	Sandr Brdy	pomorskie	2009-2011	FV	FV	FV	FV
				2017	FV	FV	FV	FV
23.	PLH220036	Dolina Łupawy	pomorskie	2009-2011	U2	U1	U1	U2
				2017	U1	U1	U1	U1
24.	PLH220052	Dolina Słupi	pomorskie	2017	U1	U1	FV	U1
25.	PLH220057	Ostoja Zapceńska	pomorskie	2017	FV	FV	FV	FV
26.	PLH280005	Puszcza Romincka	warmińsko-mazurskie	2009-2011	U1	U1	U1	U1
				2017	FV	U1	U1	U1
27.	PLH280014	Ostoja Welska	warmińsko-mazurskie	2009-2011	U1	U1	U1	U1
				2017	FV	U1	U1	U1
28.	PLH280052	Ostoja Napiwodzko-Ramucka	warmińsko-mazurskie	2017	U1	U2	U1	U2
29.	PLH300019	Torfowisko Rzeckińskie	wielkopolskie	2009-2011	U1	U2	U1	U2
				2017	U1	U2	U1	U2
30.	PLH300021	Poligon w Okonku	wielkopolskie	2009-2011	U2	U2	U2	U2
				2017	FV	U2	U1	U2
31.	PLH320023	Jezioro Lubie i Dolina Drawy	zachodniopomorskie	2009-2011	FV	U1	FV	U1
				2017	FV	U1	U1	U1
32.	PLH320046	Uroczyska Puszczy Drawskiej	zachodniopomorskie	2009-2011	FV	FV	FV	FV
				2017	FV	U1	FV	U1
Liczba obszarów z oceną			FV	2009-2011	6	3	6	3
				2017	13	3	6	3
			U1	2009-2011	13	12	16	9
				2017	12	12	21	12
			U2	2009-2011	5	9	2	12
				2017	3	13	1	13
			XX	2017	4	4	4	4
Razem				2009-2011	24	24	24	24
				2017	32	32	32	32

Kolorem zielonym oznaczono poprawę oceny parametru, pomarańczowym pogorszenie oceny o 1 stopień, czerwonym o 2 stopnie, szarym zmianę ze stopniem XX.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Tab. 8 Aktualne oddziaływania - dane ogólne - łącznie na badanych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba obszarów	Liczba obszarów z danym wpływem i intensywnością oddziaływania															
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X			
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X
A01	Uprawa	Uprawy rolne w sąsiedztwie	2009-2011	1	1															
A03	koszenie / ścinanie trawy	Użytkowanie kośne	2009-2011	12	5	1	4			1		1								
			2017	6		3	3													
A03.01	intensywne koszenie lub intensyfikacja	Użytkowanie kośne	2017	1	1															
A03.02	nieintensywne koszenie	Użytkowanie kośne	2009-2011	1			1													
			2017	8	2	3	3													
A03.03	zaniechanie / brak koszenia	Zarzucenie użytkowania	2009-2011	2	1 1															
			2017	12	9 2 1															
A04	wypas	Bydło	2017	1	1															
A04.02.01	nieintensywny wypas bydła		2009-2011	1	1															
			2017	1	1															
A07	stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych	Wzrost żyzności	2009-2011	3	3															
A08	Nawożenie /nawozy sztuczne/	Wzrost żyzności	2009-2011	3	1 2															
A10	Restrukturyzacja gospodarstw rolnych	Zarzucenie gospodarowania na trudno dostępnych terenach	2009-2011	2	2															
A11	Inne rodzaje praktyk rolniczych, nie wymienione powyżej	Odkrzaczanie – działania ochronne	2017	5	1	1	1											1	1	
B	leśnictwo	Zrąb w sąsiedztwie	2009-2011	2	1 1															
B01	zalesianie terenów otwartych	nasadzenia	2009-2011	1	1															
			2017	2	1 1															
B01.01	zalesianie terenów otwartych (drzewa rodzime)	nasadzenia	2009-2011	1	1															
B02.02	wycinka lasu	Usuwanie drzew	2009-2011	1	1															
			2017	1	1															
B02.03	usuwanie podszytu	Odkrzaczanie – działania ochronne	2017	2	1															
C01.03	Wydobywanie torfu	Pozyskiwanie torfu	2009-2011	1	1															
C01.03.01	ręczne wycinanie torfu	Pozyskiwanie torfu	2009-2011	1	1															
			2017	1	1															
C01.03.02	mechaniczne usuwanie torfu	Pozyskiwanie torfu	2009-2011	1	1															
D	Transport i sieci komunikacyjne	Drogi	2009-2011	1	1															
D01	drogi, ścieżki i drogi kolejowe	Drogi lokalne	2017	1	1															
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Ścieżki i drogi lokalne	2009-2011	2	2															

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba obszarów	Liczba obszarów z danym wpływem i intensywnością oddziaływania															
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X			
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X
			2017	2	2															
D01.02	drogi, autostrady	drogi	2009-2011	1	1															
D04.02	lądowisko, heliport	transport	2009-2011	1	1															
D06	Inne formy transportu i komunikacji	Ciągniki rolnicze	2009-2011	1	1															
			2017	1	1															
E01.03	zabudowa rozproszona	Pojedyncze budynki	2009-2011	1	1															
E03.01	pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych	Dzikie wysypiska śmieci	2009-2011	1	1															
			2017	1	1															
E03.04	Inne odpady	Śmieci	2009-2011	2	2															
			2017	2	2															
E04.01	Obiekty, budynki rolnicze stanowiące element krajobrazu	Szklarnie o dużym zapotrzebowaniu na wodę	2009-2011	1	1															
F03.01	Polowanie	Penetracja terenu, płoszenie zwierzyny	2009-2011	2	2															
			2017	2	1 1															
F03.02.01	kolekcjonowanie (owadów, gadów, płazów...)	Penetracja terenu, płoszenie zwierzyny	2009-2011	1	1															
F03.02.03	chwytanie, trucie, kłusownictwo	Penetracja terenu, płoszenie zwierzyny	2009-2011	2	2															
			2017	2	2															
F04.01	plądrowanie stanowisk roślin	Niszczenie stanowisk rzadkich roślin	2009-2011	1	1															
			2017	1	1															
G02.01	pole golfowe	rekreacja	2009-2011	1	1															
G05.01	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie	wydeptywanie	2009-2011	4	1 3															
			2017	3	3															
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Brak podjętych działań	2017	6	4 2															
H04	Zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenia przenoszone drogą powietrzną	Zanieczyszczenia	2009-2011	1	1															
H06.01	uciążliwości hałasu, zanieczyszczenie hałasem	Drogi w sąsiedztwie o dużym natężeniu ruchu	2009-2011	1	1															
I01	nierodzące gatunki zaborcze	Gatunki obce, inwazyjne	2017	2	2															
I02	problematiczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	2017	13	4 5 4															

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba obszarów	Liczba obszarów z danym wpływem i intensywnością oddziaływania															
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X			
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X
J01.01	wypalanie	Wypalanie suchych nierozłożonych części roślin	2009-2011	3	1	1	1													
J02	spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	Osuszanie terenu, przyspieszanie spływu wód	2017	7										2	4	1				
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Osuszanie terenu, przyspieszanie spływu wód	2009-2011	3										1	1	1				
			2017	7										2	2	3				
J02.01.02	osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych	Osuszanie terenu, przyspieszanie spływu wód	2009-2011	5										3	2					
			2017	11										3	6	2				
J02.03	Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych	Osuszanie terenu, przyspieszanie spływu wód	2017	2											1	1				
J02.03.02	regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych	Osuszanie terenu, przyspieszanie spływu wód	2017	1											1					
J02.05	Modyfikowanie funkcjonowania wód - ogólnie	Osuszanie terenu, przyspieszanie spływu wód	2009-2011	2										2						
			2017	2		1									1					
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	Osuszanie terenu, przyspieszanie spływu wód	2009-2011	9										3	2	4				
			2017	3												3				
J02.09	Działanie słonej wody na wody podziemne	Lej depresyjny	2009-2011	3										1		2				
			2017	1												1				
J03.01	zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Przemiany siedliska	2017	4										1	2	1				
K01.04	Zatopienie	Działanie bobrów	2017	1											1					
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Sukcesja	2009-2011	3											2	1				
			2017	12										6	2	4				
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja	2009-2011	4										3	1					
			2017	18										8	8	2				
K02.02	nagromadzenie materii organicznej	Nierozłożone części roślin	2009-2011	1											1					
			2017	2											2					
K02.03	eutrofizacja (naturalna)	Wzrost żyzności	2009-2011	6										1	5					
			2017	6											5	1				
K02.04	zakwaszenie (naturalne)	Ekspansja torfowców	2009-2011	4										1	3					
			2017	6											4	2				

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba obszarów	Liczba obszarów z danym wpływem i intensywnością oddziaływania															
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X			
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X
K04.05	szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną)	Zgryzanie, buchtowanie	2009-2011	5		2	2								1					
			2017	6	1	2	3													
M01.02	susze i zmniejszenie opadów	Zmiany klimatyczne/pogodowe	2017	7										1	6					
Razem			2009-2011	20	6	4	7		1	1	1		1	1	1					
			2017	31	4	8	8						18	19	22					

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Tab. 8A Zmiany aktualnych oddziaływań łącznie na obszarach Natura 2000, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym kontynentalnym pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Liczba obszarów z oddziaływaniem w latach 2016-2017	Liczba obszarów, na których nie nastąpiła zmiany	Liczba obszarów, na których nastąpiła poprawa, w tym w intensywności	Liczba obszarów, na których nastąpiło pogorszenie, w tym w intensywności
A01	Uprawa	Działki rolne			1	
A03	koszenie / ścinanie trawy	Użytkowanie kośne	6	2	3	7
A03.01	intensywne koszenie lub intensyfikacja	Użytkowanie kośne	1			1
A03.02	nieintensywne koszenie	Użytkowanie kośne	6	1	5	
A03.03	zaniechanie / brak koszenia	Brak koszenia	9	1		8
A04	wypas	Bydło	1			1
A04.02.01	nieintensywny wypas bydła		1	1		
A07	stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych	Wzrost żyzności			3	
A08	Nawożenie /nawozy sztuczne/	Wzrost żyzności			3	
A10	Restrukturyzacja gospodarstw rolnych	Zarzucenie użytkowania w trudniej dostępnych miejscach			2	
A11	Inne rodzaje praktyk rolniczych, nie wymienione powyżej	Odkrzaczanie – działania ochronne	5		3	2
B	leśnictwo	Zrąb w sąsiedztwie		2		
B01	zalesianie terenów otwartych	nasadzenia	1	1		
B01.01	zalesianie terenów otwartych (drzewa rodzime)	nasadzenia			1	
B02.02	wycinka lasu	Zrąb w sąsiedztwie	1	1		
B02.03	usuwanie podszytu	Odkrzaczanie – działania ochronne	2		1	1
C01.03	Wydobywanie torfu	Pozyskiwanie torfu			1	
C01.03.01	ręczne wycinanie torfu	Pozyskiwanie torfu	1	1		
C01.03.02	mechaniczne usuwanie torfu	Pozyskiwanie torfu			1	
D	Transport i sieci komunikacyjne	drogi			1	
D01	drogi, ścieżki i drogi kolejowe	Ścieżki i drogi lokalne	1			1
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Ścieżki, szlaki	2	2		
D01.02	drogi, autostrady	Drogi			1	
D04.02	lądowisko, heliport				1	
D06	Inne formy transportu i komunikacji	Ciągnik rolniczy	1		1	
E01.03	zabudowa rozproszona	Pojedyncze budynki			1	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Liczba obszarów z oddziaływaniem w latach 2016-2017	Liczba obszarów, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba obszarów, na których nastąpiła poprawa, w tym w intensywności	Liczba obszarów, na których nastąpiło pogorszenie, w tym w intensywności
E03.01	pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych	Dziki wysypiska	1		1	1
E03.04	Inne odpady	Śmieci	2	2		
E04.01	Obiekty, budynki rolnicze stanowiące element krajobrazu	Szklarnie z dużym zapotrzebowaniem na wodę			1	
F03.01	Polowanie	Penetracja terenu, płoszenie zwierzyny	2	1	1	1
F03.02.01	kolekcjonowanie (owadów, gadów, płazów...)	Penetracja terenu, płoszenie zwierzyny			1	
F03.02.03	chwytanie, trucie, kłusownictwo	Penetracja terenu, płoszenie zwierzyny	2	2		
F04.01	plądrowanie stanowisk roślin	Niszczenie stanowisk rzadkich roślin	1		1	
G02.01	pole golfowe	Rekreacja			1	
G05.01	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie	Wydeptywanie	3	3	1	
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Brak działań wskazanych poprzednio	2			2
H04	Zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenia przenoszone drogą powietrzną	Zanieczyszczenie			1	
H06.01	uciążliwości hałasu, zanieczyszczenie hałasem	Drogi o dużym natężeniu ruchu			1	
I01	nierodzące gatunki zaborcze	Gatunki obce, inwazyjne	1			1
I02	problematiczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	6			6
J01.01	wypalanie	Wypalanie nierozłożonych części roślin				3
J02	spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	Osuszanie terenu, przyspieszenie spływu wód	3			3
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Osuszanie terenu, przyspieszenie spływu wód	4		3	3

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Liczba obszarów z oddziaływaniem w latach 2016-2017	Liczba obszarów, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba obszarów, na których nastąpiła poprawa, w tym w intensywności	Liczba obszarów, na których nastąpiło pogorszenie, w tym w intensywności
J02.01.02	osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych	Osuszanie terenu, przyspieszenie spływu wód	7	2	2	3
J02.03	Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych	Osuszanie terenu, przyspieszenie spływu wód	2			2
J02.05	Modyfikowanie funkcjonowania wód - ogólnie	Osuszanie terenu, przyspieszenie spływu wód	2		3	1
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	Osuszanie terenu, przyspieszenie spływu wód	3	3	6	
J02.09	Działanie słonej wody na wody podziemne	Lej depresyjny	1	1	2	
J03.01	zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Przemiany siedliska	2			2
K01.04	Zatopienie	Działanie bobrów	1			1
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Sukcesja	8	1		7
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja	12	4		8
K02.02	nagromadzenie materii organicznej	Nierozłożone części roślin	1		1	1
K02.03	eutrofizacja (naturalna)	Wzrost żyzności	5	5	1	
K02.04	zakwaszenie (naturalne)	Ekspansja torfowców	4	3	1	
K04.05	szkody wyrządzone przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną)	Zgryzanie, buchtowanie	4	4	1	
M01.02	susze i zmniejszenie opadów	Zmiany klimatyczne/ pogodowe	2			2
Razem			24	12	18	22

UWAGI:

Brak zmian w ocenach, ich poprawę lub pogorszenie stwierdzano tak jak w przypadku analizy zmian ocen oddziaływań dla stanowisk (tab. 4A)

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Tab. 9 Przewidywane zagrożenia - dane ogólne - łącznie na obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Kod	Zagrożenie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba obszarów	Liczba obszarów z intensywnością zagrożenia			
					A	B	C	X
A01	Uprawa	Działki rolne	2009-2011	1			1	
A03	koszenie / ścinanie trawy	Użytkowanie kośne	2009-2011	1	1			
A03.01	intensywne koszenie lub intensyfikacja	Użytkowanie kośne	2017	1		1		
A03.03	zaniechanie / brak koszenia	Brak użytkowania kośnego	2009-2011	2	1	1		
			2017	12	9	2	1	
A04	wypas	Bydło	2017	1			1	
A04.02.01	nieintensywny wypas bydła		2009-2011	1			1	
			2017	1			1	
A07	stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych	Wzrost żyzności	2009-2011	3			3	
A08	Nawożenie /nawozy sztuczne/	Wzrost żyzności	2009-2011	3	1		2	
A10	Restrukturyzacja gospodarstw rolnych	Zarzucenie gospodarowania na trudniej dostępnych terenach	2009-2011	2			2	
A11	Inne rodzaje praktyk rolniczych, nie wymienione powyżej	Działania ochronne - odkrzaczenie	2017	2		1	1	
B01	zalesianie terenów otwartych	nasadzenia	2009-2011	1		1		
			2017	2	1	1		
B01.01	zalesianie terenów otwartych (drzewa rodzime)	nasadzenia	2009-2011	1	1			
B02.02	wycinka lasu	Zrąb w sąsiedztwie	2009-2011	1			1	
			2017	1			1	
B02.03	usuwanie podszytu	Działania ochronne - odkrzaczenie	2017	1			1	
C01.03	Wydobywanie torfu	Pozyskanie torfu	2009-2011	1	1			
C01.03.01	ręczne wycinanie torfu	Pozyskanie torfu	2009-2011	1			1	
			2017	1			1	
C01.03.02	mechaniczne usuwanie torfu	Pozyskanie torfu	2009-2011	1	1			
D	Transport i sieci komunikacyjne	Drogi	2009-2011	1			1	
D01	drogi, ścieżki i drogi kolejowe	Drogi lokalne, ścieżki	2017	1			1	
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Ścieżki, szlaki	2009-2011	2			2	
			2017	2			2	
D01.02	drogi, autostrady	Drogi	2009-2011	1			1	
D04.02	lądowisko, heliport		2009-2011	1		1		
D06	Inne formy transportu i komunikacji	Ciągnik rolniczy	2009-2011	1		1		
			2017	1			1	
E01.03	zabudowa rozproszona	Pojedyncze zabudowania	2009-2011	1		1		

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Kod	Zagrożenie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba obszarów	Liczba obszarów z intensywnością zagrożenia			
					A	B	C	X
E03.01	pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych	Dzikię wysypiska	2009-2011 2017	1 1		1		1
E03.04	Inne odpady	Śmieci	2009-2011 2017	2 2				2 2
E04.01	Obiekty, budynki rolnicze stanowiące element krajobrazu	Szklarnie z dużym zapotrzebowaniem na wodę	2009-2011	1	1			
F03.01	Polowanie	Penetracja terenu, płoszenie zwierzyny	2009-2011 2017	2 2		2 1		1
F03.02.01	kolekcjonowanie (owadów, gadów, płazów...)	Penetracja, płoszenie	2009-2011	1		1		
F03.02.03	chwytywanie, trucie, kłusownictwo	Penetracja, płoszenie	2009-2011 2017	2 2				2 2
F04.01	plądrowanie stanowisk roślin	Niszczenie stanowisk rzadkich roślin	2009-2011 2017	1 1		1		1
G02.01	pole golfowe	rekreacja	2009-2011	1		1		
G05.01	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie	Wydeptywanie	2009-2011 2017	4 3		1		3 3
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Brak działań wskazanych poprzednio	2017	6	4			2
H04	Zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenia przenoszone drogą powietrzną	zanieczyszczenia	2009-2011	1				1
H06.01	uciążliwości hałasu, zanieczyszczenie hałasem	Drogi o dużym natężeniu ruchu	2009-2011	1				1
I01	nierodzące gatunki zaborcze	Gatunki obce, inwazyjne	2017	2				2
I02	problematiczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	2017	13	4	5		4
J02	spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	Osuszenie, przyspieszenie spływu wód	2017	7	2	4		1
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Osuszenie, przyspieszenie spływu wód	2009-2011 2017	3 7	1 2	1 2		1 3
J02.01.02	osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych	Osuszenie, przyspieszenie spływu wód	2009-2011 2017	5 11	3 3	2 6		2
J02.03	Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych	Osuszenie, przyspieszenie spływu wód	2017	2		1		1
J02.03.02	regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych	Osuszenie, przyspieszenie spływu wód	2017	1		1		

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Kod	Zagrożenie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba obszarów	Liczba obszarów z intensywnością zagrożenia			
					A	B	C	X
J02.05	Modyfikowanie funkcjonowania wód - ogólnie	Osuszenie, przyspieszenie spływu wód	2009-2011 2017	2 1	2	1		
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	Osuszenie, przyspieszenie spływu wód	2009-2011 2017	9 3	3	2	4 3	
J02.09	Działanie słonej wody na wody podziemne	Lej depresyjny	2009-2011 2017	3 1	1		2 1	
J03.01	zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Przemiany siedliska	2017	4	1	2	1	
K01.04	Zatopienie	Działanie bobrów	2017	1		1		
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Sukcesja	2009-2011 2017	3 12	6	2 2	1 4	
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja	2009-2011 2017	4 18	3 8	1 8	2	
K02.02	nagromadzenie materii organicznej	Nierozłożone części roślin	2009-2011 2017	1 2		1 2		
K02.03	eutrofizacja (naturalna)	Wzrost żyzności	2009-2011 2017	6 6	1	5 5	1	
K02.04	zakwaszenie (naturalne)	Ekspansja torfowców	2009-2011 2017	4 6	1	3 4	2	
K04.05	szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną)	Buchtowanie, zgryzanie	2009-2011	1			1	
M01.02	susze i zmniejszenie opadów	Zmiany pogodowe/klimatyczne	2017	7		1	6	
Razem			2009-2011 2017	19 31	10 18	14 19	13 22	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Tab. 9A Zmiany zagrożeń łącznie na tych samych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Kod	Przewidywane zagrożenie	Uszczegółowienie	Liczba obszarów razem	Liczba obszarów, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba obszarów, na których nastąpiła poprawa w intensywności	Liczba obszarów, na których nastąpiło pogorszenie w intensywności
A01	Uprawa	Działki rolne	1		1	
A03	koszenie / ścinanie trawy	Użytkowanie kośne	1		1	
A03.01	intensywne koszenie lub intensyfikacja	Użytkowanie kośne	1			1
A03.03	zaniechanie / brak koszenia	Brak użytkowania kośnego	9	1		8
A04	wypas	Bydło	1			1
A04.02.01	nieintensywny wypas bydła	Wypas bydła	1	1		
A07	stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych	Wzrost żyzności	3		3	
A08	Nawożenie /nawozy sztuczne/	Wzrost żyzności	3		3	
A10	Restrukturyzacja gospodarstw rolnych	Zarzucenie użytkowania trudniej dostępnych miejsc	2		2	
A11	Inne rodzaje praktyk rolniczych, nie wymienione powyżej	Odkrzaczanie – działania ochronne	2			2
B01	zalesianie terenów otwartych	Nasadzenia	1	1		
B01.01	zalesianie terenów otwartych (drzewa rodzime)	Nasadzenia	1		1	
B02.02	wycinka lasu	Zrąb w sąsiedztwie	1	1		
B02.03	usuwanie podszytu	Odkrzaczanie – działania ochronne	1			1
C01.03	Wydobywanie torfu	Pozyskiwanie torfu	1		1	
C01.03.01	ręczne wycinanie torfu	Pozyskiwanie torfu	1	1		
C01.03.02	mechaniczne usuwanie torfu	Pozyskiwanie torfu	1		1	
D	Transport i sieci komunikacyjne	Drogi	1		1	
D01	drogi, ścieżki i drogi kolejowe	Ścieżki, drogi lokalne	1			1
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	Ścieżki, szlaki	2	2		
D01.02	drogi, autostrady	Drogi	1		1	
D04.02	lądowisko, heliport		1		1	
D06	Inne formy transportu i komunikacji	Ciągniki rolnicze	1		1	
E01.03	zabudowa rozproszona	Pojedyncze zabudowania	1		1	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Kod	Przewidywane zagrożenie	Uszczegółowienie	Liczba obszarów razem	Liczba obszarów, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba obszarów, na których nastąpiła poprawa w intensywności	Liczba obszarów, na których nastąpiło pogorszenie w intensywności
E03.01	pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych	Dzikię wysypiska	2		1	1
E03.04	Inne odpady	Śmieci	2	2		
E04.01	Obiekty, budynki rolnicze stanowiące element krajobrazu	Szklarnie z dużym zapotrzebowaniem na wodę	1		1	
F03.01	Polowanie	Penetracja terenu, płoszenie zwierzyny	3	1	1	1
F03.02.01	kolekcjonowanie (owadów, gadów, płazów...)	Penetracja terenu, płoszenie zwierzyny	1		1	
F03.02.03	chwytywanie, trucie, kłusownictwo	Penetracja terenu, płoszenie zwierzyny	2	2		
F04.01	plądrowanie stanowisk roślin	Niszczenie stanowisk rzadkich roślin	1		1	
G02.01	pole golfowe	rekreacja	1		1	
G05.01	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie	Wydeptywanie	4	3	1	
G05.07	niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Brak działań wskazanych wcześniej	2			2
H04	Zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenia przenoszone drogą powietrzną	Zanieczyszczenia	1		1	
H06.01	uciążliwości hałasu, zanieczyszczenie hałasem	Drogi o dużym natężeniu ruchu	1		1	
I01	nierodzące gatunki zaborcze	Gatunki obce, inwazyjne	1			1
I02	problematiczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne	6			6
J02	spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	3			3
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	6		3	3

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230 w regionie kontynentalnym

Kod	Przewidywane zagrożenie	Uszczegółowienie	Liczba obszarów razem	Liczba obszarów, na których nie nastąpiła zmiany	Liczba obszarów, na których nastąpiła poprawa w intensywności	Liczba obszarów, na których nastąpiło pogorszenie w intensywności
J02.01.02	osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	7	2	2	3
J02.03	Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	2			2
J02.05	Modyfikowanie funkcjonowania wód - ogólnie	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	3		2	1
J02.06	Pobór wód z wód powierzchniowych	Osuszanie, przyspieszanie spływu wód	9	3	6	
J02.09	Działanie słonej wody na wody podziemne	Leje depresyjne	3	1	2	
J03.01	zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Przemiany siedliska	2			2
K01.04	Zatopienie	Działanie bobrów	1			1
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Sukcesja	8	1		7
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja	12	4		8
K02.02	nagromadzenie materii organicznej	Nierozłożone części roślin	2		1	1
K02.03	eutrofizacja (naturalna)	Wzrost żyzności	6	5	1	
K02.04	zakwaszenie (naturalne)	Ekspansja torfowców	4	3	1	
K04.05	szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną)	Zgryzanie, buchtowanie	1		1	
M01.02	susze i zmniejszenie opadów	Zmiany klimatu/pogodowe	2			2
Razem			24	11	12	20

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230, cała Polska - podsumowanie

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230, cała Polska - podsumowanie

IV. PODSUMOWANIE INFORMACJI O STWIERDZONYCH GATUNKACH OBCYCH INWAZYJNYCH

Tab. 10 Lista gatunków obcych inwazyjnych stwierdzonych łącznie na stanowiskach w trakcie monitoringu siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, monitoring skończony

Obszar Natura 2000	ID stanowiska	Nazwa stanowiska	Region	Lata	Nazwa polska	Nazwa łacińska
PLH020004 Góry Stołowe	5948	Darnków	CON	2017	Niecierpek drobnokwiatowy	<i>Impatiens parviflora</i> DC.
PLH140001 Ostoja Bagno Całowanie	2086	Bagno Całowanie - Bąki	CON	2017	Nawłóć kanadyjska	<i>Solidago canadensis</i> L.
PLH140001 Ostoja Bagno Całowanie	2110	Bagno Całowanie - Trójkąt	CON	2017	Nawłóć kanadyjska	<i>Solidago canadensis</i> L.
PLH140023 Bagna Orońskie	1933	Torfy Orońskie	CON	2017	Czeremcha amerykańska	<i>Padus serotina</i> (Erhr) Borkh.
					Dąb czerwony	<i>Quercus rubra</i> L.
PLH200005 Ostoja Augustowska	2192	Kobyła Biel	CON	2017	Przymiotno białe	<i>Erigeron annuus</i> (L.) Pers.
					Przymiotno kanadyjskie	<i>Conyza canadensis</i> (L.) Cronquist
					Winobluszcz zaroślowy	<i>Parthenocissus inserta</i> (A.Kern.) Fritsch
PLH200006 Ostoja Knyszyńska	2081	Łosiniany	CON	2017	Nawłóć późna	<i>Solidago gigantea</i> Aiton
PLH220036 Dolina Łupawy	1982	Bukowina1	CON	2017	Kroplik żółty	<i>Mimulus guttatus</i> DC.

Obecność gatunków obcych stwierdzono na 7 stanowiskach lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Po raz pierwszy zostały one odnotowane w 2017 roku. Jedynie w 1 przypadku stanowisko Bukowina 1 w Dolinie Łupawy obecność gatunku – kroplika żółtego stanowi istotne zagrożenie, gdyż ma on potencjał inwazyjny. W pozostałych przypadkach przesuszenie siedliska sprzyja rozprzestrzenianiu się takich gatunków jak nawłóć, czy winobluszcz, a zwiększone zwarcie drzew i krzewów promuje pojawianie się niecierpka drobnokwiatowego, czeremchy amerykańskiej czy dębu czerwonego. Łącznie na monitorowanych stanowiskach stwierdzono 9 gatunków obcych, z czego tylko nawłóć kanadyjska była stwierdzona na 2 stanowiskach. Pozostałe gatunki odnotowano na po 1 stanowisku. Tylko na 2 stanowiskach stwierdzono więcej niż 1 gatunek obcy na stanowisku – były to: Torfy Orońskie (2 gatunki) i Kobyła Biel (3 gatunki).

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230, cała Polska - podsumowanie

Tab. 10A Liczba stanowisk siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230, na których stwierdzono poszczególne gatunki obce, wg okresów badawczych, monitoring skończony

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	2017
1.	Czeremcha amerykańska	<i>Padus serotina</i> (Erhr) Borkh.	1
2.	Dąb czerwony	<i>Quercus rubra</i> L.	1
3.	Kroplik żółty	<i>Mimulus guttatus</i> DC.	1
4.	Nawłóć kanadyjska	<i>Solidago canadensis</i> L.	2
5.	Nawłóć późna	<i>Solidago gigantea</i> Aiton	1
6.	Niecierpek drobnokwiatowy	<i>Impatiens parviflora</i> DC.	1
7.	Przymiotno białe	<i>Erigeron annuus</i> (L.) Pers.	1
8.	Przymiotno kanadyjskie	<i>Coryza canadensis</i> (L.) Cronquist	1
9.	Winobluszcz zaroślowy	<i>Parthenocissus inserta</i> (A.Kern.) Fritsch	1

V. UWAGI DO METODYKI I PROPOZYCJE ZMIAN RZECZYWISTYCH I INNYCH NA PODSTAWIE PROWADZONYCH BADAŃ

Postuluje się rezygnację ze wskaźnika Zakres pH, gdyż jest to wskaźnik uznawany za kardynalny i w związku z tym mający istotny wpływ na oceny stanu na stanowisku. Zależy głównie od rodzaju podłoża i sposobu zasilania siedliska w wodę. W różnych częściach torfowiska wyniki pomiarów są różne, a ich rozrzut niejednokrotnie na tyle duży, że wskazuje na różne oceny. Pomiar jednokrotny w ciągu sezonu jest niemiernodajny, gdyż jest silnie zależny od warunków pogodowych. Po opadach mierzony jest w istocie zakres pH deszczówki; w okresach suszy są problemy z pomiarem tej wartości i realnie mierzone jest pH warstwy podłoża. Zły stan tego wskaźnika nie zawsze wskazuje na zły stan siedliska np. Hala Cebulowa, gdzie wszystkie wskaźniki oceniono na FV, jedynie zakres pH ma oceniony na U2 i całe stanowisko ocenione na U2. O zakwaszeniu siedliska lepiej świadczy obecność gatunków, których optimum występowania jest związane z niższymi wartościami pH, głównie torfowców (ich obecność jest ujęta w innym wskaźniku).

W regionie alpejskim można zrezygnować ze wskaźnika Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcji, gdyż siedlisko jest tu z natury małopowierzchniowe, i powinno być badane w 3, nawet izolowanych od siebie płatach (3 młaki). Obecność wokół nich innych siedlisk nie obniża ich wartości. W przypadku takich układów przestrzennych w regionie kontynentalnym także należy stosować tę zasadę, i wówczas wskaźnik powinien otrzymać ocenę XX. Ocena wskaźnika powinna być zarezerwowana jedynie do zmian powierzchni siedliska na transekcji.

Postuluje się zmiany waloryzacji wskaźników: Ekspansja krzewów i podrostu drzew: FV – do 5%, U1 – 5-20%, i U2 większe niż 20%

Gatunki ekspansywnych roślin zielnych: FV – do 5%, U1 – 5-15%, i U2 większe niż 15%

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230, cała Polska - podsumowanie

VI. SKUTECZNOŚĆ PODJĘTYCH DZIAŁAŃ OCHRONNYCH ORAZ PROPOZYCJE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH

Na ponad połowie stanowisk stwierdzono obecność śladów wskazujących na wykonywanie działań ochronnych, które poprawiają stan ochrony siedliska, lub przynajmniej hamują jego pogarszanie się. W płatach siedliska są prowadzone działania ochronne różnego typu: najczęściej są to: koszenie (ponad 30 stanowisk) w ramach programów rolnośrodowiskowych lub programów dedykowanych ochronie siedlisk, usuwanie nalotu drzew i odkrzaczanie (ponad 20 stanowisk) oraz poprawa stosunków wodnych – renowacja zastawek lub ich wykonanie (ponad 10 stanowisk). Na niektórych stanowiskach są wykonywane kompleksowe działania np. na stanowiskach: Śniatycze, Rudla II i III, Perespa I i II, w sezonie jesienno-zimowym 2017/2018 na nieużytkowanej części planowane jest przeprowadzenie działań ochronnych polegających na koszeniu, usuwaniu nalotu i podrostu drzew i krzewów oraz budowie zastawek na rowach okalających kompleks w ramach projektu „Ochrona torfowisk alkalicznych (7230) południowej Polski” realizowanego przez Klub Przyrodników.

Na stanowisku Stare Biele - brak działań ochronnych. Usuwanie zakrzaczeń i podrostu drzew, koszenie oraz budowa progu piętrzącego planowane w projekcie LIFE "Ochrona torfowisk alkalicznych w młodogłacjalnym krajobrazie Polski północnej" (Klub Przyrodników) zostało uniemożliwione przez zarządzającego gruntem - Lasy Państwowe. RDLP Białystok nie wyraziła zgody na przeprowadzenie zabiegów.

Postulowane jest kontynuowanie działań jak opisane powyżej, w obiektach już objętych programami i rozszerzanie ich na pozostałe stanowiska.

VII. INNE UWAGI

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230, cała Polska - podsumowanie

VIII. WYKONAWCY MONITORINGU

Tab. 11 Eksperti lokalni badanych stanowisk siedliska przyrodniczego Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230 wg obszarów Natura 2000, monitoring skończony

Lp.	Region biogeograficzny	Nazwa obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo, kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	2009-2011	2017
1.	ALP	PLC120002	Pieniny	małopolskie Pieniny	1874	Pod Ociemne	Grzegorz Vončina	Grzegorz Vončina
2.	ALP	PLC120002	Pieniny	małopolskie Pieniny	1940	Roplichta	Grzegorz Vončina	Grzegorz Vončina
3.	ALP	PLC120002	Pieniny	małopolskie Pieniny	1942	Za Stronią	Grzegorz Vončina	Grzegorz Vončina
4.	ALP	PLC120002	Pieniny	małopolskie Pieniny	1945	Zaukier	Grzegorz Vončina	Grzegorz Vončina
5.	ALP	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	2181	Wołosate	Anna Koczur	Joanna Korzeniak
6.	ALP	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	2182	Wetlina	Anna Koczur	Joanna Korzeniak
7.	ALP	PLH120016	Torfowiska Orawsko-Nowotarskie	małopolskie Kotlina Orawsko-Nowotarska	2141	Puścizna Rękowiańska południe	Anna Koczur	Joanna Perzanowska
8.	ALP	PLH120016	Torfowiska Orawsko-Nowotarskie	małopolskie Kotlina Orawsko-Nowotarska	2142	Bory Wylewisko	Anna Koczur	Joanna Perzanowska
9.	ALP	PLH120016	Torfowiska Orawsko-Nowotarskie	małopolskie Kotlina Orawsko-Nowotarska	2151	Baligówka	Anna Koczur	Joanna Perzanowska
10.	ALP	PLH120016	Torfowiska Orawsko-Nowotarskie	małopolskie Kotlina Orawsko-Nowotarska	2164	Puścizna Rękowiańska północ	Anna Koczur	Joanna Perzanowska
11.	ALP	PLH120018	Ostoja Gorczańska	małopolskie Gorce	2388	Hala Turbacz	Jan Loch	Grażyna Polczyńska-Konior
12.	ALP	PLH120018	Ostoja Gorczańska	małopolskie Gorce	2395	Kocurka	Jan Loch	Grażyna Polczyńska-Konior
13.	ALP	PLH120018	Ostoja Gorczańska	małopolskie Gorce	2396	Jamne	Jan Loch	Grażyna Polczyńska-Konior
14.	ALP	PLH120019	Ostoja Popradzka	małopolskie Beskid Sądecki	1910	Dolina Szczawniczka	Anna Tyc	Grzegorz Vončina
15.	ALP	PLH120019	Ostoja Popradzka	małopolskie Beskid Sądecki	2054	Nad Łomnicą	Anna Tyc	Grzegorz Vončina

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230, cała Polska - podsumowanie

Lp.	Region biogeograficzny	Nazwa obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo, kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	2009-2011	2017
16.	ALP	PLH120019	Ostoja Popradzka	małopolskie Beskid Sądecki	2056	Litawcowa	Anna Tyc	Grzegorz Vončina
17.	ALP	PLH120019	Ostoja Popradzka	małopolskie Beskid Sądecki	2057	Wierchomla Mała	Anna Tyc	Grzegorz Vončina
18.	ALP	PLH120019	Ostoja Popradzka	małopolskie Beskid Sądecki	2107	Młaczne	Anna Tyc	Grzegorz Vončina
19.	ALP	PLH120025	Małe Pieniny	małopolskie Pieniny	2032	Brysztan	Grzegorz Vončina	Grażyna Połczyńska-Konior
20.	ALP	PLH120025	Małe Pieniny	małopolskie Pieniny	2088	Durbaszka	Grzegorz Vončina	Grażyna Połczyńska-Konior
21.	ALP	PLH120025	Małe Pieniny	małopolskie Pieniny	2093	Huściawa	Grzegorz Vončina	Grzegorz Vončina
22.	ALP	PLH120025	Małe Pieniny	małopolskie Pieniny	2096	Zaskalskie	Grzegorz Vončina	Grażyna Połczyńska-Konior
23.	ALP	PLH240006	Beskid Żywiecki	śląskie Beskid Żywiecki	2147	Hala Cebulowa	Roksana Krause	Roksana Krause
24.	ALP	PLH240006	Beskid Żywiecki	śląskie Beskid Żywiecki	2148	Hala Krawcula	Roksana Krause	Roksana Krause
25.	ALP	PLH240006	Beskid Żywiecki	śląskie Beskid Żywiecki	2149	Racza	Roksana Krause	Roksana Krause
26.	ALP	PLH240006	Beskid Żywiecki	śląskie Beskid Żywiecki	2150	Złatna Huta	Roksana Krause	Roksana Krause
27.	CON	PLH020004	Góry Stołowe	dolnośląskie Góry Stołowe	2330	Pasterka	Piotr Wasiak	Michał Smoczyk
28.	CON	PLH020004	Góry Stołowe	dolnośląskie Góry Stołowe	2343	Małe Torfowisko Batorowskie	Piotr Wasiak	Michał Smoczyk
29.	CON	PLH020004	Góry Stołowe	dolnośląskie Góry Stołowe	5948	Darnków		Michał Smoczyk
30.	CON	PLH020011	Rudawy Janowickie	dolnośląskie Rudawy Janowickie	2112	Raszów	Piotr Wasiak	Stanisław Rosadziński
31.	CON	PLH020011	Rudawy Janowickie	dolnośląskie Rudawy Janowickie	2123	Dzicza Góra 1	Piotr Wasiak	Stanisław Rosadziński
32.	CON	PLH020011	Rudawy Janowickie	dolnośląskie Rudawy Janowickie	2162	Dzicza Góra 2	Piotr Wasiak	
33.	CON	PLH020011	Rudawy Janowickie	dolnośląskie Rudawy Janowickie	2300	Dzicza Góra 3	Piotr Wasiak	Stanisław Rosadziński
34.	CON	PLH020038	Góry Kamienne	dolnośląskie Góry Kamienne	2346	Jawiszówka	Piotr Wasiak	Stanisław Rosadziński

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230, cała Polska - podsumowanie

Lp.	Region biogeograficzny	Nazwa obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo, kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	2009-2011	2017
35.	CON	PLH020038	Góry Kamienne	dolnośląskie Obniżenie Ścinawki	2350	Czartowskie Skały	Piotr Wasiak	Stanisław Rosadziński
36.	CON	PLH020039	Grodzcin i Homole koło Dusznik	dolnośląskie Pogórze Orlickie	1873	Przełęcz Polskie Wrota	Michał Smoczyk	Michał Smoczyk
37.	CON	PLH020039	Grodzcin i Homole koło Dusznik	dolnośląskie Pogórze Orlickie	1893	Słoszów	Michał Smoczyk	Michał Smoczyk
38.	CON	PLH060013	Ostoja Poleska	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawska	2017	Bagno Staw 1	Danuta Urban	Wojciech Mróz
39.	CON	PLH060013	Ostoja Poleska	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawska	2018	Bagno Staw 2	Danuta Urban	Wojciech Mróz
40.	CON	PLH060013	Ostoja Poleska	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawska	2022	Bagno Bubnów 2	Danuta Urban	Wojciech Mróz
41.	CON	PLH060013	Ostoja Poleska	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawska	2024	Bagno Bubnów 1	Danuta Urban	Wojciech Mróz
42.	CON	PLH060023	Torfowiska Chełmskie	lubelskie Obniżenie Dubienki	2363	Okszków	Alicja Buczek	Wojciech Mróz
43.	CON	PLH060023	Torfowiska Chełmskie	lubelskie Obniżenie Dubienki	2364	Bagno Serebryskie	Alicja Buczek	Wojciech Mróz
44.	CON	PLH060024	Torfowisko Sobowice	lubelskie Pagóry Chełmskie	2277	Sobowice	Alicja Buczek	Wojciech Mróz
45.	CON	PLH060025	Dolina Sieniochy	lubelskie Kotlina Hrubieszowska	2165	Perespa I	Wiaczesław Michalczuk	Filip Jarzombkowski
46.	CON	PLH060025	Dolina Sieniochy	lubelskie Kotlina Hrubieszowska	2166	Perespa II	Wiaczesław Michalczuk	Filip Jarzombkowski
47.	CON	PLH060025	Dolina Sieniochy	lubelskie Kotlina Hrubieszowska	2167	Rudka II	Wiaczesław Michalczuk	Filip Jarzombkowski
48.	CON	PLH060025	Dolina Sieniochy	lubelskie Kotlina Hrubieszowska	2168	Rudka III	Wiaczesław Michalczuk	Filip Jarzombkowski
49.	CON	PLH060025	Dolina Sieniochy	lubelskie Kotlina Hrubieszowska	2169	Swaryczów	Wiaczesław Michalczuk	Filip Jarzombkowski
50.	CON	PLH060025	Dolina Sieniochy	lubelskie Kotlina Hrubieszowska	2170	Śniatycze	Wiaczesław Michalczuk	Filip Jarzombkowski
51.	CON	PLH060042	Łąki nad Szyszłą	lubelskie Grzęda Sokalska	2171	Plebanka I	Wiaczesław Michalczuk	Filip Jarzombkowski

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230, cała Polska - podsumowanie

Lp.	Region biogeograficzny	Nazwa obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo, kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	2009-2011	2017
52.	CON	PLH060042	Łąki nad Szyszlą	lubelskie Grzęda Sokalska	2172	Plebanka II	Wiaczesław Michalczuk	Filip Jarzombkowski
53.	CON	PLH060043	Lasy Sobiborskie	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawskie	1913	Kosyń 1	Danuta Urban	Wojciech Mróz
54.	CON	PLH060043	Lasy Sobiborskie	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawskie	1915	Kosyń 2	Danuta Urban	
55.	CON	PLH060043	Lasy Sobiborskie	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawskie	1918	Kosyń 3	Danuta Urban	
56.	CON	PLH060043	Lasy Sobiborskie	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawskie	1919	Kosyń 4	Danuta Urban	
57.	CON	PLH060043	Lasy Sobiborskie	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawskie	1920	Kosyń 5	Danuta Urban	
58.	CON	PLH060043	Lasy Sobiborskie	lubelskie Równina Łęczyńsko-Włodawskie	1921	Kosyń-Bagno Sołtysy	Danuta Urban	Wojciech Mróz
59.	CON	PLH060067	Kamień	lubelskie Pagóry Chełmskie	2355	Kamień	Alicja Buczek	Wojciech Mróz
60.	CON	PLH080004	Torfowisko Chłopiny	lubuskie Równina Gorzowska	2450	Chłopiny1	Robert Stańko	Stanisław Rosadziński
61.	CON	PLH080004	Torfowisko Chłopiny	lubuskie Równina Gorzowska	2451	Chłopiny2	Robert Stańko	Stanisław Rosadziński
62.	CON	PLH080009	Dolina Ilanki	lubuskie Równina Torzyska	2423	Ilanka1	Robert Stańko	Stanisław Rosadziński
63.	CON	PLH080009	Dolina Ilanki	lubuskie Równina Torzyska	2425	Ilanka2	Robert Stańko	Stanisław Rosadziński
64.	CON	PLH080011	Dolina Pliszki	lubuskie Równina Torzyska	2428	Kijewo	Robert Stańko	Stanisław Rosadziński
65.	CON	PLH080011	Dolina Pliszki	lubuskie Równina Torzyska	2429	Konotop	Robert Stańko	Stanisław Rosadziński
66.	CON	PLH080011	Dolina Pliszki	lubuskie Równina Torzyska	2430	Kosobudki1	Robert Stańko	Stanisław Rosadziński
67.	CON	PLH080011	Dolina Pliszki	lubuskie Równina Torzyska	2431	Kosobudki2	Robert Stańko	Stanisław Rosadziński

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230, cała Polska - podsumowanie

Lp.	Region biogeograficzny	Nazwa obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo, kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	2009-2011	2017
68.	CON	PLH140001	Ostoja Bagno Całowanie	mazowieckie Dolina Środkowej Wisły	2086	Bagno Całowanie - Bąki	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski
69.	CON	PLH140001	Ostoja Bagno Całowanie	mazowieckie Dolina Środkowej Wisły	2110	Bagno Całowanie - Trójkąt	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski
70.	CON	PLH140001	Ostoja Bagno Całowanie	mazowieckie Dolina Środkowej Wisły	2113	Bagno Całowanie - Gole	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski
71.	CON	PLH140023	Bagna Orońskie	mazowieckie Dolina Środkowej Wisły	1933	Torfy Orońskie	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski
72.	CON	PLH200005	Ostoja Augustowska	podlaskie Równina Augustowska	2177	Rospuda	Paweł Pawlikowski	Paweł Pawlikowski
73.	CON	PLH200005	Ostoja Augustowska	podlaskie Równina Augustowska	2187	Sarnetki	Paweł Pawlikowski	Paweł Pawlikowski
74.	CON	PLH200005	Ostoja Augustowska	podlaskie Równina Augustowska	2189	Dworczyso	Paweł Pawlikowski	Paweł Pawlikowski
75.	CON	PLH200005	Ostoja Augustowska	podlaskie Równina Augustowska	2192	Kobyła Biel	Paweł Pawlikowski	Paweł Pawlikowski
76.	CON	PLH200006	Ostoja Knyszyńska	podlaskie Wysoczyzna Białostocka	1943	Bahno w Borkach	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski
77.	CON	PLH200006	Ostoja Knyszyńska	podlaskie Wzgórza Sokólskie	1958	Stare Biele	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski
78.	CON	PLH200006	Ostoja Knyszyńska	podlaskie Wzgórza Sokólskie	2081	Łosiniany	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski
79.	CON	PLH200007	Pojezierze Sejneńskie	podlaskie Pojezierze Wschodniosuwalskie	2184	Dowcień	Paweł Pawlikowski	Paweł Pawlikowski
80.	CON	PLH200007	Pojezierze Sejneńskie	podlaskie Pojezierze Wschodniosuwalskie	2186	Żubrowo	Paweł Pawlikowski	Paweł Pawlikowski
81.	CON	PLH200007	Pojezierze Sejneńskie	podlaskie Równina Augustowska	2178	Gremzdy	Paweł Pawlikowski	Paweł Pawlikowski
82.	CON	PLH200007	Pojezierze Sejneńskie	podlaskie Równina Augustowska	2185	Gieret	Paweł Pawlikowski	Paweł Pawlikowski
83.	CON	PLH200008	Dolina Biebrzy	podlaskie Kotlina Biebrzańska	2116	Bagno Ławki	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230, cała Polska - podsumowanie

Lp.	Region biogeograficzny	Nazwa obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo, kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	2009-2011	2017
84.	CON	PLH200008	Dolina Biebrzy	podlaskie Kotlina Biebrzańska	2120	Błota Biebrzańskie - Nowy Lipsk	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski
85.	CON	PLH200008	Dolina Biebrzy	podlaskie Kotlina Biebrzańska	2121	Szuszalewo	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski
86.	CON	PLH200026	Źródłiska Wzgórz Sokólskich	podlaskie Wzgórz Sokólskie	2084	Sidra	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski
87.	CON	PLH220026	Sandr Brdy	pomorskie Równina Charzykowska	2441	Bagno Stawek1	Robert Stańko	Robert Stańko
88.	CON	PLH220026	Sandr Brdy	pomorskie Równina Charzykowska	2442	Bagno Stawek2	Robert Stańko	Robert Stańko
89.	CON	PLH220026	Sandr Brdy	pomorskie Równina Charzykowska	2443	Jezioro Głuche Małe	Robert Stańko	Robert Stańko
90.	CON	PLH220026	Sandr Brdy	pomorskie Równina Charzykowska	2444	Zapceńskie Mechowiska1	Robert Stańko	Robert Stańko
91.	CON	PLH220026	Sandr Brdy	pomorskie Równina Charzykowska	2445	Zapceńskie Mechowiska2	Robert Stańko	Robert Stańko
92.	CON	PLH220036	Dolina Łupawy	pomorskie Pojezierze Kaszubskie	1982	Bukowina1	Barbara Utracka-Minko	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk
93.	CON	PLH220036	Dolina Łupawy	pomorskie Pojezierze Kaszubskie	1984	Bukowina2	Barbara Utracka-Minko	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk
94.	CON	PLH220036	Dolina Łupawy	pomorskie Pojezierze Kaszubskie	1986	Dąbie	Barbara Utracka-Minko	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk
95.	CON	PLH220052	Dolina Słupi	pomorskie Pojezierze Bytowskie	1977	Niedarzyno	Barbara Utracka-Minko	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk
96.	CON	PLH220052	Dolina Słupi	pomorskie Pojezierze Bytowskie	1978	Czaple	Barbara Utracka-Minko	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk
97.	CON	PLH220052	Dolina Słupi	pomorskie Wysoczyzna Polanowska	1964	Gogolewko	Barbara Utracka-Minko	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk
98.	CON	PLH220057	Ostoja Zapceńska	pomorskie Równina Charzykowska	2432	Jezioro Kruszyńskie	Robert Stańko	Robert Stańko

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230, cała Polska - podsumowanie

Lp.	Region biogeograficzny	Nazwa obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo, kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	2009-2011	2017
99.	CON	PLH220057	Ostoja Zapceńska	pomorskie Równina Charzykowska	2433	Luboń1	Robert Stańko	Robert Stańko
100.	CON	PLH220057	Ostoja Zapceńska	pomorskie Równina Charzykowska	2434	Luboń2	Robert Stańko	Robert Stańko
101.	CON	PLH280005	Puszcza Romincka	warmińsko-mazurskie Puszcza Romincka	2179	Żytkiejska Struga	Paweł Pawlikowski	Paweł Pawlikowski
102.	CON	PLH280014	Ostoja Welska	warmińsko-mazurskie Równina Urszulewska	2180	Kopaniarze	Paweł Pawlikowski	Paweł Pawlikowski
103.	CON	PLH280052	Ostoja Napiwodzko-Ramucka	warmińsko-mazurskie Pojezierze Olsztyńskie	1926	Trępel	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski
104.	CON	PLH280052	Ostoja Napiwodzko-Ramucka	warmińsko-mazurskie Równina Mazurska	1870	Korea	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski
105.	CON	PLH280052	Ostoja Napiwodzko-Ramucka	warmińsko-mazurskie Równina Mazurska	1875	Dłużek	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski
106.	CON	PLH280052	Ostoja Napiwodzko-Ramucka	warmińsko-mazurskie Równina Mazurska	1887	Łaźnica	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski
107.	CON	PLH300019	Torfowisko Rzezińskie	wielkopolskie Kotlina Gorzowska	2437	Rzecin1	Robert Stańko	Robert Stańko
108.	CON	PLH300019	Torfowisko Rzezińskie	wielkopolskie Kotlina Gorzowska	2438	Rzecin2	Robert Stańko	Robert Stańko
109.	CON	PLH300019	Torfowisko Rzezińskie	wielkopolskie Kotlina Gorzowska	2439	Rzecin3	Robert Stańko	Robert Stańko
110.	CON	PLH300019	Torfowisko Rzezińskie	wielkopolskie Kotlina Gorzowska	2440	Rzecin4	Robert Stańko	Robert Stańko
111.	CON	PLH300021	Poligon w Okonku	wielkopolskie Pojezierze Szczecineckie	2435	Okonek1	Robert Stańko	Robert Stańko
112.	CON	PLH300021	Poligon w Okonku	wielkopolskie Pojezierze Szczecineckie	2436	Okonek2	Robert Stańko	Robert Stańko
113.	CON	PLH320023	Jezioro Lubie i Dolina Drawy	zachodniopomorskie Równina Drawska	2211	Drawsko I	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk
114.	CON	PLH320023	Jezioro Lubie i Dolina Drawy	zachodniopomorskie Równina Drawska	2214	Torfowisko Mnica	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk
115.	CON	PLH320023	Jezioro Lubie i Dolina Drawy	zachodniopomorskie Równina Drawska	2216	Prostynia	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

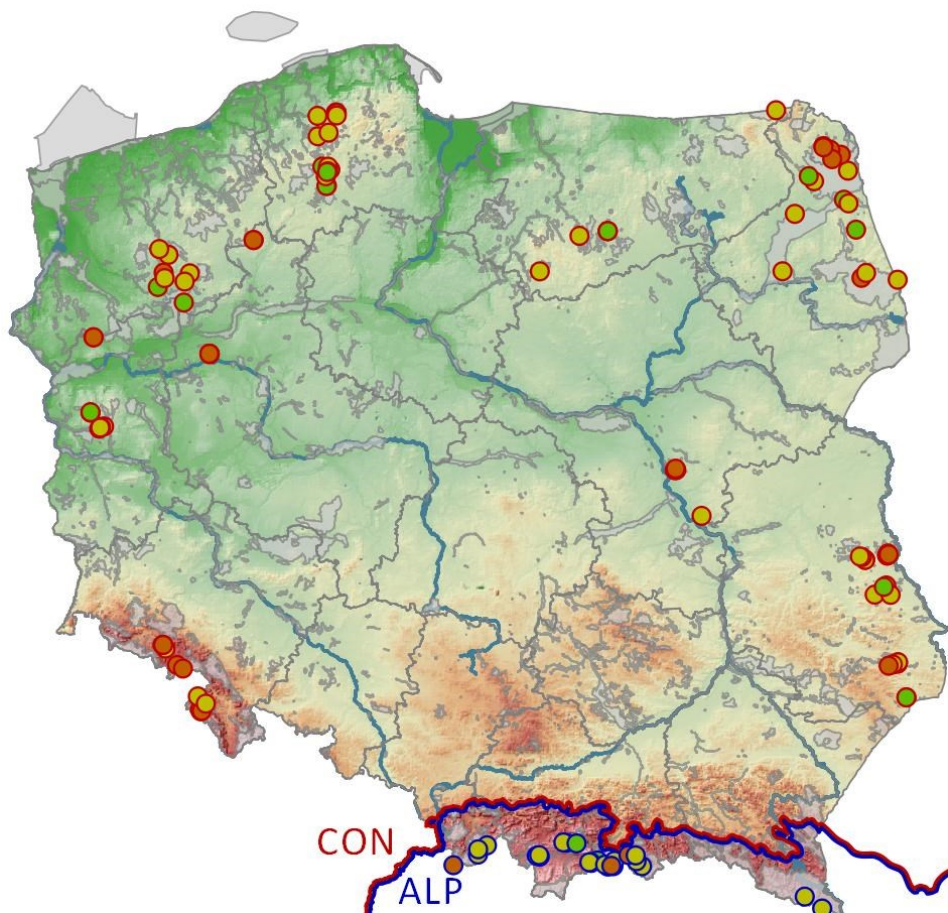
4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230, cała Polska - podsumowanie

Lp.	Region biogeograficzny	Nazwa obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo, kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	2009-2011	2017
116.	CON	PLH320023	Jezioro Lubie i Dolina Drawy	zachodniopomorskie Równina Drawska	2217	Rościn	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk
117.	CON	PLH320046	Uroczyska Puszczy Drawskiej	zachodniopomorskie Pojezierze Wałeckie	2210	Łunoczka w Drawieńskim Parku Narodowym	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk
118.	CON	PLH320046	Uroczyska Puszczy Drawskiej	zachodniopomorskie Równina Drawska	2203	Storczykowe Mechowisko w Puszczy Drawskiej	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk
119.	CON	PLH320046	Uroczyska Puszczy Drawskiej	zachodniopomorskie Równina Drawska	2208	Dolina Zgnilca w Puszczy Drawskiej	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk
120.	CON	PLH320046	Uroczyska Puszczy Drawskiej	zachodniopomorskie Równina Drawska	2209	Korytnica w Puszczy Drawskiej	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk	Jolanta Kujawa-Pawlaczyk
121.	CON			dolnośląskie Pogórze Orlickie	1895	Żmijowa Łąka	Michał Smoczyk	Michał Smoczyk
122.	CON			podlaskie Kotlina Biebrzańska	2119	Grzędy - Grobla	Filip Jarzombkowski	Filip Jarzombkowski

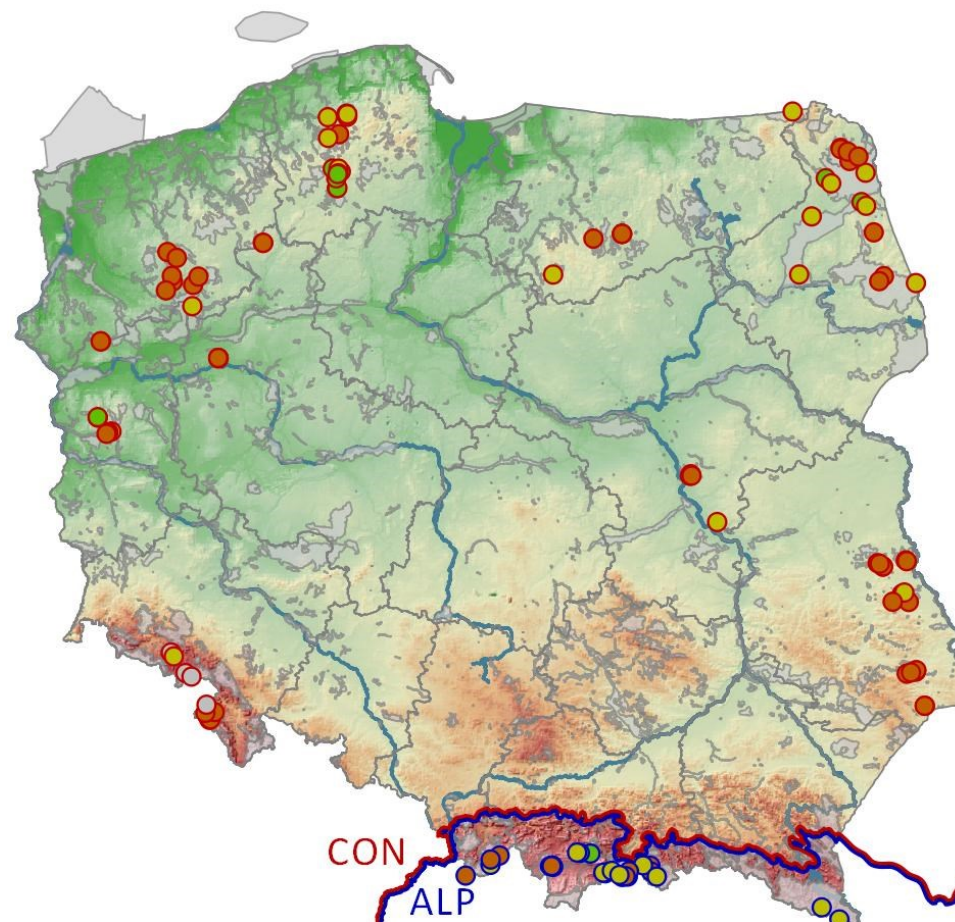
WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230, cała Polska - podsumowanie

IX. SYNTETYCZNE PODSUMOWANIE WYNIKÓW MONITORINGU SIEDLISKA PRZYRODNICZEGO GÓRSKIE I NIZINNE TORFOWISKA ZASADOWE O CHARAKTERZE MŁAK, TURZYCOWISK I MECHOWISK 7230

Ryc. 1 Rozmieszczenie i ocena ogólna stanowisk siedliska 7230 w latach 2009-2011

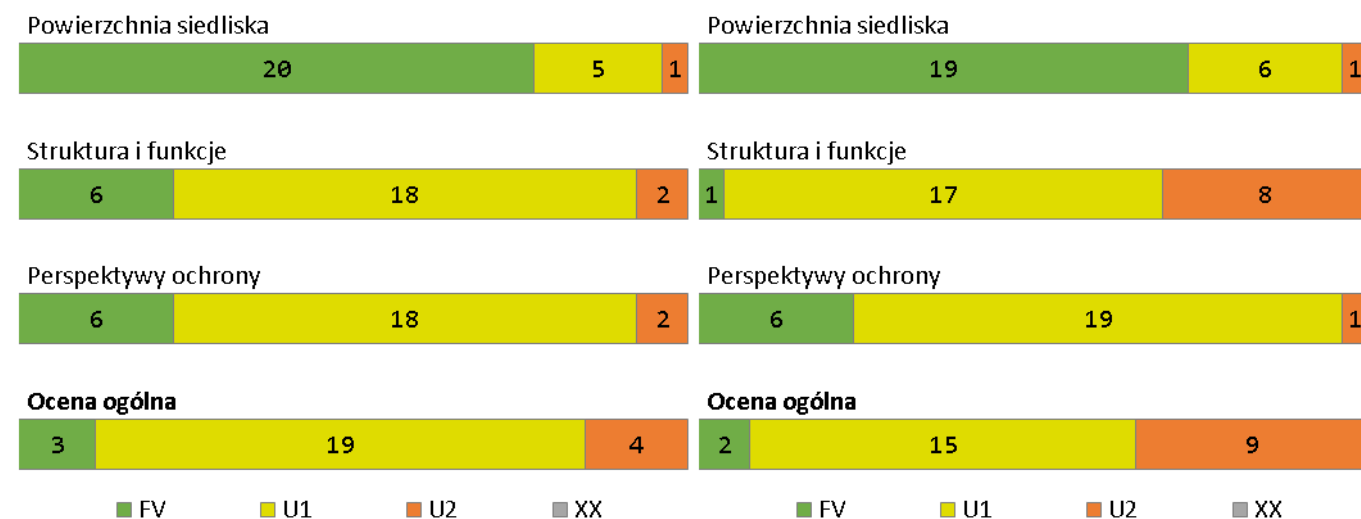
Ryc. 2 Rozmieszczenie i ocena ogólna stanowisk siedliska 7230 w latach 2016-2017

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230, cała Polska - podsumowanie

REGION ALPEJSKI

Siedlisko 7230 jest rozproszone w pasmach górskich Karpat. Największe powierzchnie i największą liczebność młak stwierdzono w Pieninach, gdzie ulokowano najwięcej stanowisk monitoringu. Brak wyraźnego zróżnicowania stanu ochrony siedliska w obrębie regionu, choć wydaje się, że w zachodniej części, w Beskidzie Śląskim i na Torfowiskach Orawskich stan siedliska oceniono najgorzej. W części jest to jednak obraz zafałszowany, ponieważ o obniżeniu ocen zdecydowały restrykcyjne waloryzacje w zmienionej metodyce z 2012 roku, zwłaszcza Gatunki ekspansywne i Obecność drzew i krzewów i zakres pH. Najwięcej stanowisk zostało ocenionych na U1 i występują one we wszystkich pasmach. Najlepiej ocenione stanowiska pod względem obecności gatunków charakterystycznych oraz słabego zarastania przez drzewa i krzewy znajdowały się w Pieninach i Gorcach.

Ryc. 3 Oceny parametrów na stanowiskach siedliska 7230 w latach 2009-2011 w regionie alpejskim

Ryc. 4 Oceny parametrów na stanowiskach siedliska 7230 w latach 2016-2017 w regionie alpejskim

1. Powierzchnia siedliska

Spośród badanych 26 stanowisk w obu okresach obserwacji, w 2017 roku na FV- stan właściwy zostało ocenionych 19 stanowisk (poprzednio 20). Tylko w Wołosatym nastąpiło pogorszenie oceny parametru ze względu na zmniejszenie się powierzchni siedliska na stanowisku do ok. 15 arów. Pogorszeniu (z FV na U2) uległa także ocena parametru na stanowisku Puścizna Rękowiąńska N, gdzie w wyniku działalności bobrów doszło do zalania części transektu. Na 6 stanowiskach (poprzednio na 5)

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230, cała Polska - podsumowanie

parametr został oceniony jako U1 – stan niezadowalający, gdyż zaobserwowano jej zmniejszanie się w wyniku zarastania przez drzewa i krzewy lub trzcinę, lub też siedlisko zajmuje małą powierzchnię, nawet gdy jest stabilna. Na 1 stanowisku (Kocurka) poprawiła się ocena z U1 do FV, gdyż jest ona stabilna, choć niezbyt duża. Nastąpiła też poprawa oceny z U2 na U1 na stanowisku Puścizna Rękowańska S, gdzie nastąpił wzrost pokrycia transektu przez siedlisko z 40 do 60%; choć powierzchnia na razie jest stosunkowo niewielka. Ogólnie, Powierzchnia siedliska jest oceniana jako właściwa FV, na nielicznych stanowiskach niezadowalająca i nie zmienia się w sposób istotny.

2. Specyficzna struktura i funkcje

W 2017 roku tylko 1 stanowisko (Zaukier) siedliska zostało ocenione na FV – stan właściwy, jak w poprzednim okresie; wszystkie wskaźniki oceniono tu na FV. W poprzednim okresie (2009) takich stanowisk było 6. Aż na 4 z nich w 2017 roku ocena była niższa (z FV na U1). Były to: Pod Ociemne, Za Stronią – zmiana pozorna, Hala Turbacz, Jamne. Decydowały wskaźniki: Zakres pH oraz obecność Gatunków ekspansywnych, Ekspansja drzew i krzewów.

W 1 przypadku (Hala Cebulowa) ocena obniżyła się z FV do U2 (zmiana pozorna: obniżenie oceny parametru z powodu uwzględnienia wytycznych monitoringu siedliska (Kocur 2012) – zadecydowała kardynalność wskaźnika Zakres pH – ocena nie jest wynikiem niekorzystnych przemian siedliska, gdyż wszystkie pozostałe wskaźniki oceniono na FV). Na U1 zostało ocenionych 17 stanowisk (poprzednio 18). Wzrosła natomiast liczba stanowisk ocenionych na U2 z 2 do 8. Na 5 stanowiskach nastąpiło pogorszenie oceny z U1 na U2. Były to : Puścizna Rękowańska S – nieznaczny wzrost zwarcia drzew i krzewów, Złatna Huta – Gatunki ekspansywne roślin zielnych, trzy stanowiska w Beskidzie Popradzkim - Litawcowa, Wierchomla Mała, Młaczne, głównie: Ekspansja drzew i krzewów, Pokrycie i struktura gatunkowa mchów; w części są to zmiany pozorne wynikające z literalnego zastosowania zakresów waloryzacji wskaźników, poprzednio oceny były wystawiane bardziej ekspercko. W Litawcowej zmieniła się także struktura dominacji gatunków. Na żadnym ze stanowisk nie stwierdzono polepszenia oceny parametru.

Zmniejszyła się wyraźnie liczba stanowisk ocenionych na FV, pozostało tylko 1 takie stanowisko, wzrosła natomiast liczba stanowisk ocenionych na U2, przy podobnej liczbie stanowisk z oceną U1.

3. Perspektywy ochrony

Na 6 stanowiskach (Baligówka, Hala Turbacz, Jamne, Dolina Szczawniczka, Pod Ociemne, Za Stronią), tak jak poprzednio parametr Perspektywy ochrony został oceniony na FV – stan właściwy. Decydowały o tym w części stanowisk położenie na terenie obszarów chronionych, dobry aktualny stan siedliska i stosunkowo duża powierzchnia, brak istotnych zagrożeń. Na 2 stanowiskach ocena poprawiła się od ostatnich obserwacji z U1 na FV (Za Stronią, Baligówka) a na 2 (Wołosate i Hala Krawcula)

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230, cała Polska - podsumowanie

pogorszyła z FV na U1. W Wołosatem obserwowany obecnie stan roślinności wskazuje na naturalne przemiany w kierunku łąk kwaśnych (miejscami znaczny udział mietlicy psiej *Agrostis canina*, spadek pokrycia gatunków diagnostycznych dla *Valeriano-Caricetum flavae*. Na Hali Krawcula obniżenie oceny parametru wynika z powodu wpływu i intensywności stwierdzonych oddziaływań, w tym niewłaściwie prowadzonych działań ochronnych (wjazd ciągnikami). Na 19 stanowiskach (poprzednio na 18) parametr został oceniony na U1. O ocenie decydowały głównie procesy sukcesji, zwłaszcza świerka, odwadnianie łąk, miejscami, jak na Hali Cebulowej niszczenie mechaniczne. Brak także działań ochronnych na zdecydowanej większości stanowisk.

O ocenie perspektyw ochrony decydują w istotny sposób przewidywane zagrożenia. Na stanowiskach monitoringowych stwierdzono kilkanaście typów zagrożeń; do tych o dużej intensywności (A) zaliczono: Sukcesję (2 stanowiska), Pojazdy zmotoryzowane i Zalesianie (oba po 1 stanowisku). W poprzednim okresie były to jeszcze zagrożenia związane z osuszaniem terenu (2), kompleksy narciarskie (1) i zarzucenie wypasu (2). Najczęściej stwierdzonym zagrożeniem była Sukcesja odnotowana na ok. 77% stanowisk (poprzednio na 27%) i Pobór wód powierzchniowych i Osuszanie na 42% stanowisk (w poprzednim okresie odnotowane na 35% stanowisk). Na 15% stanowisk zagrożeniem są pojazdy zmotoryzowane (w obu okresach obserwacji). Pozostałe typy zagrożeń notowane były na pojedynczych stanowiskach i w skali regionu mają mniejsze znaczenie.

Na stanowisku Nad Łomnicą nastąpiła poprawa oceny z U2 na U1, przy małej powierzchni siedliska, obserwuje się ciągle oddziaływanie niekorzystnych czynników, jak ekspansja gatunków zielnych, melioracje odwadniające powoduje, że perspektywy zachowania siedliska są niezadowalające.

4. Ocena ogólna

Na 2 stanowiskach (poprzednio na 3) stan siedliska został oceniony na FV – stan właściwy. Na 1 stanowisku (Pod Ociemne) pogorszyła się ocena z FV na U1, ze względu na obniżenie oceny parametru Struktura i funkcje. Natomiast na 1 (Nad Łomnicą) poprawiła się ocena z U2 na U1, ze względu na lepiej ocenione Perspektywy ochrony.

Na 15 stanowiskach w 2017 roku (poprzednio na 19) oceniono stan siedliska na U1. Na 6 stanowiskach ocena ogólna pogorszyła się z U1 na U2. Były to: Puścizna Rękowiańska N ze względu na parametr Powierzchnia siedliska, Struktura i funkcje spowodowały obniżenie oceny na stanowiskach: Litawcowa, Wierchomla Mała, Młaczne, Hala Cebulowa (zmiana pozorna), Złatna Huta. W związku z tymi zmianami na 9 stanowiskach (poprzednio na 4) oceniono stan siedliska na U2.

Oceny parametrów dla regionu biogeograficznego alpejskiego:

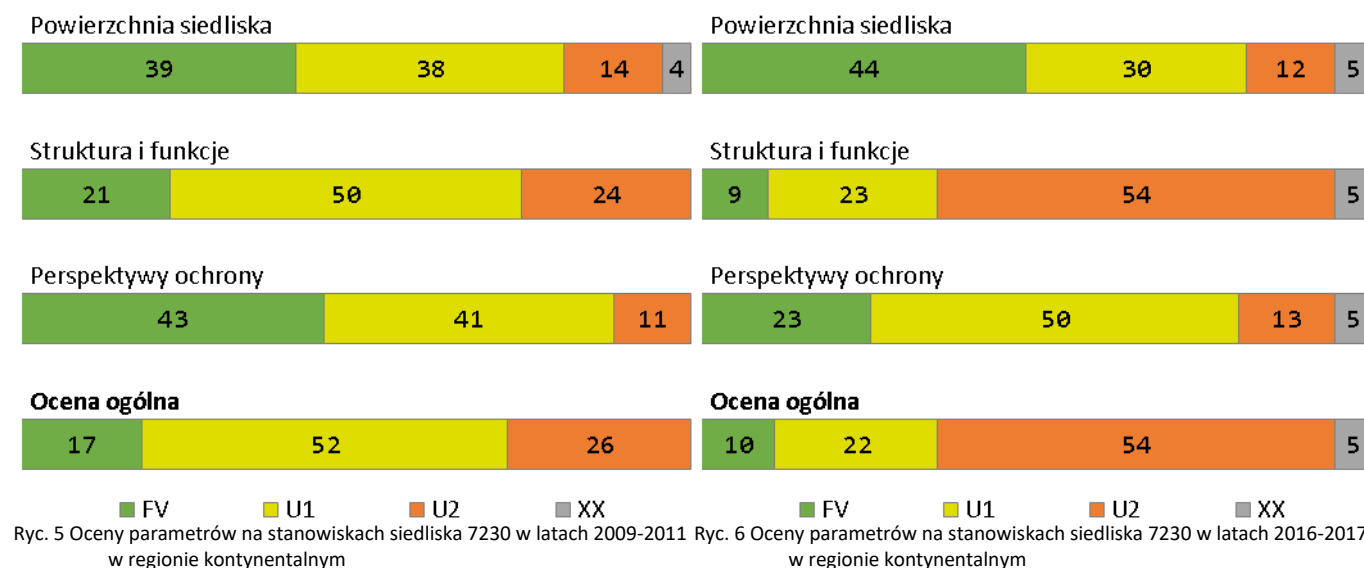
- Powierzchnia siedliska – FV,
- Struktura i funkcje – U1,
- Perspektywy ochrony – U1,
- Ocena ogólna – U1.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230, cała Polska - podsumowanie

REGION KONTYNETALNY

Stanowiska monitoringowe siedliska 7230 są rozproszone w całej niżowej części kraju oraz Sudetach. Brak wyraźnego zróżnicowania geograficznego wyników, choć wydaje się, że na Pomorzu Gdańskim i w Polsce północno-wschodniej znajdują się skupienia dość dobrze zachowanych stanowisk tego siedliska. Najwięcej źle ocenionych stanowisk leży na Lubelszczyźnie, w okolicach Warszawy i na Pomorzu Zachodnim. Zdecydowanie najgorzej ocenione stanowiska pod względem pokrycia przez mchy znajdują się na Lubelszczyźnie; gatunki ekspansywne są problemem we wszystkich rejonach kraju, największym na Lubelszczyźnie i w Sudetach. Pozostałe wskaźniki nie wykazują istotnego zróżnicowania geograficznego.

1. Powierzchnia siedliska

W 2017 roku na prawie połowie stanowisk (48%) parametr Powierzchnia siedliska został oceniony jako stan właściwy FV. Na jednej trzeciej stanowisk (33%) oceniono go na U1 – stan niezadowalający, a na 13% na U2. Na 5 stanowiskach, nie oceniano parametrów, gdyż zredukowano liczbę stanowisk w stosunku do 2009 roku.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230, cała Polska - podsumowanie

Sumarycznie nastąpił niewielki wzrost (o 5) liczby stanowisk ocenionych na FV, ale spadek stanowisk ocenionych na U1 (o 8). Liczba stanowisk ocenianych na U2 była podobna (2 stanowiska mniej niż w poprzednim okresie). Wydaje się więc, że nie nastąpiły istotne zmiany w ocenie parametru, gdyż sumarycznie na podobnej liczbie stanowisk nastąpiła poprawa i pogorszenie ocen. Zmiany oceny Powierzchni siedliska zachodziły jednak w znacznie większym zakresie: na 16 stanowiskach nastąpiła poprawa, a na 10 pogorszenie oceny, w tym na 3 stanowiskach ubytek powierzchni był tak duży, że nastąpiło pogorszenie o 2 stopnie (Rudka III, Kamień, Zapceńskie Mechowisko1). Na stanowiskach tych nastąpiło zmniejszenie powierzchni siedliska na skutek przekształcenia części łąk w zbiorowiska łąk wilgotnych i ziołorośla, lub zarośnięcie przez trzcinę, lub drzewa i krzewy. Na 4 stanowiskach (Rzecin 1, 2, 3, 4) nastąpiła zmiana oceny z XX na U1. Na 5 stanowiskach oceny U1 lub U2 zostały zastąpione przez XX; były to stanowiska które zostały zaproponowane do usunięcia z monitoringu, głównie ze względu na zanik siedliska na wskazanych stanowiskach Jawiszówka i Dzicza Góra 3 lub obecność siedlisk innych niż monitorowane 7230: Czartowskie Skały proponuje się prowadzić monitoring siedliska 6230, a Dzicza Góra 1 - ewentualnie kontynuacja monitoringu dla górskiej postaci siedliska 7140. Na stanowisku Pasterka stwierdzono drobnopowierzchniową mozaikę siedlisk wilgotnych, jednak nie jest to 7230.

2. Specyficzna struktura i funkcje

Oceny parametru Struktura i funkcje pogorszyły się w znaczący sposób od poprzedniego okresu obserwacji w 2009 roku. Tylko ok. 10% stanowisk zostało w 2017 roku ocenionych na FV- stan właściwy (poprzednio 22%). Ocenę U1 uzyskało 25% stanowisk (poprzednio 52%), natomiast na U2 – stan zły zostało ocenionych ponad 59% (poprzednio ok. 25%). Sumarycznie nastąpiło więc pogorszenie stanu siedliska o ok. połowę. Biorąc pod uwagę zakres zmian zachodzących na poszczególnych stanowiskach, okazuje się, że tylko na 1 z nich (Dąbie) nastąpiła poprawa oceny parametru z U1 na FV (wszystkie wskaźniki oceniono na FV, a różnica w ocenie siedliska wynika głównie z wprowadzenia użytkowania kośnego, które spowodowało likwidację krzewów i podrostu drzew oraz zmianę w strukturze gatunków dominujących). Na 35 stanowiskach nastąpiły natomiast zmiany niekorzystne, w tym aż na 9 zmiana była o 2 stopnie oceny (z FV na U2). Były to: Perespa II, Plebanka I i II, Sidra, Łażnica, Drawsko I, Torfowisko Mnica, Storczykowe Mechowisko w Puszczy Drawskiej i Dolina Zgnilca w Puszczy Drawskiej. Główną przyczyną niższej niż FV oceny parametru były ekspansja gatunków zielnych (trzcin, mozgi, turzyc z *Magnocaricion*, sadźca konopiastego i in. gatunków). Zmieniła ona także strukturę dominacji w płatach siedliska. Na wielu stanowiskach obserwowano też rozrastanie się drzew i krzewów, a także niewielką (poniżej 50%) lub też zaburzoną strukturę pokrycia przez mchy (udział mchów torfowców). Najbardziej na ocenę parametru wpływały takie wskaźniki, jak: pozyskiwanie torfu – aktualnie nie potwierdzone, obecność gatunków obcych, inwazyjnych – na 1 stanowisku ocenionym na U2 (Bukowina 1) – stwierdzono kroplik żółty *Mimulus guttatus*, a na 3 innych (Torfy Orońskie, Kobyla Biel, Darnków) takie

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230, cała Polska - podsumowanie

gatunki, jak: czeremcha amerykańska, dąb czerwony, przymiotno kanadyjskie *Conyza canadensis*, przymiotno białe *Erigeron annuus*, winobluszcz zaroślowy *Parthenocissus inserta*. Niewielki wpływ na ocenę parametru miał też wskaźnik Zakres pH, a nieco większy – Gatunki charakterystyczne.

3. Perspektywy ochrony

Na ok. 25% stanowisk parametr perspektywy ochrony został oceniony na FV – stan właściwy (poprzednio na ok. 45%). Na U1 – stan niezadowolający, było ocenionych 55% stanowisk (poprzednio blisko 43%), a 14% (poprzednio 11%) stanowisk uzyskało ocenę U2- stan zły. Pogorszyły się więc sumarycznie rzecz biorąc perspektywy ochrony siedliska 7230. Zakres zmian ocen zachodzących na poszczególnych stanowiskach jest większy: tylko w 4 przypadkach (Torfy Orońskie, Dąbie, Okonek 1 i 2) nastąpiło polepszenie oceny parametru z U1 na FV w 2 pierwszych przypadkach i z U2 na U1 w 2 kolejnych. Poprawa oceny perspektyw ochrony wiązała się z poprawą stanu ochrony siedliska (parametr Struktura i funkcja) wynikającym głównie z wprowadzenia działań sprzyjających utrzymaniu siedliska – działań ochronnych. Na 25 stanowiskach nastąpiło pogorszenie oceny parametru w stosunku do 2009 roku, w tym na 2 aż o 2 stopnie. Były to: Stare Biele, gdzie istotnie pogorszył się Struktura i funkcja, a brak możliwości wykonania koniecznych działań ochronnych ze względu na brak zgody zarządzającego gruntem (Lasy Państwowe - RDLP Białystok); prawdopodobieństwo podjęcia działań ochronnych przez zarządzającego, który nie uznaje zasadności prowadzenia zabiegów na tym obiekcie, jest niskie oraz Zapceńskie Mechowisko 1, gdzie zmniejszeniu uległa powierzchnia siedliska, nastąpiła ekspansja krzewów i ziołorośli, a stanowisko leży na terenie prywatnym i brak zgody właściciela na prowadzenie zabiegów ochronnych.

O ocenie perspektyw ochrony decydują w znacznym stopniu przewidywane zagrożenia. Spośród zagrożeń naturalnych, najczęściej wskazywano na zagrożenie sukcesją (wzrost z 30 stanowisk do 74). Znacznie rzadziej (21 stanowisk w 2017 roku) za zagrożenie uznano susze i zmniejszenie ilości opadów – był to efekt kilku poprzednich suchych i gorących lat. Zagrożenie wzrostem zakwaszenia i eutrofizację, uznano za zagrożenie na 12 stanowiskach, podobnie jak w poprzednim okresie.

Do najistotniejszych zagrożeń antropogenicznych zalicza się te, wpływające na niekorzystne zmiany stosunków wodnych, a więc osuszenie terenu, przyspieszanie spływu wód, i inne modyfikacje systemu hydrologicznego, łącznie na 82 stanowiskach (w 2009 roku na 67). Takie zmiany są początkiem niekorzystnych przemian siedliska.

Na 14 stanowiskach w 2017 roku wykazano brak oznak wykonania zaproponowanych wcześniej działań ochronnych, ich nie podjęcie w dłuższej perspektywie czasowej negatywnie wpłynie na stan ochrony siedliska. Na 28 stanowiskach w 2017 roku (poprzednio na 1) uznano zaniechanie koszenia (już pojawiły się wyraźne oznaki jego zaprzestania), co także finalnie doprowadzi do zarośnięcia siedliska. Pozostałe typy zagrożeń były notowane na pojedynczych stanowiskach, i choć są obecne, to nie mają większego znaczenia w skali regionu.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 7230, cała Polska - podsumowanie

4. Ocena ogólna

W 2017 roku stan siedliska został oceniony na FV – stan właściwy jedynie na 11% stanowisk (poprzednio na blisko 18%). Oceny U1 otrzymało 24% stanowisk (poprzednio 54%), a U2 – stan zły ponad 59% (poprzednio mniej niż 25%). Sumarycznie nastąpił więc znaczny spadek jakości siedliska, w stosunku do 2009 roku. Na poszczególnych stanowiskach zakres zmian był dość duży, ale tylko w przypadku 2 stanowisk odnotowano poprawę stanu. Były to Jez. Głuche Małe, gdzie nastąpiła poprawa z U1 na FV, ze względu na lepszą ocenę parametru Powierzchnia siedliska oraz Dąbie, gdzie poprawie uległy oceny parametrów Struktura i funkcje oraz Perspektywy ochrony. Aż na 34 stanowiskach nastąpiło pogorszenie oceny, w tym aż na 6 stanowiskach o 2 stopnie. Były to: Perespa II, Plebanka I i II, Sidra, Łażnica, Storczykowe Mechowisko w Puszczy Drawskiej. We wszystkich tych przypadkach, o obniżeniu oceny ogólnej zadecydowała ocena parametru Struktura i funkcje.

Oceny parametrów dla regionu biogeograficznego kontynentalnego:

- Powierzchnia siedliska – U1,
- Struktura i funkcje – U2,
- Perspektywy ochrony – U1,
- Ocena ogólna – U2.